AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

AON wewn. 4942/97

BIBLIOTEKA GŁÓWNA - ARCHIWUM
Nr ewid. 53609
II
Akademii Obrony Narodowej

DZIAŁANIA ZGRUPOWAŃ AEROMOBILNYCH ORAZ OGÓLNOWOJSKOWYCH ZWIĄZKÓW TAKTYCZNYCH W OBRONIE STREFY ODPOWIEDZIALNOŚCI OKRĘGU WOJSKOWEGO

Materiały z sympozjum naukowego

(Tezy, referaty, głosy w dyskusji)

Biblioteka Główna
Akademii Obrony Narodowej
S/3427
05-003427-002-0

53609

WARSZAWA 1997

A K A D E M I A O B R O N Y N A R O D O W E J

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA SZTUKI OPERACYJNEJ

AON wewn. 4942/97

BIBLIOTEKA GŁÓWNA Akademii Obrony Narodowej
Nr ewid. 53609
II

DZIAŁANIA ZGRUPOWAŃ AEROMOBILNYCH ORAZ OGÓLNOWOJSKOWYCH ZWIĄZKÓW TAKTYCZNYCH W OBRONIE STREFY ODPOWIEDZIALNOŚCI OKRĘGU WOJSKOWEGO

Materiały z sympozjum naukowego

(Tezy, referaty, głosy w dyskusji)

WARSZAWA 1997

BIBLIOTEKA GŁÓWNA
Nr ewid. .....
III
Biuro Zbiorów ... Akademii ON

Niniejsze opracowanie zawiera materiały z sympozjum naukowego zorganizowanego przez Katedrę Sztuki Operacyjnej nt.: „**DZIAŁANIA ZGRUPOWAŃ AEROMOBILNYCH ORAZ OGÓLNOWOJSKOWYCH ZWIĄZKÓW TAKTYCZNYCH W OBRONIE STREFY ODPOWIEDZIALNOŚCI OKRĘGU WOJSKOWEGO**", które odbyło się w Akademii Obrony Narodowej w dniu 29 kwietnia 1997 roku.

Kierownictwo naukowe nad przebiegiem sympozjum naukowym sprawował płk dr hab. Jerzy ZIELIŃSKI (Kierownik Katedry Sztuki Operacyjnej).

Materiały autorskie zawarte w opracowaniu przedstawione są w formie oryginalnej, bez opracowania redakcyjnego.

WSTĘP

Wydział Wojsk Lądowych w ramach badań związanych z obronnością kraju, podejmuje się rozwiązania szeregu problemów dotyczących sposobów prowadzenia działań w strategicznej operacji obronnej.

Jednym z takich ważnych problemów jest użycie wojsk w obronie strefy odpowiedzialności okręgu wojskowego. Tej też problematyce poświęcone było sympozjum naukowe, które odbywało się 29 kwietnia 1997 roku w Katedrze Sztuki Operacyjnej nt.:

DZIAŁALNOŚĆ ZGRUPOWAŃ AEROMOBILNYCH ORAZ OGÓLNOWOJSKOWYCH ZWIĄZKÓW TAKTYCZNYCH W OBRONIE STREFY ODPOWIEDZIALNOŚCI OKRĘGU WOJSKOWEGO

Problematyka stanowiąca temat tego sympozjum nie jest nowa. Była już przedmiotem dociekań i analiz naukowych w minionych latach. W tej sprawie przeprowadzona została konferencja teoretyczno-naukowa w 1992 w WOW nt. **Prowadzenie operacji obronnej w strefie odpowiedzialności WOW**. Także tę problematykę podjęła grupa oficerów-słuchaczy PSOS w roku 1993, opracowując pracę pt. **Przygotowanie i prowadzenie obrony strefy odpowiedzialności POW we współdziałaniu z lotnictwem, marynarką wojenną i siłami pozamilitarnymi**. Podobne opracowanie badawcze zostało dokonane w odniesieniu do ŚOW.

Kontynuacja badań powyższej problematyki w Wydziale Wojsk Lądowych zaowocowała opracowaniem w ubiegłym roku wstępnego studium operacyjnego. Zawiera ono założenia i hipotezy wykorzystania istniejącego potencjału bojowego w obronie strefy odpowiedzialności okręgu wojskowego.

Sympozjum to zostało poświęcone głównie weryfikacji tych założeń, a jednocześnie wypracowaniu nowych, bardziej efektywnych sposobów użycia

wojsk w wymiarze powietrzno-lądowym w obronie strefy odpowiedzialności Okręgu Wojskowego.

Problematyka będąca przedmiotem rozważań ma wymiar strategiczny i zarazem operacyjny. Dotyczy bowiem działań ukierunkowanych na obronę obszaru kraju. Wykonawcą tych działań jest szczebel operacyjny, zarówno na poziomie Dowództwa Wojsk Lądowych, jak i okręgu wojskowego.

Rozważania stanowiące przedmiot sympozjum nie zostały odniesione do uwarunkowań konkretnego okręgu wojskowego. Mają one bowiem w tej fazie badań, charakter teoretycznych założeń dotyczących możliwości działań zgrupowań aeromobilnych i ogólnowojskowych związków taktycznych. Jeżeli założenia te znajdą potwierdzenie w praktyce, wówczas przeniesienie ich na grunt praktyki operacyjnej dokonać powinno się w każdym okręgu wojskowym odpowiednio do warunków i możliwości.

W sympozjum, obok pracowników naukowo-dydaktycznych Akademii Obrony Narodowej, aktywny udział wzięli przedstawiciele Departamentu Systemu Obronnego, Zarządów Sztabu Generalnego WP, Dowództwa Wojsk Lądowych, dowództw okręgów wojskowych, związków taktycznych, Wojskowej Akademii Technicznej, Wojskowej Akademii Medycznej oraz innych wiodących uczelni wojskowych.

Wygłoszone, bądź złożone w sekretariacie sympozjum referaty, komunikaty naukowe i głosy w dyskusji ukazały całą złożoność rozpatrywanej problematyki. Dostarczyły także wiele ciekawych wniosków, uwag i propozycji.

REFERATY

Płk dr Zbigniew KUCZMAŃSKI
Zastępca Kierownika
Katedry Sztuki Operacyjnej

Referat programowy na temat:

PODSTAWY TEORII DZIAŁANIA ZGRUPOWAŃ AEROMOBILNYCH ORAZ OGÓLNOWOJSKOWYCH ZWIĄZKÓW TAKTYCZNYCH W OBRONIE STREFY ODPOWIEDZIALNOŚCI OKRĘGU WOJSKOWEGO

Panowie Oficerowie!

W swoim wystąpieniu w bardzo skondensowanej formie przedstawię wizję działań zgrupowań aeromobilnych oraz ogólnowojskowych związków taktycznych w obronie strefy odpowiedzialności okręgu wojskowego.

Zanim jednak przystąpię do rozpatrywania powyższej problematyki, kilka wyjaśnień natury ogólnej mających wpływ na dalsze rozważania szczegółowe.

Po pierwsze - chcę zaznaczyć, iż mówiąc o zgrupowaniach aeromobilnych nie mam na myśli tworzenia nowego rodzaju wojsk, a jedynie nowy sposób wykorzystania wojsk już istniejących. Do działań aeromobilnych, w których to lotnictwo wraz z siłami naziemnymi prowadzić będzie walkę w powietrzu i z powietrza. W tej grupie wyróżnia się zarówno działania powietrznoszturmowe, desantowoszturmowe i wspomaganie z powietrza systemu rozpoznania i WRE. **Po drugie** - wszelkie rozważania dotyczące prowadzenia obrony na obszarze kraju należy rozpocząć od przewidywań charakteru możliwej agresji. Będzie ona prawdopodobnie charakteryzować się ogromną dynamiką działań oraz dużą in-

tensywnością uderzeń ogniowych i zakłóceń elektronicznych. Główny jej cel przeciwnik będzie zamierzał osiągnąć przy pomocy zaczepnych operacji powietrzno-lądowych prowadzonych na wybranych kierunkach operacyjnych.

Ponadto, wyjaśnienia wymaga pojęcie „strefy odpowiedzialności okręgu wojskowego". Przyjąłem, że **strefa odpowiedzialności** okręgu wojskowego to wydzielona część obszaru lądowego wraz z przestrzenią powietrzną, przewidzianą do prowadzenia działań bojowych przez zgrupowane tam wojska operacyjne i obrony terytorialnej. Jest to jednocześnie obszar administrowany przez dany okręg wojskowy w czasie pokoju.

Okręgi wojskowe jako podstawowe ogniwa układu militarnego są zobowiązane do organizowania i prowadzenia operacji obronnych w swoich strefach odpowiedzialności. W obronie strefy odpowiedzialności w danych warunkach czasowo-przestrzennych muszą być uwzględnione wszystkie dostępne i możliwe siły i środki oraz właściwości fizyczno-geograficzne danego okręgu wojskowego. Zadanie to wykonywać będą wojska operacyjne i obrony terytorialnej, w ścisłym współdziałaniu z ogniwami pozamilitarnymi rozmieszczonymi na obszarze ich odpowiedzialności.

W tej sytuacji jawi się **główny problem badawczy**, którym jest pytanie: jakie zgrupowania aeromobilne należy utworzyć i jak powinny one działać wspólnie z ogólnowojskowymi związkami taktycznymi w obronie strefy odpowiedzialności okręgu wojskowego?

Charakter obrony strefy odpowiedzialności powinien odpowiadać charakterowi powietrzno-lądowego natarcia zgrupowań przeciwnika. A zatem **podstawowa hipoteza prowadzonych badań** brzmi następująco: „obrona strefy odpowiedzialności okręgu wojskowego skuteczna będzie wówczas, gdy połączy w sobie elementy obrony przestrzennej, manewru i uderzeń powietrzno-lądowych." Koncepcja przestrzennej struktury obrony zakłada koncentrację wysiłku obrony nie wzdłuż linii, ale w wybranych w terenie punktach, węzłach, rejonach, pasach

rozrzuconych w bronionej przestrzeni, na prawdopodobnych kierunkach uderzeń przeciwnika. Oznacza to, że teren będzie w decydującym stopniu wyznaczał kierunki uderzeń przeciwnika, a tym samym - rejony skupienia głównego wysiłku obrony.

Charakter agresji, jak również konieczność obrony znacznej strefy odpowiedzialności 175-180 tys. km^2 stosunkowo niewielkimi siłami wskazuje, że niewielką przydatność będą miały obowiązujące w minionych latach sposoby prowadzenia operacji i walki we wcześniej wyznaczonych pasach.

Powyższe uwarunkowania sprawiają, iż działania obronne wojsk należy skupiać na prawdopodobnych kierunkach uderzeń potencjalnego przeciwnika, z jednoczesnym zachowaniem gotowości części sił do manewru, na inne kierunki. Takie działanie często będzie wymagać od dowódców podejmowania ryzyka w celu odniesienia zwycięstwa.

Obrona strefy odpowiedzialności powinna więc przybrać formę działań obronno-zaczepnych, zespalając manewrowe działanie wojsk operacyjnych z masowym oporem wojsk obrony terytorialnej, organizowanym przestrzennie w całej strefie.

Taki sposób działania potwierdza historia, z doświadczeń której wynika, iż atak przeważających sił przeciwnika skutecznie odpierano wówczas, gdy udało się umiejętnie łączyć uporczywą obronę ważnych obiektów (rubieży) ze śmiałym uderzeniem na związane walką siły przeciwnika. Z powyższego wynika, że w działaniach obronnych musi znaleźć właściwe miejsce zarówno opór, jak i manewr.

Obrońca, w celu opóźnienia, skanalizowania i ostatecznego zatrzymania przeciwnika będzie stosował statyczne formy obrony; natomiast dynamiczne elementy, ataki uprzedzające bądź przeciwuderzenia, w celu rozbicia i zniszczenia sił agresora w rejonie włamania.

Do obrony strefy odpowiedzialności dowódcy okręgów wojskowych posiadają dwa rodzaje sił:

- stałe (obronne) - wojska obrony terytorialnej;

- manewrowe (ofensywne) - wojska operacyjne.

Wojska operacyjne ze względu na stosowany rodzaj manewru, można podzielić na te które wykonują:

- manewr lądowy, a więc - ogólnowojskowe związki taktyczne;

- manewr powietrzny - lotnictwo wojsk lądowych, desanty powietrzne i zgrupowania aeromobilne.

W ten sposób w strefie odpowiedzialności okręgu wojskowego można wyróżnić trzy warstwy obrony. Pierwsza z nich organizowana przez siły obrony terytorialnej na całym obszarze okręgu i w dużym stopniu przywiązana do głównych obiektów i ważnych rejonów (rubieży). Na tę warstwę nakłada się druga i trzecia, organizowane i prowadzone w sposób manewrowy, przez wojska operacyjne. Druga warstwa obrony realizowana jest przez ogólnowojskowe związki taktyczne, natomiast trzecia - przez zgrupowania aeromobilne, skupiające swój wysiłek przede wszystkim na głównych kierunkach uderzeń przeciwnika.

Należy jednak podkreślić, że aby można było manewrować, należy zapewnić sobie silną osłonę przed uderzeniami lotnictwa, systemów rozpoznawczo-uderzeniowych, a także środków radioelektronicznych.

Ogólnowojskowe związki taktyczne powinny organizować obronę na kierunkach przewidywanych głównych uderzeń lądowych przeciwnika. Niewielka ich liczba w strukturze okręgu wojskowego w porównaniu z możliwymi kierunkami uderzeń przeciwnika, będzie wymagało zorganizowanego i sprawnego manewru wojsk na kierunki rzeczywistych uderzeń. Wysiłek ogólnowojskowych związków taktycznych powinien być skupiony w takim miejscu i czasie, aby można było skutecznie przeciwstawić się głównym zgrupowaniom uderzeniowym przeciwnika obniżając zdecydowanie ich potencjał bojowy, co powinno

umożliwić w miarę szybkie powstrzymanie i załamanie natarcia, a następnie odzyskanie utraconego obszaru.

Przyjmując, że w strefie obrony okręgu wojskowego potencjalny przeciwnik może wykonać uderzenie lądowe na 1-2 kierunkach, to będzie miał w pierwszym rzucie około 4-6 związków taktycznych. Tym siłom należy przeciwstawić co najmniej dwa związki taktyczne w pierwszym rzucie operacyjnym oraz 1-2 związki taktyczne w drugim rzucie. Ponadto może zaistnieć potrzeba wydzielenia jednego związku taktycznego do składu jednostek pierwszej kolejności użycia w celu działania w strefie osłony (w wypadku jej organizowania). W tej sytuacji może zabraknąć sił do drugiego rzutu lub (odwodu) operacyjnego. Z tego też względu na jednym z kierunków uderzenia przeciwnika, uważanym za pomocniczy, można wykorzystać w pierwszym rzucie operacyjnym brygadę obrony terytorialnej.

Powyższe założenia struktury obrony strefy odpowiedzialności wskazują na potrzebę prowadzenia wysoce manewrowych działań w wymiarze powietrzno-lądowym. Oznacza to z jednej strony manewrowy sposób wykorzystania ogólnowojskowych związków taktycznych, z drugiej zaś, działania w wymiarze powietrznym.

Jak już wcześniej zaznaczyłem komponentem wysoce manewrowych sił w wymiarze powietrznym, będą zgrupowania aeromobilne, których działanie rekompensowałyby brak dostatecznej liczby ogólnowojskowych związków taktycznych. Istotne jest jednak to, że działania zgrupowań aeromobilnych nie powinny ograniczać się tylko do uzupełniania niedoboru ogólnowojskowych związków taktycznych. Powinny one w niektórych sytuacjach prowadzić działania uprzedzające.

Ich celem powinno być zadanie przeciwnikowi maksymalnych strat, uniemożliwienie zrealizowania jego zamiarów oraz zakłócenie synchronizacji jego działań na różnych kierunkach.

Podobnie jak siły obrony terytorialnej przywiązane do terenu, uzupełniając działania wojsk operacyjnych, tak zgrupowania aermobilne będąc wysoko manewrowym elementem wojsk, powinny realizować potrzeby pola walki w wymiarze powietrznym. Tym samym nadając walce charakter powietrzno-lądowy.

Aktualnie do działań aeromobilnych, posiadamy przygotowane wojska desantowoszturmowe i powietrznoszturmowe oraz dwa pułki śmigłowców bojowych w okręgach wojskowych z tym jednak, że 6 BDSz nie posiada śmigłowców, 25 DKPow posiada niezbyt liczne śmigłowce transportowe, natomiast 49 psb w - WOW i 56 psb - w POW - mają w pułkach śmigłowce szturmowe. Pozostałe okręgi wojskowe takich pułków nie posiadają. Stosunkowo mała liczba śmigłowców i dodatkowe ich rozproszenie skłania do wniosku, aby skupić ich działania, w okresie kryzysu i wojny, tworząc na ich bazie zgrupowania aeromobilne.

W tych zgrupowaniach oprócz wojsk desantowoszturmowych (powietrznoszturmowych) powinny być śmigłowce zdolne do wykonania zadania nie tylko o charakterze ogniowym, ale i transportowym oraz specjalnym.

Przy tym założeniu zachodzi potrzeba rozbudowy istniejącego lotnictwa wojsk lądowych, tak aby w jego składzie obok śmigłowców szturmowych, znalazły się pozostałe rodzaje śmigłowców. Skupione byłyby wówczas w dwóch brygadach śmigłowców, z których jedna w okresie kryzysu byłaby przydzielona do okręgu wojskowego, druga zaś pozostawałaby w dyspozycji Naczelnego Wodza. Podobnemu rozdysponowaniu podlegałyby wojska 25 DKPow, bądź 6 BDSz. Dzięki temu będzie istniała możliwość tworzenia zgrupowań aeromobilnych zarówno na szczeblu strategicznym jak i operacyjnym.

Rozwiązaniem powyższego problemu na szczeblu operacyjnym może być następująca propozycja.

Dowódcy okręgu wojskowego w zależności od charakteru zagrożeń przydziela się określone ilości i rodzaje sił i środków zdolnych do prowadzenia dzia-

łań w wymiarze powietrzno-lądowym. Z tych sił mogą zostać utworzone zgrupowania aeromobilne o różnym składzie i konfiguracji.
W każdym jednak przypadku okręg wojskowy musi dysponować całością lub częścią sił brygady śmigłowców.

Natomiast w sytuacji, gdy okręg nie otrzyma wojsk specjalistycznych (powietrznoszturmowych bądź desantowoszturmowych), w skład zgrupowania aeromobilnego powinny wchodzić wojska zmechanizowane/zmotoryzowane.

Istnieje również możliwość tworzenia zgrupowania aeromobilnego jedynie na bazie brygady śmigłowców. Wykorzystując jedynie śmigłowce szturmowe i specjalne (wielozadaniowe).

W każdym z przedstawionych wariantów w skład zgrupowania aeromobilnego dodatkowo mogą wchodzić pododdziały rodzajów wojsk, jak np.: pluton - bateria przeciwpancerna, drużyna - pluton saperów.
Powyższe rozwiązania wynikają z obecnych możliwości. Natomiast w przyszłości przy większej ilości śmigłowców w strukturach sił zbrojnych, a tym samym i w okręgu wojskowym, zgrupowanie aeromobilne będzie można tworzyć wykorzystując etatowy samodzielny batalion desantowoszturmowy.

Z przedstawionych rozważań wynika, że każdorazowo tworząc zgrupowanie aeromobilne, oprócz ilości i rodzaju otrzymanych sił, należy uwzględniać przede wszystkim charakter (obiektu przeciwnika) wykonywanego zadania i możliwości bojowe poszczególnych komponentów zgrupowania aeromobilnego. Faktycznie dopiero suma tych czterech wymienionych czynników decydować będzie o składzie i wielkości zgrupowania aeromobilnego. Możliwości niszczenia celów opancerzonych i pancernych przez poszczególne komponenty zgrupowań aeromobilnych przedstawiają prezentowane materiały. W każdej sytuacji bojowej elementami łączącymi poszczególne siły i środki takiego zgrupowania aeromobilnego, będą cele i zadania bojowe.

Ponieważ jednostki tworzące zgrupowania aeromobilne są o wysokim stopniu ukompletowania, to czas osiągania gotowości bojowej oraz ich zdolność do szybkiego wykonania określonego zadania w dowolnym rejonie i czasie, pozwala na określenie ich mianem „pogotowia bojowego'' („pogotowia interwencyjnego"). W zależności od sposobu wykorzystania na polu walki, zgrupowania aeromobilne podlegałyby alternacji - spełniając rolę - raz tarczy, a raz miecza.

Z tej też racji wchodziłyby one w skład jednostek tworzących rzut osłony. W wypadku konfliktu zbrojnego zgrupowania aeromobilne wraz z innymi jednostkami pierwszej kolejności użycia wzmacniają siły osłony i obrony granicy. Z wcześniej wyznaczonych rejonów operacyjnego wyczekiwania przechodzą do działań na kierunki uderzeń głównych zgrupowań przeciwnika.

W tym okresie, szczególnie zgrupowania aeromobilne narażone będą na uderzenia rakietowo-powietrzne, radioelektroniczne, działania sił specjalnych i desantów przeciwnika. Z tego też względu istotne jest zachowanie zdolności bojowej przez poszczególne części składowe zgrupowań aeromobilnych. Jest więc to wstępny warunek podjęcia działań przeciw lądowej agresji przeciwnika.

Zgrupowania aeromobilne w strefie osłony będą działać we współdziałaniu z wydzielonymi siłami wojsk operacyjnych, straży granicznej i wojskami obrony terytorialnej.

Walkę prowadzić będą w oparciu o wcześniej rozpoznane i przygotowane rubieże pośrednie, zapewniające wycofywanie się wojsk operacyjnych na kolejne rubieże obronne. Ogólny schemat walki polegać powinien na zajęciu określonej rubieży, wykorzystując maksymalnie teren, nawiązaniu kontaktu bojowego z przeciwnikiem, zadaniu mu strat połączonymi działaniami z powietrza (śmigłowce szturmowe) i ziemi (pododdziały szturmowe), a następnie odejściu na kolejną rubież. Ponadto mogą być wykonywane zasadzki i napady, w tym uderzenia z powietrza, na podchodzące kolumny przeciwnika, a ponadto wzniecać pożary oraz niszczyć węzły dróg i mostów. Istotą tych działań będzie nękanie

wojsk przeciwnika, aby stworzyć dogodne warunki wojskom zmechanizowanym i pancernym do zajęcia kolejnych rubieży obronnych. Mogą również wspierać ogniem działanie tych wojsk na poszczególnych rubieżach, przeciwdziałać okrążeniu lub obejściu przez przeciwnika. Ze względu na charakter wykonywanych zadań, zgrupowanie aeromobilne powinno być w sile od batalionu desantowoszturmowego do pułku kawalerii powietrznej.

Zgrupowania aeromobilne nie powinny pozostawać w ugrupowaniu przeciwnika w celu prowadzenia tam działań nieregularnych. **Po pierwsze** - zgrupowanie aeromobilne jest i ma rację bytu wówczas, jeśli w jego składzie są również śmigłowce. **Po wtóre** - ma ono działać w sposób manewrowy, a **po trzecie** - działania tego typu mogą z powodzeniem prowadzić siły obrony terytorialnej i inne.

Walka o utrzymanie przedniego skraju obrony jest bardzo istotnym fragmentem działania w strefie odpowiedzialności. W tej fazie działania zgrupowania aeromobilne mogą okazać się jedynym skutecznym środkiem do zamknięcia drogi przeciwnikowi, który wykonuje uderzenie w luki i na skrzydła naszych wojsk. W tym wypadku zgrupowanie aeromobilne uderzeniem wszystkich środków ogniowych rzutu lądowego i śmigłowców bojowych w powiązaniu z polem zapór minowych ustawianych sposobem manewrowym powstrzymuje bądź opóźnia natarcie przeciwnika do czasu podejścia oddziałów wojsk zmechanizowanych i pancernych, umożliwiając im zajęcie dogodnych rubieży obronnych.
Należy zdecydowanie i szybko przeciwdziałać wszelkim próbom przeniesienia wysiłku przez przeciwnika na inny kierunek lub zdynamizowania jego natarcia, szczególnie tam gdzie jest możliwość połączenia się z wcześniej wysadzonym desantem. W wypadku lądowania desantu przeciwnika zgrupowanie aeromobilne po jego zlokalizowaniu, uniemożliwia mu osiągnięcie gotowości do działania oraz rozprzestrzenianie się. W tym okresie, zgrupowania aeromobilne będą musia-

ły z jednej strony podjąć walkę z desantem, z drugiej zaś z przeciwnikiem powietrznym.

Walkę z desantem przeciwnika w następnej kolejności sukcesywnie powinny przejmować wojska rzutu lądowego, np. odwód przeciwdesantowy.

Zgrupowania aeromobilne podczas walki w **taktycznej strefie obrony** mogą wzmacniać działanie wojsk zmechanizowanych i pancernych dążąc do zatrzymania przeciwnika włamującego się w obronę. W tym wypadku działanie zgrupowania aeromobilnego nosi znamiona wysoce manewrowego odwodu o charakterze interwencyjnym, zapewniającym trwałość taktycznej strefy obrony. Aby nie dopuścić do ewentualnego oskrzydlenia i wyjścia na tyły, a w konsekwencji okrążenia naszych wojsk, zgrupowanie aeromobilne z rubieży lądowej i powietrznej jest w stanie współdziałając z ogólnowojskowymi związkami taktycznymi powstrzymać kilkakrotnie silniejszego przeciwnika.

Podczas wykonywania **zwrotu zaczepnego** - (przeciwuderzenia), zgrupowania aeromobilne mogą osłaniać podchodzące związki taktyczne przed uderzeniami z powietrza. Ogniem śmigłowców niszczyć środki ogniowe przeciwnika, a tym samym stwarzać dogodne warunki wejścia zgrupowania przeciwuderzeniowego do bitwy.

W tym czasie możliwe są również uderzenia ześrodkowane lub rajdy w ugrupowanie przeciwnika na kierunku przeciwuderzających wojsk. Rajdy w ugrupowanie przeciwnika są prowadzone przede wszystkim w celu dezorganizacji funkcjonowania systemu dowodzenia i logistyki przeciwnika, niszczenia podchodzących kolumn oraz WRiA na stanowiskach ogniowych.

Prowadzone rajdy utrudniają bądź uniemożliwiają przeciwnikowi wykonywanie wszelkich ruchów i manewrów w głębi, niszczą jego najważniejsze cele, a ponadto przerywają dowodzenie i kierowanie wojskami w najbardziej istotnych, a zarazem krytycznych momentach walki.

Działania tego typu powinny być planowane kompleksowo, skoordynowane z uderzeniami ogniowymi lotnictwa, wojsk rakietowych i artylerii, działaniem wojsk w styczności oraz własnych sił przeciwlotniczych. Potrzeba więc wykonywania wspólnych zadań w strefie odpowiedzialności wskazuje na szczególnie duże znaczenie organizacji współdziałania.

Podczas **organizowania współdziałania** istnieje potrzeba doboru środków łączności, stref bezpieczeństwa podczas przelotu zgrupowań aeromobilnych przez wyznaczony korytarz przelotu. Z tego też względu, istotne są sposoby wzajemnego rozpoznawania się (w tym znaki i sygnały rozpoznawcze), ostrzegania oraz wymiana informacji o sytuacji pola walki.

Oczywiste jest przecież stwierdzenie, że pomyślne wykonanie zadań obronnych przez wszystkie siły okręgu wojskowego będą się wzajemnie warunkować.

Na zakończenie przypomnę, że działanie zgrupowań aeromobilnych nie może być panaceum na wszelkiego rodzaju braki sił na polu walki. Zasadą działania zgrupowań aeromobilnych powinno być unikanie długotrwałej i otwartej walki z przeważającymi siłami przeciwnika oraz walka na szczególnie zagrożonych kierunkach. W takiej sytuacji bojowej i do takich zadań, których nie mogą wykonać w danym czasie inne wojska. Wynika to nie tylko z małej liczby wojsk tworzących zgrupowania aeromobilne, ale przede wszystkim z tego, że będzie można je wykorzystywać jedynie dwu, trzykrotnie w ciągu doby.

W obronie strefy odpowiedzialności okręgu wojskowego w każdej sytuacji należy dążyć do przechwycenia i utrzymania inicjatywy. Można ją uzyskać tylko poprzez aktywność ofensywną. Temu też celowi będą służyć działania zgrupowań aeromobilnych i ogólnowojskowych związków taktycznych.

płk dr Marian ŁOKOCIEJEWSKI
Katedra RW i AO

POTENCJALNE ZAGROŻENIA STREFY ODPOWIEDZIALNOŚCI OKRĘGU WOJSKOWEGO. CHARAKTER PROWADZONYCH OPERACJI ZACZEPNYCH PRZECIWNIKA W WYMIARZE POWIETRZNO - LĄDOWYM.

WSTĘP

Mówiąc o potencjalnych zagrożeniach strefy odpowiedzialności Okręgu Wojskowego, trudno jest uciec od problematyki bezpieczeństwa państwa.

W rozważaniach o bezpieczeństwie państwa przyjmuje się tezę, iż bez względu na epokę i ustrój, zachowaniem państwa na arenie międzynarodowej rządzą dwa dążenia odzwierciedlające fundamentalne interesy narodowe:

- *po pierwsze - wola przetrwania - zachowania własnej egzystencji i tożsamości, a więc suwerenności i integralności terytorialnej;*
- *po drugie - rozwój i wzrost pozycji w otoczeniu.*

Konkludując - jest to nic innego jak dążność do przetrwania i rozwoju. Wolę przetrwania, czyli zachowania suwerenności państwa, realizuje się przez utrzymanie stanu optymalnego bezpieczeństwa, które jest absolutnie nieodzownym warunkiem trwania i rozwoju państwa.

Bezpieczeństwo pozostaje w dialektycznym związku z zagrożeniami. Często jest określane po prostu jako:

- *brak zagrożeń*[1]*:*
- *stan umożliwiający skuteczne przeciwstawienie się zagrożeniom;*

---

[1] Definicje bezpieczeństwa w materiałach z konwersatoriów: *Bezpieczeństwo narodowe a walki zbrojne*, Warszawa 1990; *Metodyka, ocena i prognoza zagrożeń*, Warszawa 1991.

- *stan równowagi między zagrożeniami a możliwościami obrony przed nimi.*

Obecnie zarówno zagrożenie, jak i bezpieczeństwo rozpatruje się w wielu aspektach: ***politycznym, ekonomicznym, wewnętrznym, ekologicznym, psychologicznym, militarnym.***

1. ZAGROŻENIA MILITARNE

Dotychczasowy rozkład potencjałów militarnych w świecie uległ radykalnej zmianie. Zmieniły się także czynniki zagrażające pokojowemu współistnieniu państw europejskich. Zniknięcie zagrożenia wynikającego z gospodarczego i militarnego współzawodnictwa dwóch przeciwstawnych bloków złagodziło znacznie groźbę konfliktu globalnego, lecz pojawiły się nowe zagrożenia, dotąd często nie dostrzegane, lub nie doceniane. W literaturze współczesnej mocno akcentuje się kwestię czynników konfliktogennych („czynniki ryzyka, „pula ryzyka" itp.).

Uogólniając można stwierdzić, iż spośród wielu nowych zagrożeń, na uwagę zasługują:

- *roszczenia terytorialne nowo powstałych państw;*
- *ekspansjonizm i hegemonizm niektórych państw europejskich;*
- *problem mniejszości narodowych;*
- *konflikty na tle nierównomiernego rozwoju gospodarczego;*
- *ubóstwo;*
- *konflikty na tle kulturowym i religijnym;*
- *fanatyzm religijny;*
- *migracje ludności;*
- *zorganizowane formy przestępczości międzynarodowej: terroryzm (ekoterroryzm, piractwo informatyczne, zdegenerowana partyzantka w krajach Trzeciego Świata, terroryzm religijny, partyzantka miej-*

ska), nielegalny handel bronią, handel narkotykami, piractwo na morzach, mafie gospodarcze.

W takiej sytuacji zaistniała konieczność zweryfikowania poglądów na przygotowanie i użycie sił zbrojnych oraz zasady ich działań, a tym samym potrzeba zmodyfikowania, bądź wypracowania nowych doktryn, strategii i koncepcji strategicznych.

Zagrożenie militarne to nic innego, jak możliwość zastosowania przemocy zbrojnej[2]. Może występować w różnych formach, jako: ***realne, potencjalne, hipotetyczne***. Głównym wyznacznikiem tego podziału jest stopień prawdopodobieństwa zastosowania przemocy zbrojnej.

Zagrożenie militarne może przybierać bardzo zróżnicowany charakter. Może się ono wyrażać **pośrednim lub bezpośrednim** użyciem sił zbrojnych[3].

Do pośredniego użycia sił zbrojnych można zaliczyć[4]:

- *obecność militarną;*
- *demonstrację zbrojną;*
- *szantaż zbrojny;*
- *prowokacje (incydenty);*
- *blokady;*
- *pomoc militarną lub wsparcie destabilizacji wewnętrznej.*

W bezpośrednim użyciu sił zbrojnych mogą wystąpić takie formy, jak:

- *interwencja zbrojna;*
- *zbrojne starcie graniczne;*
- *uderzenia o charakterze dywersyjnym;*
- *konflikty zbrojne o ograniczonej skali;*
- *regularna operacja zaczepna.*

---

[2] P. Sienkiewicz, *Wystarczalność obronna*, Warszawa 1996 s.59-60.
[3] S. Dworecki, *Prognoza obronności Polski do 2010*, „Gamma", Warszawa 1994.
[4] S. Kaplan, *Diplomacy of Power*, Washington 1981, s. 27-60. Autor wymienia 10 form pośredniego użycia sił zbrojnych Związku Radzieckiego (wyszczególnia 190 faktów).

Z punktu widzenia obecnego sympozjum interesować będzie nas przede wszystkim - regularna operacja zaczepna potencjalnego przeciwnika, prowadzona w wymiarze powietrzno - lądowym.

Zaznaczyć jednak należy, że użycie własnych sił aeromobilnych możliwe i celowe będzie także w pozostałych formach bezpośrednich zagrożeń militarnych.

2. HIPOTETYCZNY SCENARIUSZ DZIAŁAŃ POTENCJALNEGO PRZECIWNIKA

Nie jest możliwe dokładnie określić scenariusz działań zbrojnych, jeżeli będziemy mówili tylko o *„potencjalnym"* agresorze. Zależeć on będzie od stanu jego sił zbrojnych /w szerokim tego słowa rozumieniu, mając na uwadze ich ilość i jakość/ oraz celów politycznych i militarnych jakie będzie chciał w wyniku agresji osiągnąć.

Działanie jego wojsk w znacznym stopniu uwarunkowane będzie również warunkami terenowymi i hydrometeorologicznymi panującymi w strefie odpowiedzialności konkretnego Okręgu Wojskowego. Jak wiemy w każdym z naszych czterech okręgów te warunki są inne.

Nie można też rozpatrywać możliwości działań potencjalnego przeciwnika bez uwzględniania potencjału militarnego konkretnego Okręgu Wojskowego oraz możliwości wsparcia jego działań przez inne Okręgi i Rodzaje Sił Zbrojnych. Działania naszych wojsk znacznym stopniu wpływać będą na ewentualny scenariusz agresji.

Dlatego Panowie Oficerowie pozwolą, że względu na to, iż mamy do czynienia tylko z hipotetycznym przeciwnikiem, uchylę się od precyzowania konkretnych kierunków jego uderzeń oraz ilości użytych sił i środków. Skoncentruję się natomiast na charakterystyce prowadzonych operacji zaczepnych, ze szczególnym uwzględnieniem wymiaru powietrznolądowego.

Obecnie trudno jest sobie wyobrazić, by przeciwnik uzyskał całkowite zaskoczenie co do faktu dokonania niespodziewanej agresji. Nie mniej jednak będzie starał się to zaskoczenie uzyskać, stosując elementy walki informacyjnej, co do terminu jej rozpoczęcia, zakładanych celów swoich działań oraz ewentualnych kierunków i sposobów działania związków operacyjnych i taktycznych.

Z doświadczeń ostatnich konfliktów zbrojnych wynika, że działania bojowe często rozpoczynać się będą w nocy. Walka w nocy będzie prowadzona w przyszłych wojnach, na równi z działaniami dziennymi. Niekiedy, jak pokazał konflikt falklandzki, będą prowadzone głównie działania nocne, a w dzień będzie panował "spokój". Walka w nocy nie będzie więc tylko kontynuacją działań dziennych, ale również celowo zamierzonym działaniem. Można sądzić, iż działania nocne będą często stosowane w wojnach pomiędzy przeciwnikami, w których jedna ze stron dysponując większymi możliwościami prowadzenia walk nocnych, będzie je narzucała przeciwnikowi. Noc jest również uważana za szczególnie dogodny okres do prowadzenia działań powietrzno-desantowych i powietrznoszturmowych.

2.1. Powietrzna operacja zaczepna

Prawdopodobna agresja rozpocząć się może od powietrznej operacji zaczepnej, poprzedzającej działania wojsk lądowych. Będzie ona realizowana siłami taktycznych sił powietrznych w połączeniu z działaniami wojsk rakietowych i artylerii, wojsk powietrznodesantowych i zgrupowań aeromobilnych, lotnictwa sił lądowych i morskich oraz jednostek rozpoznawczych i walki radioelektronicznej.

Zasadniczą treścią powietrznej operacji zaczepnej potencjalnego przeciwnika będzie zdecydowane zwalczanie naszego lotnictwa, na ziemi i w powietrzu oraz obezwładnienie sił lądowych.

Do głównych zadań powietrznej operacji zaczepnej przeciwnika należeć będzie:

- wywalczenie i utrzymanie przewagi w powietrzu;
- izolacja /blokowanie/ rejonu działań bojowych;
- wsparcie lotnicze sił lądowych i morskich;
- taktyczne rozpoznanie powietrzne.

Ponadto powietrzna operacja zaczepna przeciwnika może być prowadzona w celu:

- wykonania uderzeń na wychodzące odwody operacyjne i strategiczne;
- dezorganizacji komunikacji;
- niszczenia obiektów przemysłu wojennego;
- naruszenia systemu dowodzenia siłami zbrojnymi, kierowania państwem, itp..

Równolegle z działaniami wojsk lądowych lotnictwo wykonywać zadania transportowe w celu szybkiego przerzutu drogą powietrzną wojsk i środków zaopatrzenia do rejonu działań bojowych, stałego zaopatrywania wojsk i ewakuacji rannych oraz zabezpieczać operacje powietrznodesantowe.

Ponadto lotnictwo wykonywać będzie operacje o charakterze specjalnym, związane z prowadzeniem walki radioelektronicznej i przerzutem na nasze tyły grup dywersyjno - rozpoznawczych.

Powietrzna operacja zaczepna przeciwnika prowadzona będzie najprawdopodobniej w stosunku do całego państwa, a nie tylko do jednego okręgu wojskowego.

2.2. Lądowa operacja zaczepna

Lądowa operacja zaczepna rozpocznie się najprawdopodobniej od zmasowanego przygotowania ogniowego, w którym lotnictwo i artyleria wykonywać

będzie uderzenia klasyczne oraz bronią precyzyjną i powierzchniową. Jednocześnie działaniami swoich sił i środków walki radioelektronicznej, przeciwnik dążył do obezwładnienia naszego systemu rozpoznania, dowodzenia i łączności.

W trakcie przygotowania ogniowego, związki taktyczne i operacyjne rozwiną swoje siły a następnie przejdą na wybranych kierunkach do przełamywania naszej obrony na wąskich odcinkach.

W zależności od charakteru działań przeciwnika i wybranych przez niego kierunków działania, operacja zaczepna może się rozpocząć od szeregu bitew i bojów spotkaniowych.

W każdym jednak przypadku przeciwnik dążył będzie do szybkiego pokonania naszych pasów przesłaniania i silnymi uderzeniami na wybranych kierunkach do przełamania obrony naszych pierwszych rzutów operacyjnych, rozbicia przeciwuderzających wojsk oraz niedopuszczenia do organizacji obrony na kolejnych rubieżach obronnych.

Trzeba tu zaznaczyć, że licząc tylko potencjał przyznany układami międzynarodowymi naszym największym sąsiadom, pozwala im na uzyskanie ogólnej 3 - 4 krotnej przewagi, a na wybranych kierunkach ta przewaga może wynosić nawet 8 : 1.

Dlatego też należy się liczyć z tym, że potencjalny przeciwnik będzie się starał w jak najkrótszym czasie wprowadzić na nasze terytorium jak najwięcej własnych wojsk.

Oprócz natarcia czołowego, wiążącego nasze siły od czoła, stosował będzie szeroko manewr w celu oskrzydlenia i okrążenia naszych wojsk. W tym celu wykorzystywał będzie jednostki szybkie /pancerne i zmechanizowane/, które we współdziałaniu z śmigłowcami szturmowymi wykonywać będą głębokie zagony na nasze terytorium.

Ważną rolę w realizacji tych zadań przypisuje się operacyjnym i taktycznym desantom powietrznym oraz działaniom powietrznoszturmowym. W trakcie

działań na kierunku nadmorskim należy również liczyć się z działaniami desantu morskiego przeciwnika.

Biorąc pod uwagę terytorium naszego kraju /Okręgów Wojskowych/ i rozmach prowadzonych współcześnie operacji powietrznodesantowych, należy się liczyć w strefie odpowiedzialności okręgu - z wykorzystaniem przez przeciwnika desantów taktycznych i operacyjnych.

Ukazuje to tabela nr 1.

TABELA Nr 1

DANE OPERACJI POWIETRZNO DESANTOWYCH

Rodzaj działań	Jednostka	Głębokość przerzutu w km	Okres działań samodzielnych
Taktyczne	batalion	30 - 50	12 godz. /do 1 doby/
Operacyjne	pułk - brygada	50 - 100	1 dobę
Operacyjne	dywizja	100 - 300	72 godziny
Strategiczne	dywizja - korpus	300 - 1000	powyżej 72 godzin

Do podstawowych zadań wojsk powietrzno - desantowych w ramach lądowej operacji zaczepnej współcześnie zalicza się:

- opanowywanie i utrzymywanie do czasu podejścia wojsk własnych ważnych rejonów, węzłów komunikacyjnych, przepraw i przyczółków na szerokich przeszkodach wodnych;

- szybkie wykorzystywanie skutków własnych dalekich uderzeń ogniowych w celu rozwinięcia powodzenia;

- opanowywanie przyczółków w rejonach desantowania operacyjnych desantów morskich;

- opanowanie baz lotniczych i morskich oraz ich utrzymanie dla potrzeb wojsk własnych;

- wzbronienie podejścia odwodów przeciwnika oraz zajęcia przez nie dogodnych rubieży i rejonów do wykonania przeciwuderzeń;

- wzmacnianie oddziałów i związków taktycznych walczących w okrążeniu;

- dezorganizacja dowodzenia i pracy tyłów operacyjnych przeciwnika.

Działania powietrznodesantowe prowadzone będą często w powiązaniu z działaniami powietrznoszturmowymi, których zadania w dużej mierze będą się zazębiać.

Ponadto działania powietrznoszturmowe przeciwnik może prowadzić w celu:

- niszczenia bądź opanowania poprzez działania rajdowe ważnych obiektów decydujących o trwałości naszej obrony;

- oskrzydlania „pionowego" naszych pozycji obronnych oraz niszczenia odwodów;

- osłaniania związków i oddziałów wojsk lądowych przed wykonaniem niespodziewanych kontrataków i przeciwuderzeń;

- niszczenia linii komunikacyjnych oraz zamykania dróg odejścia lub odwrotu;

- prowadzenia rozpoznania pola walki i wykrywania celów na znacznym obszarze;

- aktywnego działania w terenie o słabo rozwiniętych liniach komunikacyjnych oraz pokonywania trudnego terenu i przeszkód.

Ze względu na wysoką manewrowość, działania powietrznomanewrowe przeciwnik stosował będzie często w trakcie boju spotkaniowego.

Poprzez działania powietrznoszturmowe przeciwnik starał się będzie również zmusić nas do wydzielania znacznych sił do obrony i ochrony ważnych obiektów i kluczowych rubieży terenowych.

Analizując konflikty zbrojne z ostatnich kilkudziesięciu lat /Wietnam, Afganistan, Bliski Wschód, Falklandy, Grenada/, w których uczestniczyły nowoczesne armie świata, należy sądzić że przyszłe wojny będą miały coraz bardziej charakter powietrznolądowy, niż lądowopowietrzny.

Wysoka manewrowość działań aeromobilnych, możliwość działań nocnych, szerokie stosowanie walki informacyjnej, dawała będzie przewagę tej armii która będzie przystosowana do takich działań.

Ujawnił to z całą ostrością konflikt Koalicji z Irakiem.

kpt. dypl. nawig. Eugeniusz CIEŚLAK

UŻYCIE LOTNICTWA W OBRONIE STREFY ODPOWIEDZIALNOŚCI OKRĘGU WOJSKOWEGO

Doświadczenia głównych konfliktów zbrojnych, od II wojny światowej począwszy, wskazują na rosnącą rolę lotnictwa w operacjach sił lądowych. Rola ta, w zależności od konkretnych uwarunkowań była znacząca bądź nawet decydująca dla osiągnięcia powodzenia w operacjach.

W każdym z rozpatrywanych scenariuszy ewentualnego konfliktu bierzemy pod uwagę prowadzenie przez przeciwnika działań w wymiarze powietrzno-lądowym, w ramach których jego siły powietrzne (lotnictwo) po wykonaniu zadania głównego - wywalczeniu przewagi w powietrzu skupią główny wysiłek na izolacji rejonu działań oraz wsparciu wojsk lądowych w operacji zaczepnej. Nasze siły powietrzne prowadzą w wyżej wymienionych przypadkach działania ofensywne i defensywne.

Charakter działań potencjalnego przeciwnika determinuje sposób wykorzystania sił naszego systemu OP, w tym lotnictwa myśliwskiego oraz mobilnych oddziałów WR WLOP.

Zadaniem LM działającego w ramach systemu OP w strefie odpowiedzialności okręgu wojskowego będzie przede wszystkim osłona głównych, kluczowych dla prowadzenia obrony obiektów. Zadanie to realizowane będzie od pierwszych godzin konfliktu, z maksymalnym możliwym natężeniem działań, przy wyraźnej przewadze i inicjatywie przeciwnika.

Powodzenie działań LM współdziałającego z WR WLOP i OPL OW rozumiane jako niedopuszczenie do wywalczenia przez przeciwnika przewagi w powietrzu w strefie odpowiedzialności okręgu wojskowego będzie podstawowym czynnikiem warunkującym możliwości prowadzenia manewrowych działań o-

bronnych oraz zajęcie przez siły główne OW przydzielonych im rejonów obrony. Swoboda manewru lądowego w strefie odpowiedzialności może odgrywać kluczową rolę w prowadzeniu obrony, zwłaszcza obrony manewrowej.

Manewr lądowy może zostać uzupełniony manewrem powietrznym, zwłaszcza w okresie narastania zagrożenia wybuchem konfliktu. Ze względu na ograniczone możliwości przewozowe, będzie on jednak stosowany w odniesieniu do sił i środków o kluczowym dla obrony znaczeniu (na przykład do zabezpieczenia przebazowania sił PKU LWL na kierunek operacyjny, rozwinięcia polowego systemu dowodzenia lotnictwa czy przerzutu sił specjalnych do rejonu potencjalnego pasa przesłaniania).

W czasie prowadzenia operacji obronnej możliwości wykorzystania LT znacznie maleją i nie będą miały poważnego wpływu na działania w strefie odpowiedzialności OW.

Skuteczny system OP utrudnia ponadto przeciwnikowi prowadzenie rozpoznania powietrznego, zwłaszcza uzyskiwanie informacji na temat ugrupowania operacyjnego oraz manewru sił w strefie odpowiedzialności OW. Zwiększa to możliwość uzyskania zaskoczenia przez broniące się siły i ich żywotność.

Należy mieć świadomość, że nawet najlepszy system OP i najlepsze LM nie będą w stanie zapobiec uderzeniom lotnictwa przeciwnika na obiekty i wojska w strefie odpowiedzialności OW. Mogą jednak znacznie zmniejszyć ich efektywność i zadać przeciwnikowi straty, których nie będzie mógł on zaakceptować (np. 5 - 10 % sił w wylocie) i ograniczy natężenie jego działań.

Działania defensywne lotnictwa, w ramach systemu OP, są jedynie częścią działań prowadzonych przez wydzielone siły lotnictwa ze składu WLOP (sił powietrznych). Równie ważne, a być może jeszcze ważniejsze są działania LMB, LR oraz LM w ramach walki o panowanie w powietrzu, izolowania rejonu działań bojowych oraz wsparcia wojsk.

Dowódca ZO broniącego strefy odpowiedzialności nie ma bezpośredniego wpływu na wybór obiektów uderzeń zwalczanych w ramach walki o przewagę w powietrzu. Jednak zmniejszenie zagrożenia uderzeniami lotnictwa na ugrupowanie broniących się wojsk poprawiają warunki prowadzenia operacji obronnej w strefie odpowiedzialności.

Jest to istotne zwłaszcza w aspekcie prowadzenia działań powietrzno-szturmowych oraz desantowo-szturmowych, gdy dezorganizowanie działań LM przeciwnika ma bezpośredni wpływ na powodzenie działań kawalerii powietrznej w pasie przesłaniania oraz w ugrupowaniu przeciwnika.

W ramach izolowania rejonu działań bojowych LMB zwalcza wojska drugiego rzutu operacyjnego przeciwnika, elementy jego systemu logistycznego oraz wybrane obiekty infrastruktury komunikacyjnej. Celem działań jest maksymalne możliwe opóźnienie wprowadzenia do walki przez przeciwnika drugorzutowych związków operacyjnych.

Szczegółowe planowanie działań lotnictwa w ramach walki o przewagę w powietrzu oraz izolacji rejonu działań bojowych prowadzona jest na szczeblu sił zbrojnych przez sztab Naczelnego Wodza oraz sztab sił powietrznych. Wpływ dowódcy OW, w przypadku wyżej wymienionych działań, ogranicza się do złożenia propozycji zwalczanych obiektów w ramach izolacji rejonu działań.

Podobnie jest w przypadku LR. Wysiłek LR jest centralnie planowany i wykorzystywany, natomiast dowódca OW (obrony strefy odpowiedzialności OW) jedynie wykorzystuje informację rozpoznawczą oraz składa propozycje (zapotrzebowanie) na rozpoznanie określonych rejonów i obiektów.

Dowódca OW, na czas prowadzenia obrony strefy odpowiedzialności, może otrzymać jednak wysiłek LMB, który wykorzystuje według własnego planu. Jego wielkość będzie uzależniona od charakteru konfliktu, zadania OW oraz wyniku walki o przewagę w powietrzu. Można przyjąć, że dowódca OW będzie dysponował wysiłkiem 30 do 50 s/l Su-22 na okres operacji, co w zależności od

założonego stopnia rażenia ogniowego przeciwnika może pozwolić na obezwładnianie 4 -5 SD szczebla operacyjno-taktycznego, albo obezwładniania 3-4 eskadr śmigłowców na lądowiskach, bądź zabezpieczenie 3-4 rajdów grup desantowo-szturmowych w głąb ugrupowania przeciwnika w czasie trwania operacji.

Ze względu na ograniczenia taktyczno-techniczne samolotów Su-22 wykorzystanie ich do zwalczania pododdziałów pancernych i zmechanizowanych, w bezpośredniej bliskości RSBW, jest nieefektywne, stąd też bezpośrednie wsparcie lotnicze pozostanie domeną LWL.

W obecnych uwarunkowaniach operacyjno-taktycznych i strukturalnych dowódca OW posiada do dyspozycji psb wyposażony w około 16 - 20 śmigłowców Mi-24D (W), 16 -20 śmigłowców MI-2 PPK GAD, 5 - 6 śmigłowców MI-2 PLATAN oraz 10 -16 śmigłowców rozpoznawczych i łącznikowych MI-2. Przy założeniu natężenia działań 3 wyloty dziennie całości sił (a w początkowym okresie działań nawet 4 wyloty) udział LWL w rażeniu ogniowym przeciwnika może stanowić ekwiwalent porównywalny z potencjałem DZ a nawet DPanc.

Rezultaty działań LWL będą tym większe im bardziej skoordynowane będzie wykorzystanie wszystkich dostępnych środków ogniowych związku operacyjno-taktycznego i lotnictwa. Wspólne wykonywanie uderzeń przez LMB, śmigłowce bojowe i artylerię pozwala na jednoczesne rażenie ogniowe przeciwnika na całą głębokość jego ugrupowania operacyjnego oraz wykorzystanie efektu synergii.

Podstawowym zadaniem LWL będzie obrona przeciwpancerna z powietrza. Działania wspólnie z naziemnymi odwodami przeciwpancernymi i oddziałami zaporowymi zwiększają efektywność wykorzystania LWL oraz pozwalają kanalizować działania przeciwnika oraz ograniczać ich tempo. Wykorzystanie gros sił LWL do działań z nad ugrupowania wojsk własnych stwarza korzystne warunki dla realizacji zasadniczych zadań, pozwala również na szczegółowe pla-

nowanie i realizowanie współdziałania z komponentem lądowym. Z drugiej jednak strony LWL w takim scenariuszu może zwalczać jedynie pierwszorzutowe pododdziały przeciwnika, a głębokość ogniowego oddziaływania nie przekracza 3 - 4 km.

Oznacza to przy szczupłości sił LMB, że przeciwnik będzie w stanie wprowadzać do bitwy niemal w pełni ukompletowane, „wypoczęte" siły, o niezachwianej woli walki.

Użycie części sił LWL wraz z pododdziałami rozpoznawczymi i desantowo-szturmowymi w pasie przesłaniania, a w sprzyjających warunkach nawet głębiej, stwarza możliwości dezorganizowania manewru sił przeciwnika, zanim zostaną one wprowadzone do walki, zakłócenia jego systemów dowodzenia i rozpoznania oraz zabezpieczenia logistycznego.

Stąd też istnieje obiektywna konieczność łączenia działań z nad własnego ugrupowania z działaniami w pasie przesłaniania oraz w głębi ugrupowania operacyjnego przeciwnika.

Tempo działań sił aeromobilnych (3-4-krotnie większe niż komponentu lądowego) pozwala na skupienie wysiłku w newralgicznym miejscu i czasie oraz urzeczywistnienie zasady „hit and run" („uderzaj i uciekaj"). Relatywnie małe siły są w stanie dezorganizować i opóźniać działania wielokrotnie silniejszego przeciwnika. Tym niemniej tego typu działania wymagają wiarygodnego rozpoznania (niemal w czasie realnym), ciągłego dowodzenia oraz ścisłego współdziałania zarówno z wydzielonymi siłami lotnictwa, jak i z komponentem lądowym. Niezbędna jest czasowo-przestrzenna przewaga w powietrzu oraz maksymalne uzyskanie warunków działań (np. nocy bądź TWA ograniczającym możliwości przeciwnika).

Obrona strefy odpowiedzialności OW wymagać będzie łączenia wyżej wymienionych form działań LWL, a jakiekolwiek ograniczanie się tylko do jed-

nej z nich powodować będzie nieefektywne wykorzystanie możliwości bojowych LWL.

Obecna struktura LWL, jego system rozpoznania i dowodzenia w wyraźny sposób ograniczają możliwości pełnego wykorzystania potencjalnych możliwości bojowych. Rozproszenie sił, decentralizacja dowodzenia oraz ewentualne problemy, w zakresie organizacji działań (np. współdziałania), skłaniają do wnikliwej analizy propozycji płk. KUCZMAŃSKIEGO. Nie należy przywiązywać się do szczegółowych rozwiązań, ale do idei zawartej w propozycji.

Całość sił w ręku jednego dowódcy, możliwość elastycznego reagowania na zmieniającą się sytuację operacyjno-taktyczną, przydzielanie dowódcom ogólnowojsko-wych ZT wystarczających sił LWL do zrealizowania przez nich postawionych zadań.

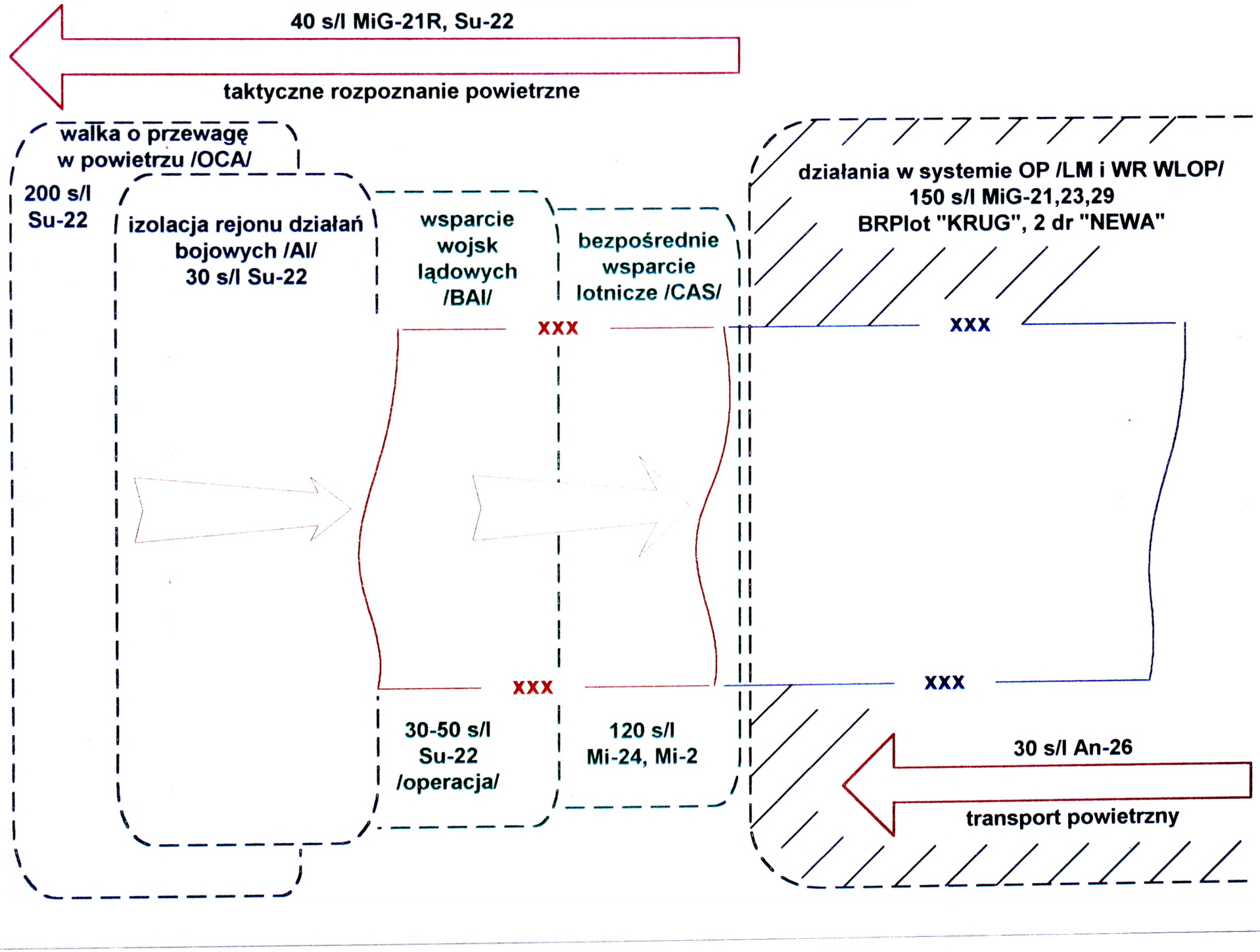
Z pewnością, w dającej się przewidzieć perspektywie, lotnictwo nie zastąpi komponentu lądowego w obronie strefy odpowiedzialności OW. Można jednak żywić nadzieję, że wyważone i przemyślane zmiany w koncepcjach użycia LWL oraz adekwatne do podstawowych zadań struktury organizacyjne i wyposażenie techniczne pozwolą zwiększyć efektywność jego wykorzystania w działaniach operacyjnych sił lądowych.

Zaprezentowane tezy nie stanowią analitycznego rozwiązania, mogą jednak stanowić podstawę do dyskusji i wypracowania szczegółowych rozwiązań.

Potencjał wydzielonych sił OP w strefie odpowiedzialności OW

(LM + mobilne zestawy rakiet p/lot.)

Typ SP	Ilość	Kanały celowania	Zasięg ogniowego oddziaływania
MiG-29A	20	20	20-50 km
MiG-23MF	30	30	20-30 km
MiG-21bis	60	60	2-8 km
KRUG	BRPlot	9	do 50 km
NEWA	2 × dr	2	do 25 km

40 s/l MiG-21R, Su-22
taktyczne rozpoznanie powietrzne
walka o przewagę w powietrzu /OCA/
200 s/l Su-22
izolacja rejonu działań bojowych /AI/
30 s/l Su-22
wsparcie wojsk lądowych /BAI/
bezpośrednie wsparcie lotnicze /CAS/
działania w systemie OP /LM i WR WLOP/
150 s/l MiG-21,23,29
BRPlot "KRUG", 2 dr "NEWA"
XXX
XXX
XXX
XXX
30-50 s/l Su-22 /operacja/
120 s/l Mi-24, Mi-2
30 s/l An-26
transport powietrzny

Potencjał wydzielonego wysiłku LMB i LWL w obronie strefy odpowiedzialności OW

Współczynniki przeliczeniowe / Typ i ilość SP	JOPO	JOŚO	Głębokość ogniowego oddziaływania	Czas wykonania uderzenia na wezwanie z pola walki
Su-22, 30-50 s/l	7200 do 12000	72-120	20-150 km	38-40 min
Mi-24W, 50 ś/l	9000	90	3-4 km (20-30 km)	12-28 min
Mi-24D, 60 ś/l	7200	72	2-3 km (20-30 km)	12-28 min
Mi-2 PPK, 60 ś/l	2880	29	1,5 -2 km	15-28 min
W-3, 60 ś/l	3600	36	4-5 km	12-28 min

Dobowe możliwości przewozu wzmocnienia do strefy odpowiedzialności OW

Typ SP	Ilość	Natężenie działań na dobę	Ładunek użyteczny
An-26	10	3-4	150-200 ton (1200-1600 żołnierzy)
Mi-8/Mi-17	20	4	240 ton (1600 żołnierzy)
B-737/B-767	10	2-3	400-600 ton (3000-4500 żołnierzy)

GŁOSY W DYSKUSJI

Płk dypl. Jan SZYDŁOWSKI
Zca dcy 25 DKPow.

DZIAŁANIA ZGRUPOWAŃ AEROMOBILNYCH ORAZ OGÓLNOWOJSKOWYCH ZWIĄZKÓW TAKTYCZNYCH W OBRONIE STREFY ODPOWIEDZIALNOŚCI OKRĘGU WOJSKOWEGO

1. ROLA I MIEJSCE 25 DYWIZJI KAWALERII POWIETRZNEJ W OBRONIE STREFY ODPOWIEDZIALNOŚCI OKRĘGU WOJSKOWEGO

Uwzględniając jakościową zmianę międzynarodowych uwarunkowań bezpieczeństwa Polski oceniać należy, że mimo pozytywnych tendencji w rozwoju sytuacji międzynarodowej musimy być stale przygotowani do przeciwstawiania się potencjalnym zagrożeniom wojennym, biorąc pod uwagę trzy podstawowe warianty zagrożeń wojennych:

- **lokalne,** ograniczone co do skali rozmachu i charakteru działań, **konflikty zbrojne** nie wymagające angażowania całego potencjału obronnego państwa;

- **wojna na pełną skalę,** w obronie istnienia Polski jako samodzielnego państwa, angażującego totalnie cały naród i jego potencjał obrony;

- **konflikt wojenny w oddaleniu od granic Polski,** w którym uczestniczylibyśmy w ramach sił międzynarodowych.

Z aktualnej oceny polityczno-militarnej oraz prognozy narastania zagrożenia wynika konieczność przygotowania i utrzymania części SZ w stanie gotowości do bezzwłocznego podjęcia działań przeciwko agresorowi oraz wykorzystania ich w wymiarze powietrzno-lądowym.

Pozwolą one:

1. Zabezpieczyć żywotne interesy państwa w wypadku niespodziewanego, niekontrolowanego rozwoju sytuacji w strefach przygranicznych państwa.

2. Osłonić mobilizacyjne i operacyjne rozwinięcie zasadniczych zgrupowań obronnych.

3. Wykonać pierwsze zadanie ogniowe obrony.

Strategia obronności naszego państwa zakłada gotowość do przeciwstawiania się wszystkim wcześniej przedstawionym rodzajom zagrożenia, składają się na nią koncepcje i plany strategiczne przewidujące przede wszystkim:

- *po pierwsze* - zapobieganie konfliktom i rozwiązywanie kryzysów przez prowadzenie aktywnej współpracy międzynarodowej, udział sił zbrojnych w międzynarodowych misjach pokojowych, działanie na rzecz przynależności Polski do sojuszu NATO i skład w budowę przyszłościowego systemu wspólnego bezpieczeństwa;

- *po drugie* - skuteczne prowadzenie działań wojennych, w tym działań zbrojnych i pozazbrojnych;

- *po trzecie* - zapewnienie warunków przetrwania narodu i państwa w czasie wojny przez: ochronę ludności i struktur państwa; zaspokojenie materialnych potrzeb ludności.

W zależności od rodzaju i charakteru konfliktu wojennego różne będą cele obrony państwa, w tym cele działań zbrojnych.

Biorąc pod uwagę możliwy charakter działań przeciwnika, operację obronną wskazane jest przewidzieć w dwóch zasadniczych wariantach:

- stopniowego narastania zagrożenia militarnego i możliwości dokonania rozwinięcia SZ;

- krótkotrwałego narastania zagrożenia militarnego i dokonanie agresji w czasie mobilizacyjnego i operacyjnego rozwinięcia SZ.

Z uwagi na skalę skutków zagrożenia jako podstawę przyjąć należy wariant drugi.

W strategicznej operacji obronnej Okręg Wojskowy, ze względu na swoje położenie operacyjno-geograficzne może realizować następujące zadania:

1. Osłona mobilizacyjnego i operacyjnego rozwinięcia SZ (głównie rozmieszczonych w głębi kraju) oraz dokonanie przegrupowania w celu stworzenia zgrupowań obronnych lub uderzeniowych.

2. Odparcie zmasowanych nalotów lotnictwa przeciwnika oraz udział w wykonaniu uderzeń na jego obiekty pierwszej kolejności rażenia.

3. Ogniowe porażenie przeciwnika na podejściach i w głębi obrony.

4. Utrzymanie bronionego terytorium, niedopuszczenie do utraty szczególnie ważnych rejonów, rubieży i obiektów oraz zadanie przeciwnikowi strat pozbawiających go możliwości kontynuowania działań zaczepnych.

5. Odparcie nacierających zgrupowań przeciwnika, rozbicie jego desantów i utrzymanie ważnych rejonów, obiektów oraz rubieży terenowych.

6. Wykonanie kontrataków i przeciwuderzeń w celu rozbicia zgrupowań przeciwnika, które włamały się w głąb ugrupowania operacyjnego, odtworzenie pierwotnego położenia wojsk własnych oraz stworzenie warunków do realizacji zadań szczebla operacyjno-strategicznego.

7. Wykonanie zadań w obszarach innych okręgów przez wydzielony Korpus.

8. Udział w misjach i operacjach międzynarodowych SZ.

W realizacji powyższych zadań szczególna rola przypadnie aeromobilnym związkom taktycznym, które są predysponowane do wykonywania uderzeń na elementy ugrupowania bojowego przeciwnika, w tym system dowodzenia, ognia, a także do utrzymania ważnych obiektów, rejonów obrony.

Jednym z nich jest 25 Dywizja Kawalerii Powietrznej przewidziana do prowadzenia działań na obszarze okręgu i kraju, która w swej istocie spełniać winna oczekiwane wskaźniki przestrzenne, czasowe i skuteczności bojowej, za-

pewniając zgrupowaniom innych rodzajów wojsk skuteczne wykonanie zadań obrony państwa.

Głównym celem użycia 23 DKPow w walce jest osłabienie potencjału bojowego przeciwnika i udział w udaremnieniu prowadzenia przez niego działań zbrojnych.

Przeniesienie ognia w głąb ugrupowania przeciwnika nie stanowi współcześnie problemu. Problemem jest natomiast precyzja rażenia oraz siła i przestrzeń oddziaływania.

Szybkie wykrycie i przeniesienie potencjału ogniowego w głąb ugrupowania przeciwnika oraz jego precyzyjne i skuteczne wykorzystanie z bliskiej odległości to niezależnie od innych główny atut kawalerii powietrznej.

Mając powyższe na uwadze:

25 Dywizja Kawalerii Powietrznej przeznaczona jest do szybkiego, precyzyjnego i skutecznego przeniesienia działań bojowych w głąb ugrupowania na określone obiekty przeciwnika, których z różnych względów (szczególnie czasowych} nie można zwalczać i niszczyć innymi rodzajami wojsk.

ZADANIA 25 DYWIZJI KAWALERII POWIETRZNEJ.

25 DKPow może być użyta da realizacji zadań w skrajnie różnych od siebie warunkach, zdolna do:

- szybkiej reakcji w strefach przygranicznych w wypadku powstania sytuacji konfliktowych;
- wykonywania nieprzewidzianych zadań wynikających z sytuacji operacyjnej w toku działań wojennych, w tym spełniania roli odwodu NW;
- udziału w międzynarodowych misjach pokojowych.

Dywizja wykonywać może następujące zadania:

1. **W warunkach lokalnego kryzysu granicznego**, gdy sytuacja nabiera znamion wyjścia z zasięgu kontroli:

a) wzmocnienia ochrony i obrony granicy państwowej:

- wzmocnienia placówek straży granicznej na przejściach granicznych,
- ochrona urzędów administracji państwowej w miastach przygranicznych,
- przywracanie zakłóconego przez obywateli innych narodowości porządku publicznego;

b) wspólne ze Strażą Graniczną i Policją Państwową:

- eskortowanie i konwojowanie do miejsc deportacji (odosobnienia} zorganizowanych dużych grup przestępczych,
- izolowanie określonego terenu opanowanego przez uzbrojone grupy przestępcze,
- przywracanie ruchu komunikacyjnego na zablokowanych odcinkach,
- zabezpieczenie działań innych jednostek, szczególnie specjalnych jednostek policji i wojska.

2. **W warunkach zagrożenia i zbrojnej agresji potencjalnego przeciwnika na kraj:**

a) udział w osłonie mobilizacyjnego i operacyjnego rozwinięcia sił zbrojnych;

b) prowadzenie działań obronnych i obronno-opóźniających na kierunkach uderzeń przeciwnika zwłaszcza w strefie osłony;

c) wsparcie wojsk walczących w rejonach decydujących o trwałości obrony oraz w okrążeniu;

d) wzbranianie podejścia i wejścia do walki drugich rzutów i odwodów przeciwnika;

e) niszczenie wojsk i wybranych obiektów w ugrupowaniu przeciwnika;

f) opanowanie przyczółków na przeszkodach wodnych, przełęczy, cieśnin, węzłów komunikacyjnych itp.;

g) zwalczanie desantów operacyjnych przeciwnika.

Wśród różnych poglądów na użycie kawalerii powietrznej można wyróżnić następujące główne koncepcje:

a) w zależności od terytorium:

- zwalczanie przeciwnika na własnym terytorium,
- zwalczanie obiektów w głębi ugrupowania przeciwnika;

b) W zależności od rozmachu działań:

- samodzielne działania pułków w podporządkowaniu różnych dowódców i w różnych rejonach (kierunkach),
- całością w podporządkowaniu jednemu dowódcy.

DKPow może wykonywać zadania całością sił lub oddzielnymi zgrupowaniami bojowymi w sile od szwadronu do pułku.

Zasadniczo dywizja działać będzie zgrupowaniami tworzonymi na bazie pułków, z których wydziela się trzy zgrupowania bojowe w składzie 1-2 szwadrony, odpowiednio uzbrojone, materiałowo wyposażanych, przygotowanych do samodzielnego prowadzenia walki w ugrupowaniu przeciwnika.

Całością sił w wymiarze taktycznym DKPow może być użyta do likwidacji lokalnych konfliktów granicznych.

Przyjęty skład strukturalny dowództwa i sztabu dywizji jest pochodną koncepcji jej użycia, w świetle której pułki mają stanowić wysoce autonomiczne elementy ugrupowania bojowego dywizji, otrzymujące zadania od grup operacyjnych {operacyjnej) wydzielonymi ze składu dowództwa dywizji do organów dowodzenia OW (korpusu) lud NW.

SPOSOBY DZIAŁANIA KAWALERII POWIETRZNEJ

Sposób wykonania zadań bojowych przez kawalerię powietrzną będzie uzależniony od charakteru zadań, rodzaju i fazy operacji w ramach której są realizowane. Zasadniczym sposobem działań będą śmigłowcowe rajdy zgrupowań bojowych.

Głównym ich celem będzie lokalizowanie i niszczenie kolumn maszerujących wojsk i zaopatrzenie oraz opanowanie ważnych obiektów przeciwnika.

Rajdy będą stosowane we wszystkich rodzajach i okresach operacji.

Podczas wykonywania zadań w strefie osłony kawaleria powietrzna oprócz rajdów może stosować zasadzki powietrzne i naziemne, powietrzne patrole rozpoznawcze oraz ciągłe oddziaływanie na podchodzące wojska przeciwnika.

Zasadzki powietrzne i naziemne wykonywać będą zgrupowania bojowe o różnej sile - zależnie od sytuacji. Wykorzystywać powinny w tym celu teren kanalizujący ruch kolumn przeciwnika i umożliwiający skryte oraz skuteczne działanie powietrznych rzutów szturmowych.

Ciągłe oddziaływanie na przeciwnika realizuje się metodą kolejnych uderzeń zgrupowań oraz przemienne obsadzanie pozycji obrony.

Do wykonywania kolejnych uderzeń pułk kawalerü powietrznej powinien zorganizować trzy zgrupowania bojowe. Zgrupowanie pierwsze wykonywać będzie uderzenie na przeciwnika, drugie dolatywać będzie do obiektów ataku, trzecie odtwarza gotowość bojową.

W walce o utrzymanie taktycznej strefy obrony oprócz wymienionych sposobów działań dojdą uderzenia ześrodkowane i wypady przed przedni skraj obrony w celu niszczenia i obezwładniania ważnych obiektów przeciwnika i wsparcia walczących wojsk.

Ponadto zgrupowania kawalerii powietrznej mogą występować jako powietrzne odwody przeciwpancerne i przeciwdesantowe.

W czasie wykonywania zwrotu zaczepnego kawaleria powietrzna wykonuje zadania wspólnie z wojskami uderzającymi na lądzie tworząc lądowo-powietrzne zgrupowania uderzeniowe.

MOŻLIWOŚCI OGNIOWE I TRANSPORTOWE DKPow.

Możliwości ogniowe pułku kawalerii powietrznej (oczekiwane rezultaty działań).

1. Pułk Szwoleżerów

Założenie - ukompletowany w 100 % tj.

Mi - 8T	- 25 szt.
Mi - 8PPD	- 7 szt.
Mi-17	- 3 szt.
Mi-2	- 3 szt.
W-3	- 14 szt.
---	---
Razem	- 52 śmigłowce

Wariant uzbrojenia - rakietowy; na obiekt działań - kolumny lekko opancerzone.

Szwadron kawalerii powietrznej 1 pszwol wyposażany w Mi - 8T

9 x Mi - 8T uzbrojone w 4 x UB 16 = 376 S-5 K/M

(niekierowane pociski rakietowe - w jednym 16 szt.).

p = 0,3 (prawdopodobieństwo trafienia jednej rakiety do celów lekka opancerzonych)

9 x 64 x 0,3 = **172,8** wariant optymistyczny

Z uwzględnieniem współczynników (składowych} wykonania zadania:

- pokonanie OP - POP
- wykrycie obiektu - PWO; Razem - 0,5
- wykonanie ataku - PWA
- rażenie obiektu - PRAŻ
- współczynnik niezawodności sprzętu - Kn = 0,5 (na podstawie badań technicznych.

Oczekiwany rezultat działań szwadronu (obezwładnienie, wyeliminowanie z walki przy promieniu jednego pocisku do 220 m}

wynosi **P = 0,5** od 20 - 43 do 86 pojazdów lekko opancerzonych (zależnie od ilości odpalanych rakiet jednocześnie}.

1 Pułk Szwoleżerów

25 x Mi - 8 uzbrojone w UB 16 (wyrzutnie rakiet}

P = 0,38 25x4x16x0,3=**480**

3 x Mi -17 uzbrojone w UB 32

P=0,3 3x4x32x0,3=**115,2**

2 x Mi - 2 uzbrojone w PPK "MALUTKA"

P=0,5 2x4x0,5=**4**

14xW - 3 uzbrojone w PPK (j.o. 8 poc. na śmigłowiec)

P=0,95 14x8x0,95=**106,4**

Razem za pułk **702** śr. lekko opancerzone (wariant optymistyczny};

- z uwzględnieniem współczynnika wykonania zadania

od ~ **80** do ~ **350** poj. lekko opancerzonych.

7 Pułk Ułanów - ukompletowany w 100 %, tj.:

W-3	szt. 45
W-3PPD	szt. 1
Mi-2	szt. 3
----------	
	szt. 49

Szwadron kawalerii z 7 pul wyposażony w W-3

9 x W - 3 uzbrojone w PPK

P = 0,95 9 x 8 x 0,95 = **68,4** wariant optymistyczny

- z uwzględnieniem współczynników wykonania zadania

do **34** pojazdy opancerzone (panc)

7 Pułk Ułanów

45 x W - 3 uzbrojone w PPK

P = 0, 95 45 x 8 x 0, 95 = **342**

2 x Mi - 2 uzbrojone w PPK "MALUTKA"

P=0,5 2x4x0,5=**4**

Razem za pułk - **346** wariant optymistyczny

- z uwzględnieniem współczynnika wykonania zadania

do **170** pojazdy opancerzone (pancerne)

Razem 25 DKPow - wskaźnik optymistyczny wynosi **1048**.

Po uwzględnieniu współczynnika wykonania zadania 25 DKPow może obezwładnić lub zniszczyć od **120** do **520** pojazdów lekko opancerzonych i panc.

Możliwości ogniowe artylerii.

Pułk Kawalerii Powietrznej - posiada 18 M - 82 mm, co stanowi 6 JOŚO

(Jednolite obliczeniowe środki ogniowe).

Jednostka ognia wynosi 2160 poc., co stanowi 432 JPO

(Jednolite pociski obliczeniowe).

Ilością, tą można obezwładnić:

- 3 x bM ukryte,
- 5 x bM odkryte,
- 3xSD,
- odkrytą siłę żywą na 10 ha,
- wykonanie ROZ na odcinku 450 m,
- wykonanie SOZ na odcinku 909 m.

pkpow - posiada 8 wyrzutni PPK "Fagot" i 8 wyrzutni PPK "'Metys'", którymi podjąć walkę z

a) bez zakłóceń:

- do czołgów starego typu

38 czołgów =1, 3 bcz . ,

- do czołgów nowego typu

20 czołgów = 2 kcz

b)l w warunkach zakłóceń:

- do czołgów starego typu

19 czołgów = 2 kcz

-do czołgów nowego typu

12 czołgów =1,1 kcz

25 DKPow - posiada 36 M - 82 mm; co stanowi 12 JOŚO.

Jednostka ognia wynosi **4320**, co stanowi **864** JPO.

Ilością tą można obezwładnić:

- 6 x bm ukryte,
- 10 x bm odkryte,
- 6 x SD
- odkrytą siłę żywą na 20 ha,
- wykonanie ROZ na odcinku 900 m,
- wykonanie SOZ na odcinku 1800 m.

25 DKPow posiada 16 wyrzutni "Fagot'" i 16 wyrzutni "Metys", którymi można podjąć walkę z:

a) bez zakłóceń:

- do czołgów starego typu

76 czołgów = 2, 6 bcz

- do czołgów nowego typu

40 czołgów =1, 3 bcz

b) w warunkach zakłóceń:

- do czołgów starego typu

38 czołgów =1, 2 bcz

- do czołgów nowego typu

24 czołgów = dwie kcz

Możliwości transportowe.

1 Pułk Szwoleżerów

25 x Mi - 8T x 2.500 kg = 62.500 kg

3 x Mi -17 x 2.500 kg = 7.500 kg

2 x Mi -2 x 600 kg = 1.200 kg

3 x W - 3 x 1.100 kg = 3.300 kg

Razem = 74.500 kg

żołnierzy desantu **607** w jednym rejsie.

7 Pułk Ułanów

45 x W - 3 x 1.100 kg = 49.500 kg

2xMi-2 x 600 kg - 1.200 kg

Razem = 51.100 kg

żołnierzy desantu **509** w jednym rejsie.

Za 25 DKPow **-125.600** kg

- 1116 żołnierzy desantu

taktyczny promień działania **170 -180 km**

lub w jednym rejsie dokonać przerzutu na odległość

przy Mi - 2, Mi - 8, Mi -17, W - 3; **450 - 500 km**

Zabezpieczenie inżynieryjne.

Do realizacji zadań zabezpieczenia inżynieryjnego działań pułku kawalerii powietrznej przeznaczona jest kompania saperów pułku. Kompania saperów w składzie czterech plutonów saperów (każdy pa trzy drużyny) będzie wykonywała najbardziej pracochłonne i skomplikowane zadania inżynieryjne. Wyposażona jest w dwa komplety bojowe, każdy o wadze około 7 T, co w sumie daje 14 T środków minersko-zaporowych. W skład jednego kompletu bojowego wchodzą m.in.: 450 min ppanc., 140 min ppiech., 500 kg materiałów wybuchowych.
Ogółem kompania saperów pułku posiada 980 min ppanc., 280 min ppiech. i około 1,0 T materiałów wybuchowych.
Uwzględniając skład i wyposażenie kompanii saperów może ona realizować następujące zadania:
a) w zakresie rozpoznania inżynieryjnego przeciwnika i terenu:
- zorganizować:
1 Inżynieryjny Posterunek Obserwacyjny
1 Inżynieryjny Patrol Rozpoznawczy (pieszo lub na śmigłowcu);
- wydzielić saperów do elementów rozpoznania ogólnowojskowego i grup rozpoznawczych;
- rozpoznanie w ciągu 2 - 3 godzin rejonu (obiektów) w celu urządzenia węzła zapór;
- rozpoznanie w ciągu 4 godzin zapór inżynieryjnych przed przednim skrajem w styczności z przeciwnikiem;
- rozpoznanie w ciągu 2 - 3 godzin mostu w calu przygotowania go do niszczenia:
b) w zakresie budowy i pokonywania zapór inżynieryjnych:
- ustawienie 20 - 30 grup min (każda 30 - 40 min);

- ustawienie około 1 km pól minowych sposobem ręcznym;
- przygotowanie do niszczenia 2 - 4 obiektów komunikacyjnych (most, wiadukt) o długości do 100 m;
- przygotowanie do zniszczenia odcinka 750 mb drogi;
- wykonanie 5 - 6 przejść w zaporach inżynieryjnych sposobem ręcznym;
- rozpoznanie do 30 ha terenu pod względem zaminowania.

Przeznaczenie i zadania kompanii dowodzenia pułku kawalerii powietrznej, kompanii łączności i UL batalionu zabezpieczenia.

W strukturze systemu dowodzenia pkpow wyróżnia się :

- podsystem dowodzenia pododdziałami pułku (podsystem ogólnowojskowy);
- podsystem dowodzenia pododdziałami szturmowymi (podsystem szturmowy);
- podsystem dowodzenia pododdziałami rozpoznania (podsystem rozpoznania);
- podsystem dowodzenia i kierowania pododdziałami logistycznymi (podsystem logistyki);
- podsystem dowodzenia lotnictwem i UL.

W pułku kawalerii powietrznej znajdują się odpowiednie środki techniczne (łączności) niezbędne do zabezpieczenia potrzeb dowodzenia i kierowania na SD I rzutu i SD II rzutu.

Dowodzenie pododdziałami pułku kawalerii powietrznej organizuje się w podstawowych relacjach systemu dowodzenia przy wykorzystaniu wydzielonych środków łączności z kompanii łączności i UL batalionu zabezpieczenia i z kompanii dowodzenia pułku kawalerii powietrznej.

Kompania dowodzenia

Kompania dowodzenia posiada w swojej strukturze organizacyjnej pluton łączności, którego siły i środki pozwalają na:

- zapewnienie łączności D-cy pułku z przełożonymi;
- zapewnienie łączności D-cy pułku z podwładnymi w relacji PPD a SD rozwinięte na ziemi;
- rozwinięcie łączności przewodowej na SD pułku;
- nasłuch S/R ostrzegania i powiadamiania;

oraz dwa plutony rozpoznawcze w składzie:

-1 plr - 5 grup rozpoznawczych (dowódca grupy + pięciu)
- 2 plr - 5 grup specjalnych (dowódca grupy + czterech).

Zadaniem kompanii łączności i UL jest:

- utrzymanie i zabezpieczenie łączności radiowej w S/R dowodzenia powietrznego;
- zabezpieczenie radiolokacyjne, nawigacyjne i e!ektroświetlne lotnictwa na lotnisku stałego bazowania;
- zabezpieczenie elektroświetlne na lądowiskach;
- utrzymanie łączności w S/R zabezpieczenia logistycznego;
- rozwinięcie łączności przewodowej na SD dla potrzeb logistyki;
- nasłuch S/R ostrzegania i powiadamiania.

Siły i środki wchodzące w skład podsystemu dowodzenia ogólnowojskowego powinny zapewnić możliwość dowodzenia pododdziałami szturmowymi i wsparcia ogniowego (elementami ugrupowania bojowego) z punktów dowódczo-obserwacyjnych pododdziałów lub z SD pułku. Siły i środki łączności wchodzące w skład podsystemu szturmowego powinny zapewnić dowodzenie, kierowanie

i współdziałanie pododdziałami szturmowyrri z PDO d-cy szwadronu w walce oraz z SD pułku.

Siły i środki łączności wchodzące w skład podsystemu W.Inż powinny zapewnić dowodzenie i kierowanie podległymi pododdziałami saperów z PDO d-cy kompanii walce oraz z SD pułku.

Siły i środki łączności wchodzące w skład podsystemu OPL powinny zapewnić dowodzenie i kierowanie podległymi pododdziałami p.lot. z PDO d-cy baterii w walce oraz z SD pułku.

Siły i środki łączności wchodzące w skład podsystemu rozpoznawczego powinny zapewnić d-cy plutonu dowodzenie i kierowanie podległymi pododdziałami oraz wewnątrz grup jak również współdziałanie z załogami statków powietrznych.

Siły i środki łączności wchodzące w skład podsystemu logistyki powinny zapewnić dowodzenie, kierowanie i współdziałanie służb logistyczny zabezpieczających pododdziały pkpow z SD pułku znajdujące się w rzutach zabezpieczenia naziemnego.

Siły i środki łączności wchodzące w skład podsystemu dowodzenia lotnictwem powinny zapewnić dowodzenie i kierowanie załogami statków powietrznych w czasie wykonywania lotów bojowych.

ORIENTACYJNE WARTOŚCI POTRZEBNEJ LICZBY ŚMIGŁOWCÓW[1] Mi - 8[2] DO ZWALCZANIA OBIEKTÓW NAZIEMNYCH

Rodzaj obiektu	Wymiar obiektu (m)	Elementy obiektu	Zalecany stopień rażenia obiektu	Z[3]	O[4]
Pododdział ogniowy KPR na stanowiskach startowych	400 x 350	Trzy pociski rakietowe na wyrzutniach	Rażenie typu A i B trzech pocisków rakietowych lub 90% powierzchni obiektu	20	8
Sekcja ogniowa KPR na stanowiskach startowych	300 x 300	Pocisk rakietowy na wyrzutni	Rażenie typu A i B pocisku rakietowego lub 80% powierzchni obiektu	5	3
12 samolotów w obwałowaniach	800 x 200	Samoloty w obwałowaniach	Rażenie typu A i B 50% samolotów na stoisku	14	11
Magazyn (skład) amunicji	200 x 100	Ukrycie	Zniszczenie 50% ukryć	12	-
Wyrzutnia PKPR "Roland"	-	Wyrzutnia	Rażenie wyrzutni	6	4
Wyrzutnia PKPR "Chaparral"	-	Wyrzutnia	Rażenie wyrzutni	6	4
Pluton ogniowy samobieżnej baterii PKPR Hawk	300 x 150	SRL opromieniowania obiektu	Rażenie SRL lub 30% powierzchni obiektu	3	2
Stanowisko kierowania ogniem baterii Nike Hercules	300 x 200	SRL śledzenia	Rażenie SRL lub 30% powierzchni obiektu	3	2
Sekcja ogniowa PKPR "Patriot"	300 x 250	SRL	Rażenie SRL lub 30% powierzchni obiektu	3	2
Ośrodek kierowania i powiadamiania	500 x 300	SRL wykrywania	Rażenie SRL lub 40% powierzchni obiektu	3	2
Pluton czołgów w marszu	250 x 10	Czołg	Rażenie 50% czołgów	16	11
Pluton czołgów w rejonie ześrodkowania	200 x 100	Czołg	Rażenie 50% czołgów	-	40
Bateria samobieżnych haubic w marszu	300 x 10	Haubica	Rażenie 50% haubic	6	4
Bateria samobieżnych haubic na stanowisku ogniowym	300 x 200	Haubica	Rażenie 50% haubic	-	16
Pluton piechoty zmechanizowanej w rejonie ześrodkowania	200 x 100	Bojowy wóz piechoty	Rażenie 50% bojowych wozów piechoty	-	35
Pluton piechoty zmechanizowanej w marszu	250 x 10	Bojowy wóz piechoty	Rażenie 50% bojowych wozów piechoty	-	18

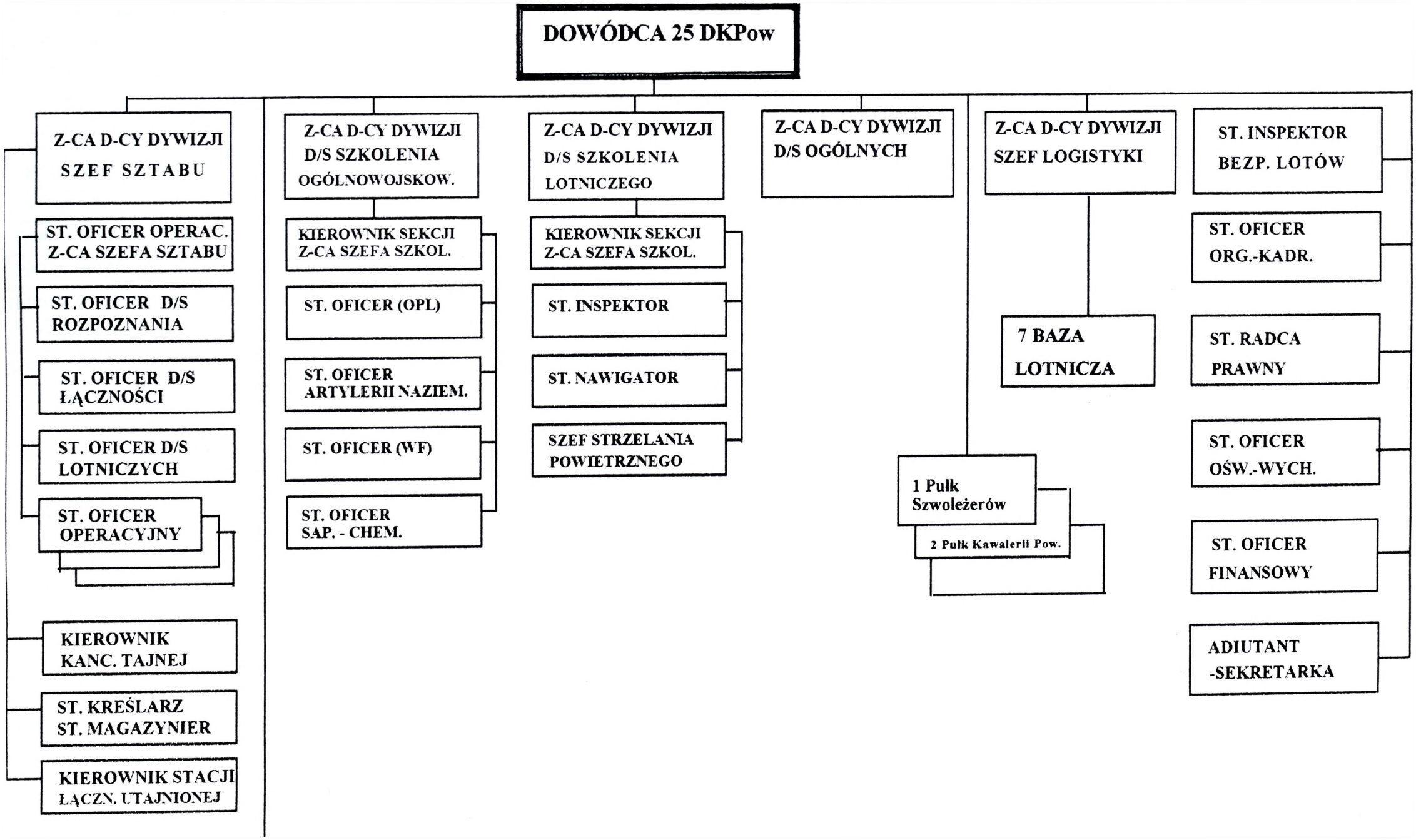
1 - na podstawie "Stosowanie lotniczych środków rażenia na obiekty naziemne (nawodne)", część IV, sygn. LOT 2806/89

2 - Mi - 8 uzbrojony w 4 x UB -16 = 64 x S-5K (M)

3 - "zniszczenie" - utrata zdolności bojowych celu na czas nie krótszy niż 7 dób

4 - "obezwładnianie" - utrata zdolności bojowych celu na czas nie krótszy niż 1 doba, co zapewnia wykonanie taktycznych zadań dnia (porażenie typu B).

STRUKTURA DOWÓDZTWA 25 DYWIZJI KAWALERII POWIETRZNEJ

Płk dr Ryszard JAKUBCZAK
Katedra OTiC

STREFA ODPOWIEDZIALNOŚCI WOJSK OPERACYJNYCH NA OBSZARZE OKRĘGU WOJSKOWEGO

Doświadczenia ostatnich lat z ćwiczeń POW, KOW i ŚOW wskazywały na konieczność rozdzielenia terminologicznego **rejonów, regionów i obszarów odpowiedzialności przyporządkowywanych strukturom systemu OT** od stref, pasów, rubieży odpowiedzialności typowych dla wojsk operacyjnych. Dlatego też godna jest podkreślenia trafność opisu działań wojsk operacyjnych na szczeblu okręgu wojskowego, gdzie już w tytule referatu Pan płk dr Zbigniew Kuczmański zasadnie wskazuje dla nich na strefę odpowiedzialności.

Strefa odpowiedzialności wojsk operacyjnych może pokrywać się z całym obszarem odpowiedzialności okręgu wojskowego lub być jego częścią. Jednak ważne jest aby działania wojsk operacyjnych na szczeblu OW uwzględniały możliwości systemu obrony terytorialnej i traktowały wojska OT jako trwały (jak rzeki, góry, miasta itp.) - przywiązany do konkretnych rejonów i obiektów terenowych (infrastruktury) - element systemu obronnego państwa, które są mobilne jedynie w wymiarze taktycznym ale funkcjonują tam zarówno w sytuacji kiedy znajdują się w obszarze niezajętym przez przeciwnika, jak równiej wtedy, gdy wojsk operacyjne wycofają się i pozostaną na obszarze pokupowanym przez agresora.

Obecnie jesteśmy świadkami kolejnej reformy armii, gdzie w ramach obniżenia kosztów jej funkcjonowania zamierza się utworzyć dwa okręgi wojskowe i

trzy korpusy wojsk lądowych. Szkoda jednak, że kolejny już raz przekształcający armię koncentrują się **jedynie na kosztach** bez brania pod uwagę w rozsądnym wymiarze **bezpieczeństwa suwerennego państwa, a w tym określonych struktur wojskowych - jak chociażby około milionowej wielkości wojsk obrony terytorialnej**.

Wiele wskazuje jednak na to, że Autorzy tego działania wciąż koncentrują swój wysiłek głównie na wojskach operacyjnych - które rzeczywiście wiele kosztują i być może tam należy poszukiwać także „rezerw finansowych" - ale przecież nie są jedynym czynnikiem obrony militarnej państwa.

Tych czynników jest sześć i obok **(1)** wojsk operacyjnych zaliczają się do nich **(2) wojska obrony terytorialnej, (3) przygotowane do obrony społeczeństwo i (4) terytorium państwa oraz (5) działania nieregularne podejmowane w masowej skali**, a także **(6)** sojusze (system zbiorowego bezpieczeństwa.

Bez większej analizy poczynań ostatnich lat można zauważyć, że w zakresie militarnej części systemu obronnego państwa najwięcej się czyni w odniesieniu do wojsk operacyjnych - konkretnie ich redukcji - zabiegach związanych z przystąpieniem do NATO. W ten oto sposób brane są pod uwagę głównie dwa czynniki właściwe przy budowaniu obrony państwa - pierwszy i ostatni - znacznie katalizuje się natomiast rolę pozostałych czterech. Te cztery czynniki są jednak przedmiotem treści merytorycznych **obrony terytorialnej**.

Obrona terytorialna jest ***wojskową formą przygotowania i wykorzystania w obronie powszechnej RP wszystkich (oprócz wojsk operacyjnych) środków właściwych dla obrony własnego terytorium***[5]; *... jedną z form prowadzenia przez państwo obrony powszechnej*[6]. Dlatego może budzić zaniepokojenie takie postępowanie, w którego wyniku redukuje się jeden z najważniejszych czynników obrony państwa (wojska operacyjne) i nie podejmuje się wystarczającego

---

[5] **"Obrona terytorialna w obronie Polski"**, AON, Warszawa 1995, s. 28.
[6] Por.: **"Regulamin działań taktycznych Wojsk Lądowych"**, cz. I.

wysiłku aby rekompensować ten ubytek potencjału obronnego rozbudową - do właściwych rozmiarów - innych tworzących systemem obrony terytorialnej.

System obrony terytorialnej (załącznik 1) jest częścią (podsystemem) militarnego (wojskowego) systemu obrony państwa przeznaczoną do przygotowania i prowadzenia, we współdziałaniu z układem pozamilitarnym obrony powszechnej na całym terytorium kraju. Stanowi on skoordynowany zbiór elementów (takich jak terytorialne organy dowodzenia, wojska obrony terytorialnej, wojskowe elementy operacyjnego przygotowania terytorium, a w okresie zagrożenia i wojny ponadto stacjonarne jednostki i instytucje wojskowe oraz formacje zmilitaryzowane włączane w skład sił zbrojnych) wraz z łączącymi je relacjami wewnętrznymi (dowodzenie, współdziałanie, szkolenie itd.) i zewnętrznymi (współdziałanie z wojskami operacyjnymi, pozamilitarnymi ogniwami obrony i społeczeństwem).

Systemu obrony terytorialnej tworzą:

- terytorialne organy dowodzenia[7];
- wojska (jednostki) OT;
- formacje i organizacje pozamilitarnego układu obronnego podległe administracji rządowej - czasowo podporządkowane terytorialnym organom dowodzenia wraz z obiektami;
- obronnie przygotowane społeczeństwo, w tym formacje paramilitarne i samoobrony zbrojnej;
- infrastruktura operacyjnego przygotowania obszaru kraju.

We właściwie funkcjonującym systemie OT pierwszoplanową rolę odgrywają **terytorialne organy dowodzenia**, gdzie najważniejszym jest **okręg** - jako **organ dowodzenia operacyjnego siłami obrony terytorialnej**.

---

[7] **Terytorialne organy dowodzenia** - element systemu dowodzenia sił zbrojnych obejmujący osoby funkcyjne i wydzielone komórki organizacyjne (zarządy, oddziały, wydziały) sztabu generalnego, okręgów wojskowych oraz wojewódzkie (regionalne) sztaby wojskowe, rejonowe komendy obrony terytorialnej przeznaczone do kierowania obroną terytorialną.

Zauważalne są jednak tendencję, z których wynika, że usiłuje się go zastąpić **regionalnym sztabem wojskowym** (RSzW), jednak trzeba zaznaczyć iż wtedy będzie to już organ szczebla **operacyjno-taktycznego**. **Zakładana likwidacja niektórych okręgów wojskowych** (z równoczesnym obniżeniem rangi pozostałym - postrzeganych jedynie **jako *ograny administracyjno-logistyczne***[8]) jest działaniem szkodzącym systemowi OT. Jest to **wielki błąd strategiczny, ponieważ z reguły okręgi wojskowe terytorialnie są przede wszystkim dowództwami terytorialnymi szczebla operacyjnego, a w niektórych przedsięwzięciach także operacyjno-strategicznego.**

Właściwie postrzegane i wykorzystywane stają się one **terytorialnymi dowództwami obrony operacyjnej obszaru odpowiedzialności okręgu - kierujące obroną terytorialna w wymiarze regionalnym, dowodzące wojskami OT oraz wojskami operacyjnymi znajdującymi się na ich obszarze** (lub im przydzielanymi). Ponadto, kierują **logistycznym zabezpieczeniem wojsk** (operacyjnych, OT i sojuszniczych), są **centrami planowania i wykorzystania regionalnej infrastruktury obronnej państwa** (w tym głównie na rzecz własnych i sojuszniczych wojsk operacyjnych, ze wsparciem w tym celu wojsk OT), **a także ponadregionalnymi sztabami ewidencji i gromadzenia zasobów osobowych i materiałowych oraz szkolenia rezerw osobowych.**

Ograniczanie ich zadań do roli administracyjno-logistycznej jest **niezrozumieniem istoty strategicznej obrony państwa.** W sytuacji III RP - państwa „przyfrontowego" konieczne (!!!) jest posiadanie **czterech okręgów wojskowych, jako terytorialnych dowództw operacyjnych** - posiadających **znaczna liczbę jednostek OT** oraz wiele dopowiedzianych zadań wynikających z **zagrożenia dywersyjnego,** desantowego i konieczności przygotowania **masowych działań nieregularnych.** Możemy więc mieć **dwa dowództwa operacyjne** na bazie czterech (pięciu) okręgów, ale nie powinniśmy zakładać posiadania **trzech-czterech**

---

[8] Wypowiedź dla TVP szefa Szt. Gen. WP gen. broni **H. Szumskiego;** po posiedzeniu Kolegium Dowódców Sił Zbrojnych w dn. 16.04.1997 r.

korpusów wojsk lądowych na bazie dwóch okręgów OW - mając jedynie 5-6 dywizji wojsk lądowych.

Odnosząc się do koncepcji utworzenia jedynie dwóch okręgów wojskowych należy zaznaczyć, że takim to „militarnym" podziałem terytorium państwa uzyskamy największe obszarowo okręgi wojskowe **(!!!)** w Europie, pomiędzy Bugiem a Lizboną, - co nie jest niczym logicznym operacyjnie umotywowane - gdyż statystycznie każdy z nich będzie miał po około **156 tys. km^2** (por. **załącznik 2**: Niemcy - 44 544 km^2, Szwecja - 18 739 km^2, Finlandia - 28 086 km^2 itp.). W sytuacji **państwa przyfrontowego** (jeśli będziemy państwem neutralnym to ***podwójnie przyfrontowym***, zaś jako członek NATO - ***jednostronnie przyfrontowym***) jest o wyjątkowo niekorzystne, ponieważ struktury obrony terytorialne, z zasady, wymagają nie tylko dużej autonomii działania na każdym szczeblu organizacyjnym ale również zbliżonej do optimum powierzchni „zarządzania" znajdującymi się na niej siłami OT.

Takim optimum w geometrycznej interpretacji problemu obszaru odpowiedzialności okręgu wojskowego jest **koło**. Jeśli założymy, że III RP to terytorium w jakimś stopniu zbliżone do kwadratu, to najlepszym dla nas wyjściem jest posiadanie czterech „kwadratowych" okręgów wojskowych, z wyłączeniem z pomorskiego pasa przybrzeżnego bezpośrednio podporządkowanego MW. Posiadanie dwóch okręgów jest możliwe, tyle, że utracimy logiczną racjonalność systemu kierowania obrona terytorialną[9] (**załącznik 3**), gdyż zastosowane wtedy zostanie wobec OT to co jest istotą wojsk operacyjnych - **dowództwa operacyjne**; stosowane niemal we wszystkich europejskich państwach NATO.

Przy czym, dowództwa te też mają swoje granice i z reguły nie przekraczają obszaru **120 tys. km^2** (**załącznik 2**).

Sprawność funkcjonalna w zakresie OT dwóch okręgów wojskowych będzie zbliżona do tej, jaką mieliśmy w systemie terytorialnych organów dowo-

---

[9]Jaką logiką uzasadnić kierowanie z Wrocławia działaniem RSzW Rzeszów, kiedy jest to odległość w linii prostej ponad 400 km dla przeciętnej odległości ze wschodu na zachód Polski - 600 km.

dzenia okresu przedwojennego - po rozwiązaniu okręgów korpusów przez J. Piłsudskiego w 1926 r. - która to walnie przyczyniła się do naszej klęski w 1939r.

Analiza problemu wskazuje na to, że w Polsce powinniśmy mieć **cztery** lądowe okręgi wojskowe oraz **jeden morski** - podległy bezpośrednio dowódcy Marynarki Wojennej pas nadmorski, obejmujący obszar na odległość 30-50 km od morskiej linii brzegowej. Wszelki inne rozwiązania - chociaż możliwe to zarazem dalekie od tego co powinno charakteryzować OT - świadczyć mogą o odpowiedzialnym traktowaniu problemów obrony terytorialnej lub nie znajomości jej w wystarczającym zakresie. Jednym z najgorszych jest podział Polski na dwa „równoleżnikowe" OW; gorszy od tego jest podział „południkowy".

Jeśli przyjmiemy, że OW to jedna czwarta Polski, zatem podlegać mu będzie 3-4 RSzW i około 35 rejonowych komend obrony terytorialnej (RKOT). Każdy z takich okręgów może posiadać do ochrony jedną czwartą majątku narodowego - a to znaczy także znaczną liczbę obiektów, np. chociażby przed dywersją (**załącznik 4**) itp.

Okręg wojskowy tworzy **terytorialny system rozpoznania (załącznik 5)**, który pozyskuje dane rozpoznawcze - w tym także **na rzecz wojsk operacyjnych** - zarówno na obszarze nie zajętym przez agresora, jak również zajętym. Przy pomocy tego systemu można także **„naprowadzać" uderzenia sił aeromobinych i sił powietrznych na obiekty i rejony** w obszarze terytorium okupowanego oraz wskazywać obiekty do zniszczenia rakietowymi i artylerią.

Wojska OT są częścią zarówno **systemu obrony terytorialnej,** jak również **Sił Zbrojnych RP, przeznaczoną do wykonywania zadań bojowych i humanitarnych w wyznaczonych im rejonach odpowiedzialności.** Zadania te będą wykonywane w czasie pokoju, podczas zagrożenia i w trakcie konfliktu zbrojnego (wojny) - stosownie do potrzeb, okoliczności i możliwości.

Wojska obrony terytorialnej cechuje:

- masowość, powszechność i przestrzenność rozmieszczenia (na terytorium całego państwa);

- działania na miejscu, bez konieczności ryzykownego (zagrożenie lotnicze) manewru na kierunki działań (jak w wypadku wojsk operacyjnych);

- ekonomiczność[10] (zorganizowanie i utrzymanie jest tańsze od kilkunastu do kilkudziesięciu razy od bojowo tożsamych, jedynie mobilniejszych, struktur wojsk operacyjnych);

- jednoczesne przygotowywanie się do prowadzenia działań regularnych i nieregularnych w wyznaczonych im stałych rejonach odpowiedzialność;

- duża autonomiczność prowadzonych działań;

- ścisłe powiązanie wykonywanych zadań z rejonem odpowiedzialności, rejonem mobilizacji i terenową strefą pozamilitarną, a w tym miejscowa ludnością;

- możliwości przeprowadzenia szybkiej, w tym również bezkoszarowej mobilizacji;

- przygotowanie zawczasu oraz utrzymanie w sprawności obiektów fortyfikacyjnych, zapór i niszczeń;

- gotowość do prowadzenia działań humanitarnych na rzecz ludności.

Spośród wielu istotnych cech wojsk OT na szczególną uwagę zasługuje ich ekonomiczność, *która najogólniej polega na tym, aby możliwie* ***nakłady wydatków państwa na obronę narodową przetworzyć na jak największą, a przy tym jak najtrwalszą i najpewniejszą wartość obronną***[11]. Praktycznie polega to na tym, że posiadając wojska OT uzyskujemy *możliwość zmniejszenia liczby środków transportu logistycznego, (...) mobilnych stanowisk dowodzenia*

---

[10] ***Ekonomiczność obrony*** *... zastosowanie w obronie takich środków i sposobów walki, które umożliwiają skuteczne przeciwdziałanie wielokrotnie liczniejszym i lepszym środkom walki przeciwnika.* Por. J. Marczak, J. Pawlowski: **"O obronie militarnej Polski przelomu XX-XXI wieku"**, Warszawa 1995, s. 20.

[11] Jak wyżej, s 275.

(kierowania), ***zastąpienia przy realizacji szeregu zadań wojsk operacyjnych, (...) realizacji szeregu zadań bojowych, na przykład zwalczania czołgów i śmigłowców, tanimi przenośnymi środkami przeciwpancernymi i przeciwlotniczymi***[12].

Innym walorem wojsk OT jest **możliwość tworzenia przez nie korzystnych warunków do optymalnego użycia wojsk operacyjnych w skali państwa, regionu i rejonu**. Ma to duże znaczenie dla uzyskania **większej manewrowości wojsk operacyjnych**, które odciążone od tradycyjnych "taborów" znacząco zyskują na manewrowości - zarówno podczas koncentracji (w krótkim czasie) wysiłku bojowego w określonym rejonie (kierunku), jak również w trakcie rozpraszania się lub gwałtownego zejścia z kierunku głównego uderzenia w celu uchylenia się od rozstrzygającej bitwy. Z takiej przygotowawczo-zabezpieczającej funkcji wojsk OT względem wojsk operacyjnych wynika także ich stacjonarny[13] oraz masowy charakter samodzielnych i współdziałających działań bojowych, co wskazuje na *całkowitą odmienność od wojsk operacyjnych, które cechuje mobilność (manewrowość). Oznacza to, że* ***wojskami terytorialnymi nie można manewrować, przemieszczając je jak wojska operacyjne na kierunki zagrożenia (uderzenia), ale trzeba je tam po prostu zawczasu w potrzebnej liczbie posiadać****. (...) od liczebności wojsk terytorialnych zależeć będzie efektywne wykorzystanie całego potencjału wojsk operacyjnych ... . Ich pełne wykorzystanie będzie możliwe tylko wówczas, gdy wojska terytorialne przyjmą na siebie rozliczne zadania osłony, obrony i wsparcia*[14].

Innym atutem wojsk obrony terytorialnej jest fakt iż ***na zagrożonym kierunku mogą osiągnąć gotowość bojową niemal po ogłoszeniu alarmu***[15] **w miejscach przewidzianych dla nich zadań bojowych - rejonach odpowiedzialności.** *Przykładem są bataliony Obrony Narodowej, które w okresie po-*

---

[12]Tamże.
[13]Przy jedynie "***taktycznej mobilności***".
[14]J. Marczak, J. Pawłowski - op. cit., s. 287.
[15]Jak wyżej, s. 298.

przedzającym wybuch wojny ***osiągały gotowość bojową na miejscu swego działania po 2 godzinach od alarmu***[16]. Obecnie siły OT Danii są w stanie osiągnąć pełną gotowości do prowadzenia walki na wyznaczonych posterunkach i w stałych rejonach odpowiedzialności po 2-4 godzinach od otrzymania sygnału.

Ta cech wojsk OT - **gotowość alarmowa równa się gotowości bojowej w rejonie odpowiedzialności** - jest niezwykle istotna dla bezpieczeństwa państwa, gdyż przewyższa to znacznie możliwość bojowe wojska operacyjne (włącznie z tzn. siłami szybkiego reagowania[17]), które potrzebują kilku dni na osiągnięcie takiego stanu.

Z powyższego wynika, jak dużego znaczenie nabiera umiejętność wyzyskania przez dowódców wojsk operacyjnych potencjału obronnego tkwiącego w wojskach obrony terytorialnej. Dlatego we wszystkich ćwiczeniach taktycznych (i wyżej), już od szczebla oddziału lub samodzielnego pododdziału należy wszelkie **planowanie działań bojowych rozpoczynać nie tylko od oceny przeciwnika, ale przede wszystkim wychodzić ze stanu dyslokacji, rozwinięcia, możliwości sił OT - a w tym wojsk obrony terytorialnej**. Jest to szczególnie ważne przy planowaniu działań siłami aeromobilnymi.

Obowiązująca **doktryna obronna** nakazuje ***siłom OT*** prowadzić działania w *wyznaczonych* ***rejonach odpowiedzialności***[18].

Rejon (w tym - ... odpowiedzialności)[19] **w działaniu wojsk operacyjnych jest obszarem doraźnie** (relatywnie krótkotrwale) **zajmowanym** (lub przewidzianym do zajęcia, wykorzystania itp.) **w interesie realizowanych zadań bojowych** lub **w związku z ich przygotowywaniem** - nawet jeśli dotyczy to o-

---

[16] Por.: K. Pindel "**Obrona Narodowa 1937 -1939**", Warszawa 1979, s. 126.

[17] **Wojska OT są s z y b s z e od "sił szybkiego reagowania" - ponieważ zawsze są w miejscu, w którym przyjdzie im walczyć.**

[18] Por.: **"Polityka bezpieczeństwa i strategia obronna RP"**, Warszawa 1992.

[19] **Rejon** (wg: **"Leksykonu wiedzy wojskowej"**, Warszawa 1979, s. 363-364):

1) *obszar wyznaczony do rozmieszczenia sił i środków w celu prowadzenia walki lub ich ześrodkowania dla wykonania określonego zadania bojowego; także obszar, który jest przewidziany do opanowania w czasie walki. ...*

3) *obszar zawczasu przygotowany pod względem inżynieryjnym w pasie lub strefie ufortyfikowanej.*

brony[20]. Zatem w ich działaniu nie spotyka się rejonów **o długotrwałym przyporządkowaniu jednostkom wojskowym w jakimkolwiek charakterze - co jest regułą w działaniu wojsk OT** - ponieważ nawet gdyby zdarzyło się, że jakaś jednostka broniłaby wyznaczonego jej rejonu do końca wojny, to po jej zakończeniu i tak (zdemobilizowana) opuściłaby go. Zaś w wypadku rozbicia jej przez przeciwnika, pokonani żołnierze wycofywaliby się w głąb jeszcze walczących wojsk (jeśli przedtem nie dostaliby się do niewoli).

W odniesieniu do **rejonu odpowiedzialności wojsk OT** proceder ten nie wchodzi w rachubę, gdyż rejon ten **jest stały i funkcjonuje zarówno w czasie pokoju, jak również podczas zagrożenia i w trakcie wojny**. W zależności od tego, w której z tych trzech faz on funkcjonuje, zmienia się jedynie charakter przedsięwzięć w nim podejmowanych i priorytet tam przewidzianych do realizacji zadań. W kontekście tego, różne sposoby i formy walki mogą być wykorzystywane do osiągania jej celów - gdzie jednym z najważniejszych jest **możliwość prowadzenia wielorakich działań, aż do ostatecznego sukcesu**.

Rejon odpowiedzialności związku taktycznego (oddziału, pododdziału) wojsk obrony terytorialnej to wyznaczony jego dowódcy obszar, w którym - zgodnie z potrzebami planu operacyjnego - **zobowiązany jest on przygotować i prowadzić podległymi oraz przydzielonymi mu siłami i środkami** (samodzielnie lub wspólnie z wojskami operacyjnymi, pozamilitarnymi ogniwami obronnymi i społeczeństwem) **działania humanitarne i bojowe zarówno w czasie pokoju, jak również w okresie zagrożenia i wojny.**

Są więc rejony odpowiedzialności brygady (BOT), pułku (pOT), batalionu (bOT), a w ich ramach (doraźnie - w ograniczonym zakresie) także kompanii, plutonu i niekiedy drużyny z tychże struktur wojsk OT.

---

[20] ***Obrona*** *- rodzaj działań bojowych wojsk o charakterze wymuszonym (...) prowadzony w celu zatrzymania lub odparcia natarcia nieprzyjaciela i stworzenia warunków zapewniających przejście wojsk własnych do działań zaczepnych.* ... Por.: **"Leksykon wiedzy** , op. cit., s. 249.

Rejon odpowiedzialności jest stały dla każdej jednostki obrony terytorialnej, a jego granice zarówno podczas zagrożenia (konfliktu), jak również wojny są stałe.

Jedynie zakres i charakter przedsięwzięć w nim podejmowanych może być różny i wynika m.in. z ogólnej sytuacji operacyjno-strategicznej (w której może się on znaleźć w sposób planowy lub wymuszony) oraz stanu ogólnej sytuacji polityczno-militarnej państwa.

Istota powyższej struktury odpowiada potrzebom obecnego systemu obronnego, co do podziału terytorium Polski na **obszary** (OW), **regiony** (RSzW), **obwody** (RKOT) i **rejony odpowiedzialności** (BOT, pOT, bOT itd.) funkcjonujące w systemie obrony terytorialnej. W ten sposób mamy:

- **4 obszary odpowiedzialności** (OrO) - po jednym na szczeblu **okręgu wojskowego**[21];

- **16 regionów odpowiedzialności** (RgO) - odpowiednio, na szczeblu **RSzW**[22];

- **141**[23] **obwodów odpowiedzialności** (ObO) - na szczeblu **RKOT.**

Tego typu terytorialnymi organami dowodzenia i przyporządkowanymi im "wycinkami "terytorium Polski jest pokryty cały kraj - odpowiednio do "cywilnego" podziału administracyjnego - co "gwarantuje" określoną stabilizację **granicę każdego obszaru, regionu i obwodu odpowiedzialności** oraz **sprzyja właściwemu obiegowi informacji mających wpływ na ich bezpieczeństwo, a także planowaniu i organizowaniu przedsięwzięć nie tylko obronnych** (w tym bojowych) **ale również humanitarnych na poszczególnych szczeblach administracji państwowej i samorządowej**.

---

[21] **Obszary odpowiedzialności:** POW, ŚOW, WOW i KOW.

[22] **Regiony odpowiedzialności WSzW:** a) w POW - Gdańsk, Bydgoszcz, Łódź, i Szczecin; b) w ŚOW - Zielona Góra, Poznań i Wrocław; c) w WOW - Białystok, Olsztyn, Radom i Warszawa; d) w KOW - Katowice, Kielce, Kraków, Lublin i Rzeszów.

[23] Teren wraz z infrastrukturą kilku gmin - mniej więcej były powiat. Por. **"Koncepcja organizacji i funkcjonowania rejonowych komend obrony terytorialnej (RKOT)",** Zarząd OT Sztabu Gen. WP, Listopad 1995.

W **obwodzie odpowiedzialności RKOT** niższymi strukturami wojskowymi są komendy garnizonów.

Rejon odpowiedzialności (RjO) jest natomiast taką samą stałą częścią terytorium państwa, jak obszar, region i obwód, tyle że **przyporządkowywaną jednostkom wojskowym OT na zasadach potrzeb planu operacyjnego**. Powierzchnia jego zależy od wielkości oraz charakteru zadań konkretnej jednostki wojsk OT; tym samym RjO każdej z nich jest inny ale jednocześnie warunkowany wymogami taktyczno-operacyjnym tworzenia go w różnych warunkach terenowych, i stąd jego wielkość na szczeblu tej samej struktury organizacyjnej wojsk OT zawiera się w stosownych i porównywalnych (chociaż nie tych samych) granicach. "Pokrycie" rejonami odpowiedzialności nie jest pełne zarówno na obszarze odpowiedzialności okręgu wojskowego, jak również w regionie odpowiedzialności RSzW. **W niektórych obwodach odpowiedzialności RKOT może jednak wystąpić całkowite pokrycie jego powierzchni rejonem** lub **rejonami odpowiedzialności**. W znacznej mierze zależały to od miejsca położenia obwodu w strukturze zadań wynikających z planu operacyjnego.

Wojska obrony terytorialne wykorzystują wszystkie znane i stosowane s**posoby walki zbrojnej**, chociaż ze względu na ścisłe przywiązanie się - poprzez rejony odpowiedzialności - do określonego im terenu (rozumianego jako wycinka terytorium państwa, wyznaczonego na podstawie planu operacyjnego) w przewadze jest **opór** (obrona w różnych okolicznościach). Nie są im obce jednak **uderzenie** (ogniem, a w sprzyjających warunkach - wojskami) oraz **manewr** (wojskami, środkami lub jednocześnie oboma).

Rozpatrując ten problem w sposób analityczny, możemy przyjąć, że wojska OT mogą prowadzić działania: mobilizacyjne; szkoleniowe; rozpoznawcze (a w tym obserwacyjno-meldunkowe i rozpoznawczo-szturmowe); osłonowe[24]; o-

---

[24] *Głównym zadaniem osłony jest niedopuszczenie przeciwnika (...) do osłanianych wojsk oraz uniemożliwienie oddziaływania ogniem i prowadzenie rozpoznania.* Por.: **"Mała encyklopedia** ...", op. cit., s 281.

Osłona może występować na szczeblu strategicznym, operacyjnym, taktycznym - i dotyczyć mobilizacji, koncentracji, rozwijania wojsk itp. Ma ona swój wymiar wojenny i pokojowy. Ten ostatni jest bardzo kosztowny ale decyduje także o skuteczności wojennego i stanie obronności państwa.

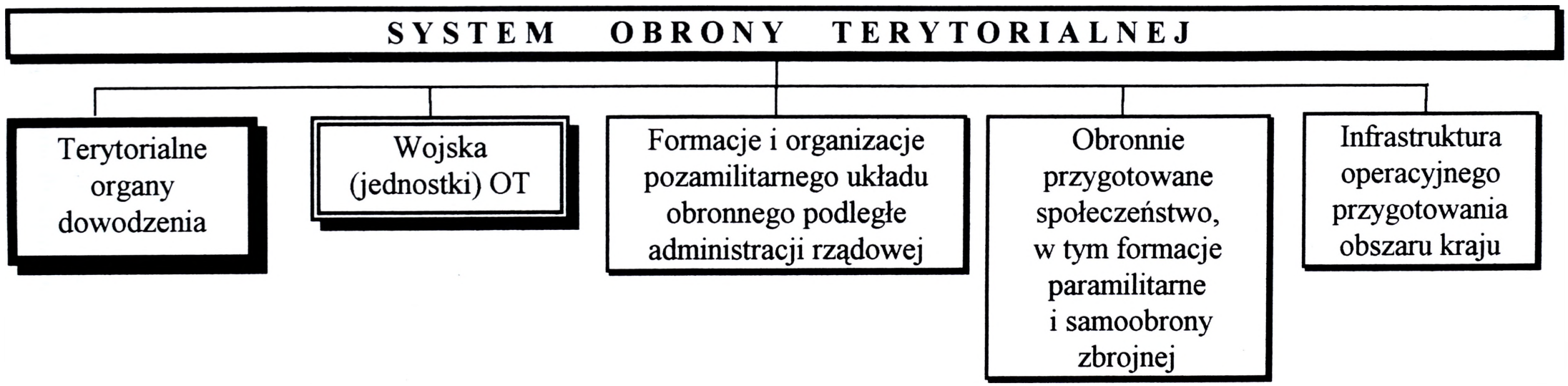
Brak osłony strategicznej *prowadzi do błyskawicznego wtargnięcia w obszar atakowanego państwa i rozbicia z marszu jego sił zbrojnych podczas mobilizacji i rozwinięcia. ... Siły i środki OT (...) przy wykorzystaniu naturalnych walorów obronnych terenu i przygotowanych zawczasu umocnień są w stanie zapew-*

chronno-obronne; pogotowia; przeciwdywersyjne; przeciwdesantowe; obronę regularną - w przeważającej liczbie w oparciu o miasta i miejscowości (obronę forteczną); logistyczne na potrzeby własne i wojsk operacyjnych a także jako inne niż regularna forma - **działania nieregularne**.

---

nić lądową osłonę strategiczną. Por.: M. Karus**, "Wykorzystanie sił obrony terytorialnej do osłony strategicznej (operacyjnej)",** AON. Warszawa 1995. s. 18.

Załącznik 1

SYSTEM OBRONY TERYTORIALNEJ
Terytorialne organy dowodzenia
Wojska (jednostki) OT
Formacje i organizacje pozamilitarnego układu obronnego podległe administracji rządowej
Obronnie przygotowane społeczeństwo, w tym formacje paramilitarne i samoobrony zbrojnej
Infrastruktura operacyjnego przygotowania obszaru kraju

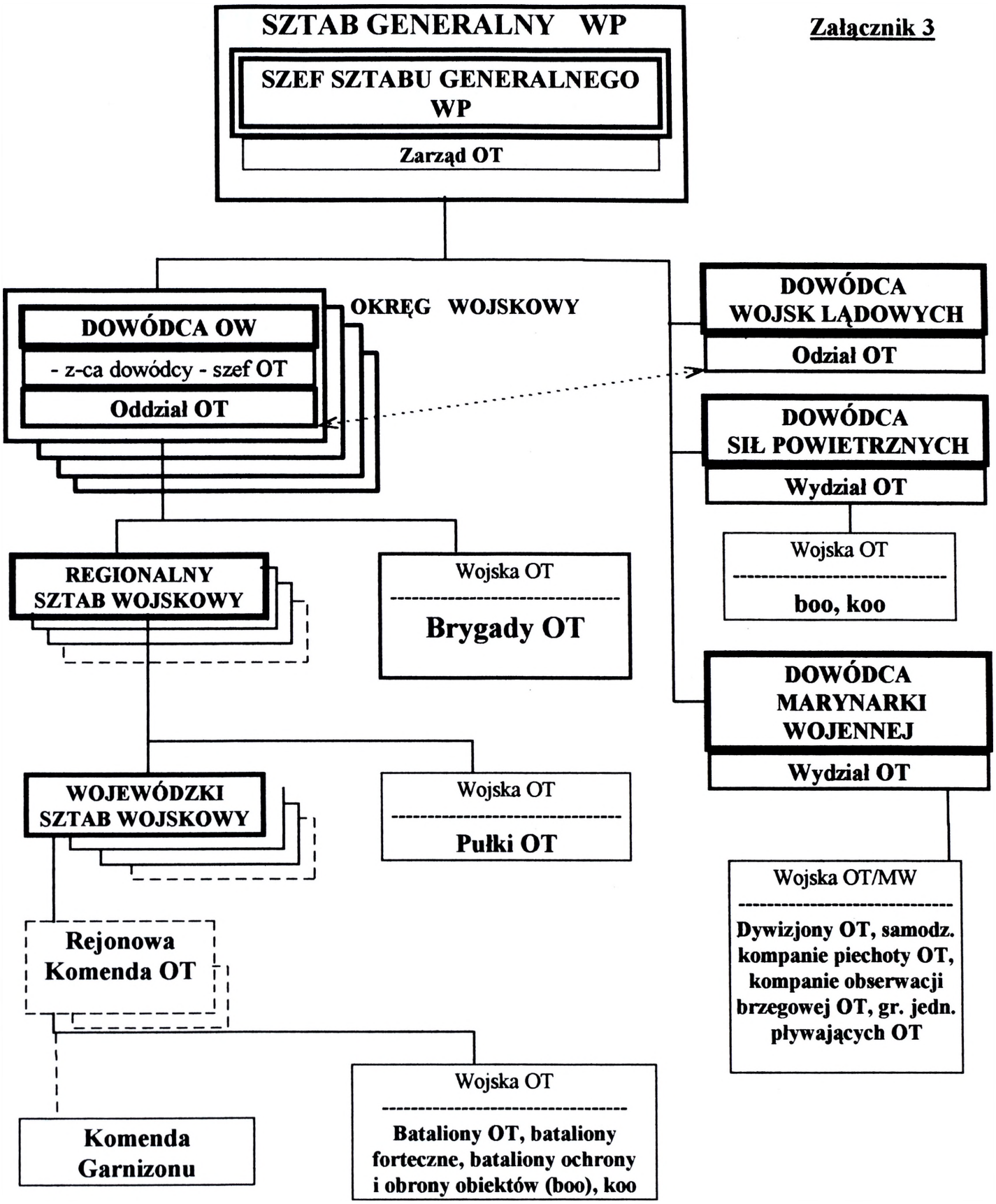
Załącznik 2

Niektóre dane systemów obronnych wybranych państw Europy

	Finlandia	**Szwecja**	**Dania**	**Niemcy**	**Polska**[1]	**Austria**	**Szwajcaria**
Powierzchnia państwa - km²	337 032	449 730	43 069	356 349	312 677	83 853	41 293
Mieszkańców - mln	**5**	**8,5**	**5,1**	**81,1**	**38,5**	**7,5**	**6,5**
Prowincji administracyjnych	**12**	**24**	**14**	**12**	**49**	**9**	**28**
(km² - średnio każda)	(28 086)	(18 739)	(3 076)	(29 696)	(6 381)	(9 317)	(1 475)
[średnio **mln** mieszkańców w każdym]	**[0,417]**	**[0,355]**	**[0,364]**	**[6,34]**	**[0,785]**	**[0,837]**	**[0,233]**
< prowincja stanowi ... OW >	< 1 >	< 1 >	< 0,43 >	< 0,75 >	< 0,33 >	< 0,78 >	< 0,43 >
Dowództw operacyjnych	*3*	*5*	*2*	*3*	*4*	*2*	*4*
(km² - średnio każde)	(112 344)	(89 946)	(21 535)	(118 783)	(78 169)	(41 927)	(10 323)
[średnio **mln** mieszkańców w każdym]	**[1,67]**	**[1,7]**	**[2,55]**	**[25,4]**	**[9,625]**	**[3,75]**	**[1,625]**
Okręgów wojskowych - rangi **RSzW**	**12**	**24**	*7*	*8*	*16*	*7*	*12*
(km² - średnio każdy)	(28 086)	(18 739)	(6152,7)	(44 544)	(19 542)	(11979)	(3 441)
[średnio **mln** mieszkańców w każdym]	**[0,417]**	**[0,355]**	**[0,73]**	**[10,14]**	**[2,4]**	**[1,072]**	**[0,542]**

[1]Dane podane dotyczą roku 2000. Obecnie w Polsce SZ czasu pokojowego liczą **235 000** żołnierzy, w tym 3 000 w siłach OT.

Załącznik 3

Obiaśnienia:

- Ogniwa w trakcie eksperymentu, badań

Struktura dowodzenia (kierowania) siłami obrony terytorialnej

Załącznik 4

ZESTAWIENIE OBIEKTÓW ZAGROŻONYCH DYWERSJĄ

(wariant -wg danych statystycznych)

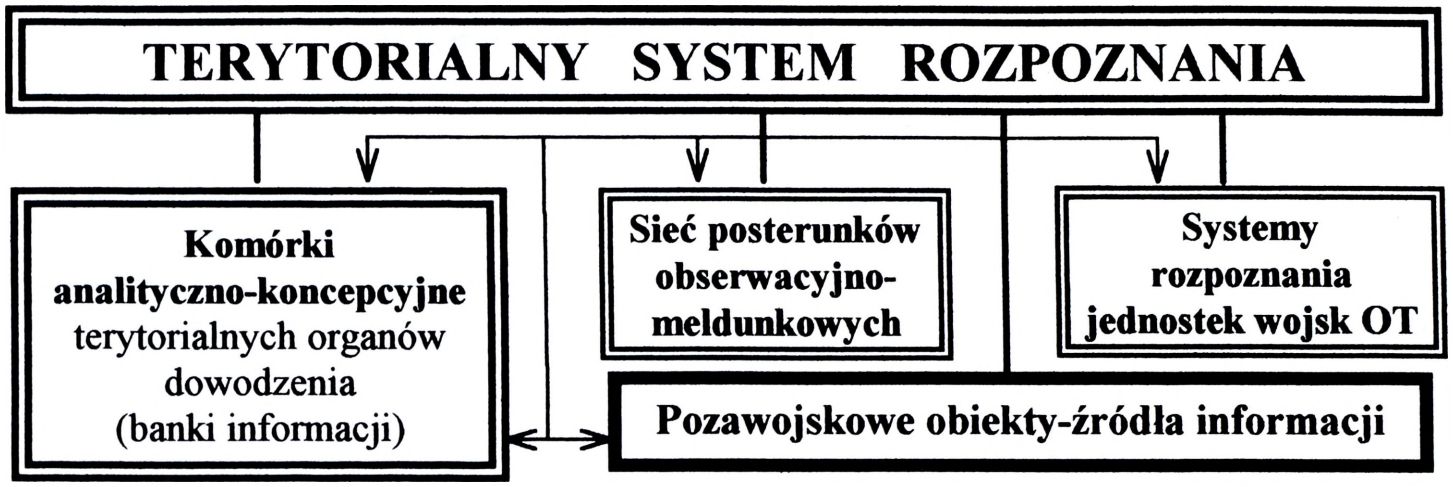
OBIEKTY ...	... w **regionie RSzW**	... w **obszarze odpowiedzial-ności OW (cztery OW)**	... w **obszarze odpowiedzial-ności OW (dwa OW)**
... gospodarki narodow. kat. pierwszej	*14*	*56*	*112*
Drogi o twardej nawierzchni (km)	**14 687**	**58 748**	**117496**
Elektrownie	*26*	*104*	*208*
Infrastruktura miejska	**54**	**216**	**432**
Liczba ważnych obiektów	*3 543*	14172	28344
Linie kolejowe (km)	**1 523**	**3046**	**6092**
Lotniska	*2*	*8*	*16*
Mosty i wiadukty	*975*	*3900*	*7800*
Placówki pocztowo-telekomunikacyjne	**511**	**2044**	**8088**
Placówki służby zdrowia	**486**	**1944**	**3888**
Rafinerie - 7 w skali państwa			
Rurociągi ropy naftowej i CPN	142	568	1136
Sieć gazowa (km)	4 662	18648	37296
Sieć wodociągowa (km)	8 886	35544	71088
Stacje benzynowe	**300**	**1200**	**2400**
Stacje i przekaźniki telewizji	**33**	**132**	**264**
Stocznie - **6** w skali państwa			
Szpitale	**43**	**172**	**344**
Urząd gminy	**154**	**616**	**1232**
- a w tym urzędów gmin miejski	**17**	**68**	**136**
- a w tym urzędów miasta i gminy	**34**	**136**	**272**
Urząd wojewódzki	**3-4**	**12-13**	**24-25**
Ważniejsze zapory wodne	**1 (1,3)**	**2-3**	**8-10**
Zakłady, których uszkodzenie może powo-dować zatrucie środowiska naturalnego	*66*	*264*	*528*

Dane podano na podstawie "Rocznika Statystycznego 1995".

*Liczby podane **kursywą** podano według innych źródeł niż "**Rocznik** ..."*

Załącznik 5

STRUKTURA TERYTORIALNEGO SYSTEMU ROZPOZNANIA

KOMÓRKI ANALITYCZNO-KONCEPCYJNE terytorialnych organów dowodzenia funkcjonują zarówno w czasie pokoju, jak również podczas zagrożenia i wojny - tworząc stosowne **banki informacji** o terenie, jego infrastrukturze, zasobach osobowych i materiałowych - pozyskując dane od różnych instytucji administracji państwowej, samorządowej i specjalnej, a także stowarzyszeń, organizacji oraz komórek rozpoznawczych wojsk operacyjnych.

SIEĆ POSTERUNKÓW OBSERWACYJNO-MELDUNKOWYCH - rozwijana na obszarze całego państwa w sytuacji zagrożenia i wojny oraz doraźnie na wybranych obszarach (regionach, obwodach, rejonach) na potrzeby działań humanitarnych wojsk OT (systemu OT) - w oparciu o "gminny system pozyskiwania danych" i w terenie (wsiach, dzielnicach, osiedlach, zakładach pracy, odosobnionych obiektach itp.) umiejscowionych obserwatorów terytorialnego systemu rozpoznania.

SYSTEMY ROZPOZNANIA JEDNOSTEK WOJSK OT - tworzone po rozwinięciu jednostek wojsk OT. Z zasady rozwinięcie takie będzie następować w czasie zagrożenia i wojny ale w uzasadnionych wypadkach - częściami lub w ograniczonym zakresie - także na potrzeby działań humanitarnych w czasie pokoju.

POZAWOJSKOWE OBIEKTY-ŹRÓDŁA INFORMACJI - dyrekcje okręgowe i rejonowe PKP, Dróg Publicznych, Lasów Państwowych itp.; formacje OC; hotele; restauracje; komendy wojewódzkie i rejonowe oraz komisariaty policji; komendy i jednostki ratowniczo-gaśnicze PSP; komendy i placówki Straży Granicznej, dyrekcje i placówki pocztowo-telekomunikacyjne; urzędy wojewódzkie, gminne i rejonowe administracji państwowej i samorządowej; sołtysi, wybrani abonenci telefonii komórkowej i telefonicznej na wsi, w miastach itp.

Objaśnienia:

 współdziałanie informacyjne

Załącznik 6

MOŻLIWOŚCI POWIETRZNODESANTOWE WOJSK ROSJI

Stan tych wojsk ocenia się - w zależności od źródeł - na **6 do 8** dywizji powietrznodesantowych **(DPD)**. Liczba środków transportu powietrznego, w tym trzeba widzieć także potężną flotę cywilnego lotnictwa - zdolną do szybkiego przestawienia się na potrzeby armii - umożliwia jednoczesny przerzut co najmniej dwóch pułków tego typu dywizji. Niektóre jednak kalkulacje operacyjno-technicze wskazują na to, że Rosjanie są w stanie jednocześnie desantować także całą dywizję tego typu.

Stukturalnie dywizja powietrznodesantowa to:

- dowództwo i sztab;
- kompania dowodzenia;
- **trzy pułki powietrznodesantowe** (z których każdy posiada: **90** desantowych transporterów opancerzonych BMD, **15** BMD-specjalnych., **8** moździerzy 120 mm, **18** automatycznych wyrzutni granatów, **9** transporterów typu BRDM z systemami przeciwpancernych pocisków kierowanych na pokładzie, **11** granatników przeciwpancernych nowego typu RPG-16, **6** przeciwlotniczych działek sprzężonych ZSU-23-2, **36** przenośnych wyrzutni przeciwlotniczych; łącznie to **1500** żołnierzy, których dyspozycji znajduje się około **350** pojazdów mechanicznych);
- **pułk artylerii** (dysponuje działami **30** D-30 i **6** wyrzutniami artylerii rakietowej);
- **pułk artylerii przeciwlotniczej** (**18** przewoźnych zestawów ZSU-23-2 sprzężonych z lekkimi wyrzutniami rakiet przeciwlotniczych);
- **kompania rozpoznania** (**9** BRDM-2, **6** BMD, **6** pojazdów specjalnych rozpoznania radiolokacyjnego);
- **dywizjon artylerii przeciwpancernej** (**31** osiemdziesięciopięciomilimetrowych artyleryjskich dział przeciwpancernych ASU-85);
- **batalion saperów;**
- batalion łączności;
- batalion transportowy;
- batalion medyczny;
- batalion zaopatrzenia;
- kompania ABC;
- kompania materiałowo-remontowa.

Dywizja posiada: **357** wozów bojowych, **92** środki ppanc, **60** środków artyleryjskich i moździerzy, **144** środki plot, **56** automatycznych wyrzutni granatów i wiele mniejszego kalibru środków walki.

Z a d a n i a:

Jednostka bojowa	Głębokość zrzutu	Czas walki	Typ desantu
- batalion	30-80 km	12 godz.	taktyczny
- pułk	50-100 km	24 godz.	operacyjny
- dywizja	100-300 km	72 godz.	operacyjny
- dywizja	300-1000 km	powyżej 3 dni	strategiczny

PRZERZUT PIECHOTY DROGĄ POWIETRZNĄ

1. Desanty taktyczne z wykorzystaniem śmigłowców - w sile około batalionu piechoty na kierunku działania pierwszorzutowej dywizji; ze stanu osobowego drugorzutowego oddziału tej dywizji - z przewidywaniem w niektórych sytuacjach "podciągania" w trakcie walki jego etatowego sprzętu opancerzonego (transporterów opancerzonych lub BWP itp.)

2. Przerzut wojsk zmechanizowanych - z pełnym wyposażeniem w pojazdy bojowe lub tylko ich "piechocińskich" stanów osobowych - **na uchwycone na terytorium przeciwnika lotniska.** Do tego celu mogą być wykorzystywane samoloty transportowe przewidywane do desantowania z powietrza jednostek wojsk powietrznodesantowych.

ppłk dr Mariusz WIATR

PROWADZENIE OPERACJI OBRONNYCH WEDŁUG POGLĄDÓW NATO

W swoim wystąpieniu chciałbym poruszyć dwa zasadnicze problemy. Pierwszy to prowadzenie operacji obronnej w początkowym okresie wojny, a drugi to niemieckie poglądy na wykorzystanie w operacji obronnej wojsk nazywanych u nas aeromobilnymi.

1. Koncepcja operacji obronnej według poglądów NATO

W okresie istnienia dwóch przeciwstawnych sojuszy wojskowych związkom operacyjnym wyznaczano do obrony określony pas terenu zamknięty liniami rozgraniczenia. Przydzielano im obszary obrony rozmieszczone bezpośrednio obok siebie wzdłuż zachodniej granicy byłej Republiki Federalnej Niemiec (rys. 1). Obrona prowadzona więc być miała w ścisłym współdziałaniu z sąsiadami. Takie rozmieszczenie wojsk określano obrazowo „warstwami tortu". W takich warunkach korpusy wykonywać miały ściśle określone zadania i prowadzić w zasadzie obronę nazywaną u nas pozycyjną. Niewielka głębokość operacyjna ówczesnych Niemiec powodowała konieczność uporczywego utrzymywania zajmowanych obszarów, gdyż włamanie przeciwnika na głębokość obrony korpusu stanowiłoby już problem strategiczny.

Zmienione warunki polityczne i militarne, a zwłaszcza powiększenie obszaru NATO przy jednoczesnym zmniejszeniu sil przeznaczonych do jego obrony, powodują, że korpusom nie można już przydzielić ściśle określonych obszarów obrony (rys. 1). Rozwijać się one mają na zagrożonym obszarze w ramach przeciwkoncentracji strategicznej Zrezygnowano z obowiązującej poprzednio koncepcji „wysuniętej obrony" na rzecz tzw. „wysuniętej obecności". Nowa

koncepcja opiera się na użyciu mobilnych związków taktycznych, szybkim przerzucaniu odwodów i zdecydowanym manewrze sił rozmieszczonych w głębi obszaru obrony, połączonym z precyzyjnymi uderzeniami ogniowymi na duże odległości. Koncepcja ta[25] polega na rozmieszczeniu w okresie kryzysu tylko stosunkowo nieznacznych sił i środków w pobliżu granicy państwowej. Wojska te mają być wzmacniane w sytuacji bezpośredniego zagrożenia, a podstawową formą ich działania mają być akcje typu „straży pożarnej", a nie jak poprzednio „lokalnych sił policyjnych", rozmieszczonych na stałe w strefie odpowiedzialności.

Myślą przewodnią nowego modelu operacji obronnej jest idea tworzenia tzw. „punktów ciężkości", umożliwiających uzyskanie w określonym czasie przewagi miejscowej, a tym samym rozstrzygnięcia. Osiągnięciu sukcesu w operacji obronnej służyć mają przedsięwzięcia realizowane w miarę możliwości jeszcze przed rozpoczęciem właściwej operacji obronnej (rys. 2). Obejmować one mają takie działania, jak: alarmowanie, mobilizację, rozpoznanie i osłonę określonych obszarów i przygotowanie operacji sił zbrojnych (osłona granicy, rejonów i obiektów, organizacja ruchu i kierowanie przemarszem sojuszniczych wojsk). Przedsięwzięcia te służyć mają demonstrowaniu woli walki. W czasie rozwijania operacyjnego tylko część sił rozmieszczona będzie w pobliżu granicy. Gros związków taktycznych i operacyjnych znajdować ma się w głębi obszaru obrony. Będą one wykorzystywane do zatrzymania natarcia przeciwnika na rubieży w głębi obrony lub jako zgrupowanie przeciwuderzeniowe dążące do uzyskania rozstrzygnięcia. Cała operacja ma być prowadzona tak blisko granicy, jak tylko będzie to możliwe. Ma się ona charakteryzować dążeniem do szybkiego zakończenia konfliktu oraz ograniczenia zniszczeń kraju w wyniku działań wojennych.

---

[25] P. Kraska, Schild und Schwert, „Truppenpraxis/Wehrausbildung" 1995, nr 6, s. 388-392.

W pierwszej fazie operacji (rys. 3) dążyć się będzie do ustalenia kierunku głównego uderzenia przeciwnika, osłabienia go w działaniach opóźniających i skanalizowania jego ruchu. Działania te prowadzone mają być przez siły rozwinięte już w okresie pokoju, a więc odpowiadające naszym jednostkom pierwszej kolejności użycia.

Kolejna faza operacji (rys. 4) służyć ma odebraniu przeciwnikowi inicjatywy, utrzymaniu ważnych rejonów i zatrzymaniu agresora na określonej wcześniej rubieży. Ten etap operacji, w zależności od rozwoju sytuacji, prowadzony ma być samodzielnie przez wojska jednego państwa, bądź we współdziałaniu z sojusznikami. Stosowane w nim mają być wszystkie rodzaje działań bojowych, a więc opóźnianie, obrona i natarcie. Ponadto na kierunkach i obszarach mniej zagrożonych realizowana będzie ich osłona.

Decydującą fazą operacji ma być przeciwuderzenie (rys. 5) wykonywane w celu rozbicia przeciwnika, który wtargnął w głąb obrony i odzyskanie utraconego obszaru. Operacja ta prowadzona ma być przez siły główne NATO, a jej treścią ma być zwrot zaczepny, który doprowadzić ma do zakończenia wojny. Podobnie jak w innych etapach operacji, stosowana ma być również osłona obszarów nie objętych bezpośrednimi działaniami zbrojnymi.

2. Niemieckie poglądy na wykorzystanie wojsk powietrznozmechanizowanych w operacji obronnej

To, co u nas określa się „aeromobilnością", Niemcy nazywają „Luftbeweglichkeit"[26], co należałoby przetłumaczyć jako „ruchliwość powietrzną". W pojęciu tym zawiera się potencjał śmigłowców bojowych, działania jednostek strukturalnie i doktrynalnie przygotowanych do przemieszczania się

[26] P. Baierl, Luftbeweglichkeit und Luftmechanisierung, „Europaeische Sicherheit" 1996, nr 11, s. 24-30.

drogą powietrzną oraz możliwości transportu powietrznego. Ruchliwość powietrzna wojsk lądowych dzieli się na:

- mechanizację powietrzną,
- desanty powietrzne,
- transport powietrzny.

Określana jest ona jako zdolność wojsk lądowych do wykorzystania przestrzeni powietrznej do dowodzenia, rozpoznania, prowadzenia walki, jej wspierania i wsparcia logistycznego.

Mechanizacja powietrzna oznacza zdolność wojsk powietrznozmechanizowanych do samodzielnego prowadzenia walki w powietrzu i z powietrza oraz po wylądowaniu. Związki powietrznozmechanizowane to związki powietrznodesantowe posiadające w swym etatowym składzie zarówno jednostki powietrznodesantowe wyposażone w dostosowane do transportu powietrznego wozy bojowe (w przypadku Bundeswehry pojazdy opancerzone WISEL uzbrojone w automatyczne działko Mk 20 lub ppk TOW), jak i śmigłowce bojowe i transportowe. Niemcy nie posiadają obecnie związków taktycznych tego typu.

Desanty powietrzne dzielą się na desanty wysadzane ze śmigłowców lub samolotów po wylądowaniu oraz rzadziej wykonywane desanty spadochronowe.

Transport powietrzny obejmuje przerzut drogą powietrzną osób, rannych, sprzętu i środków materiałowych.

Badania prowadzone w latach 1989-1990 w drugim korpusie Bundeswehry[27], wykazały, że związki powietrznozmechanizowane są szczególnie predysponowane do udziału w początkowym etapie operacji obronnej, zwłaszcza do patrolowania i ochrony granicy oraz wydzielonych obszarów, a w określonych warunkach do prowadzenia działań opóźniających. Dowódca korpusu dysponując takim związkiem taktycznym ma większą swobodę działania, gdyż ma możliwość szybkiej reakcji na pojawiające się zagrożenia. Użycie wojsk powietrzno-

---

[27] T. Winter, Erkenntnisse zur Luftbeweglichkeit des Heeres, „Soldat und Technik" 1992, nr 6, s. 410.

zmechanizowanych do zamykania wyłomów musi być jednak ograniczane czasowo i należy dążyć do ich zluzowania przez wojska zmechanizowane. Jednostki powietrznozmechanizowane nadają się szczególnie do zwalczania desantów przeciwnika, przede wszystkim w początkowej fazie (najlepiej jeszcze w powietrzu) oraz do prowadzenia działań specjalnych. Nie jest celowym przydzielanie związkom powietrznozmechanizowanym samodzielnych pasów obrony, ponieważ ich największe atuty, tj. ruchliwość i elastyczność działania wykorzystywane będą w niewystarczającym stopniu, a ponadto przy pomocy śmigłowców nie można utrzymać terenu. Samodzielny zwrot zaczepny związku powietrznozmechanizowanego jest wprawdzie możliwy, ale według poglądów niemieckich związek taki nie posiada siły uderzeniowej i zdolności przełamywania obrony lądowych związków taktycznych. Dlatego też bardziej celowe jest użycie związku powietrznozmechanizowanego do wsparcia lub wzmocnienia obrony czy też przeciwuderzenia wykonywanego przez naziemne związki taktyczne korpusu.

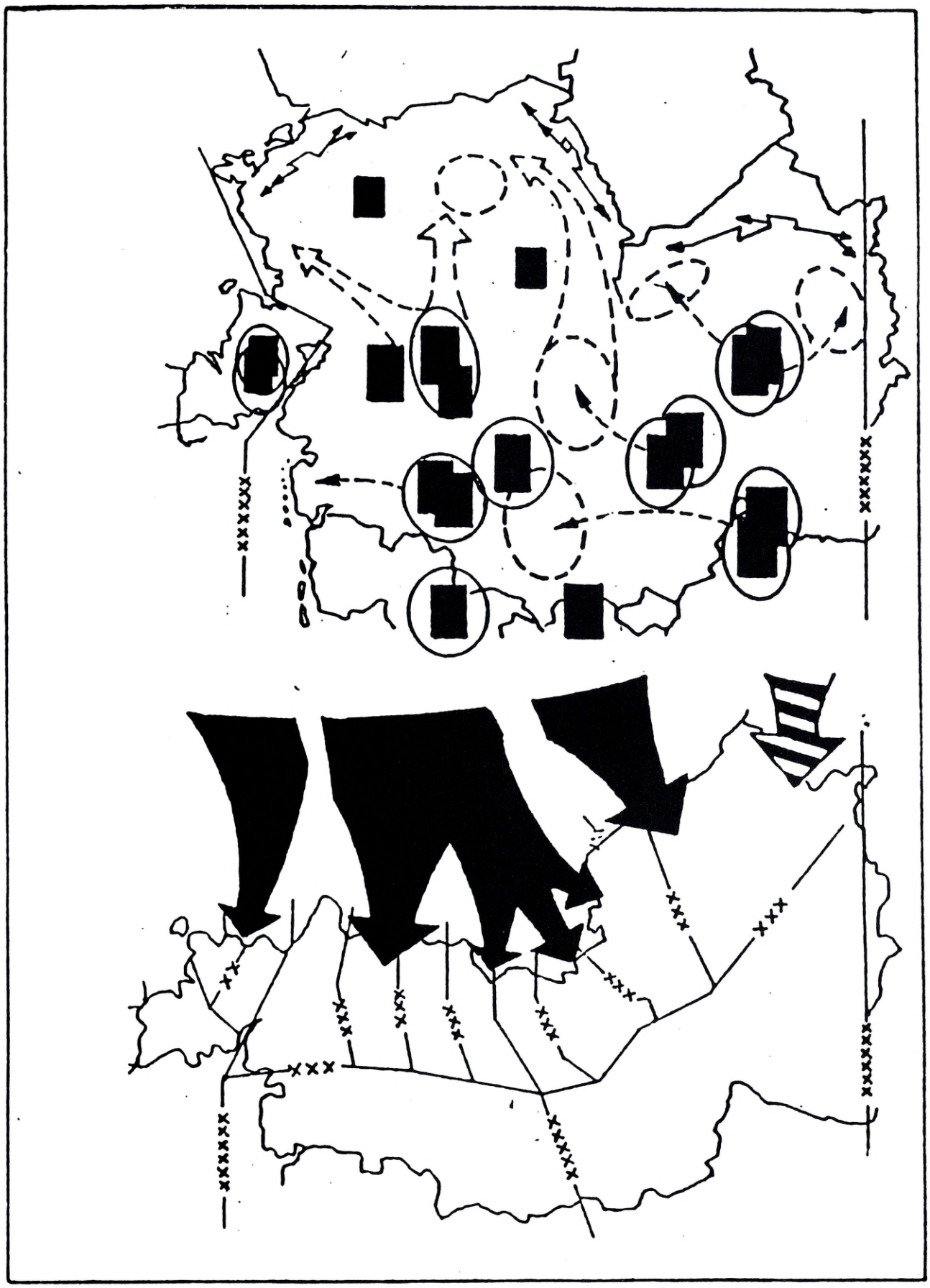
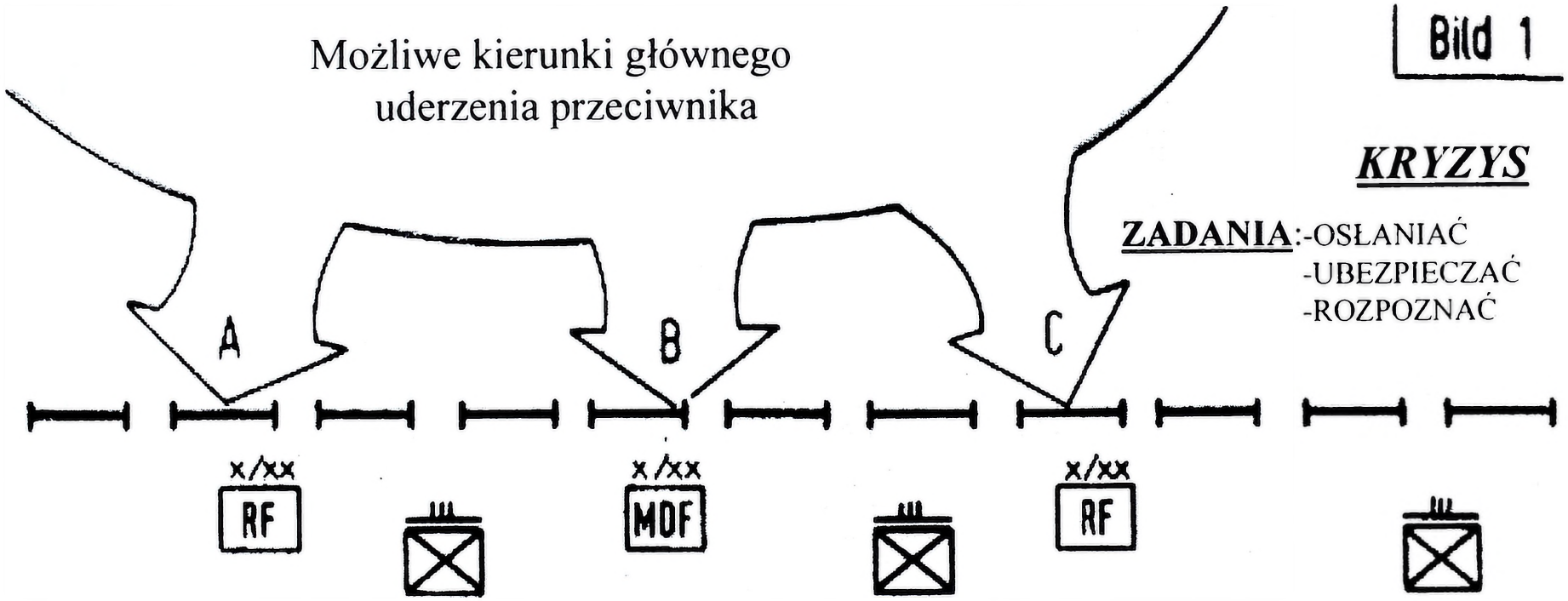

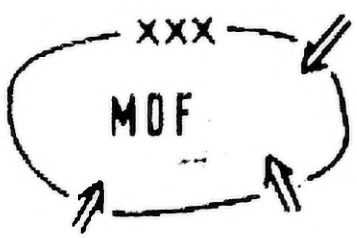
Bild 1

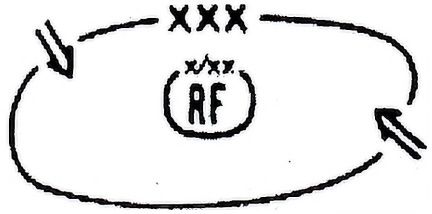
Możliwe kierunki głównego uderzenia przeciwnika

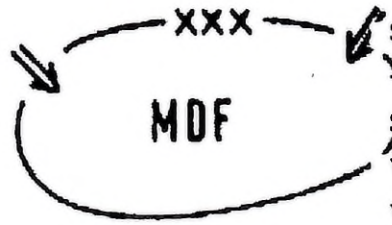

KRYZYS

ZADANIA:-OSŁANIAĆ
-UBEZPIECZAĆ
-ROZPOZNAĆ

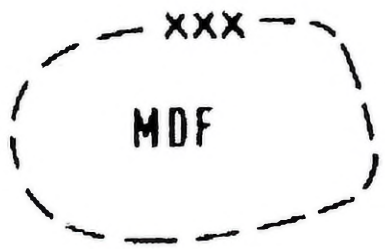

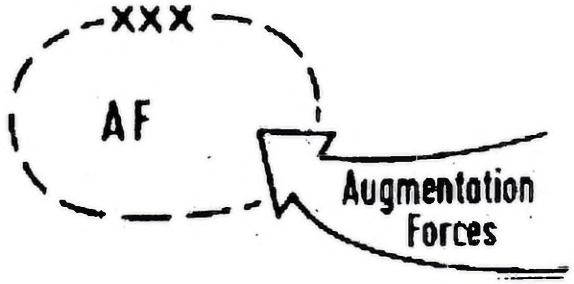

ZADANIA:

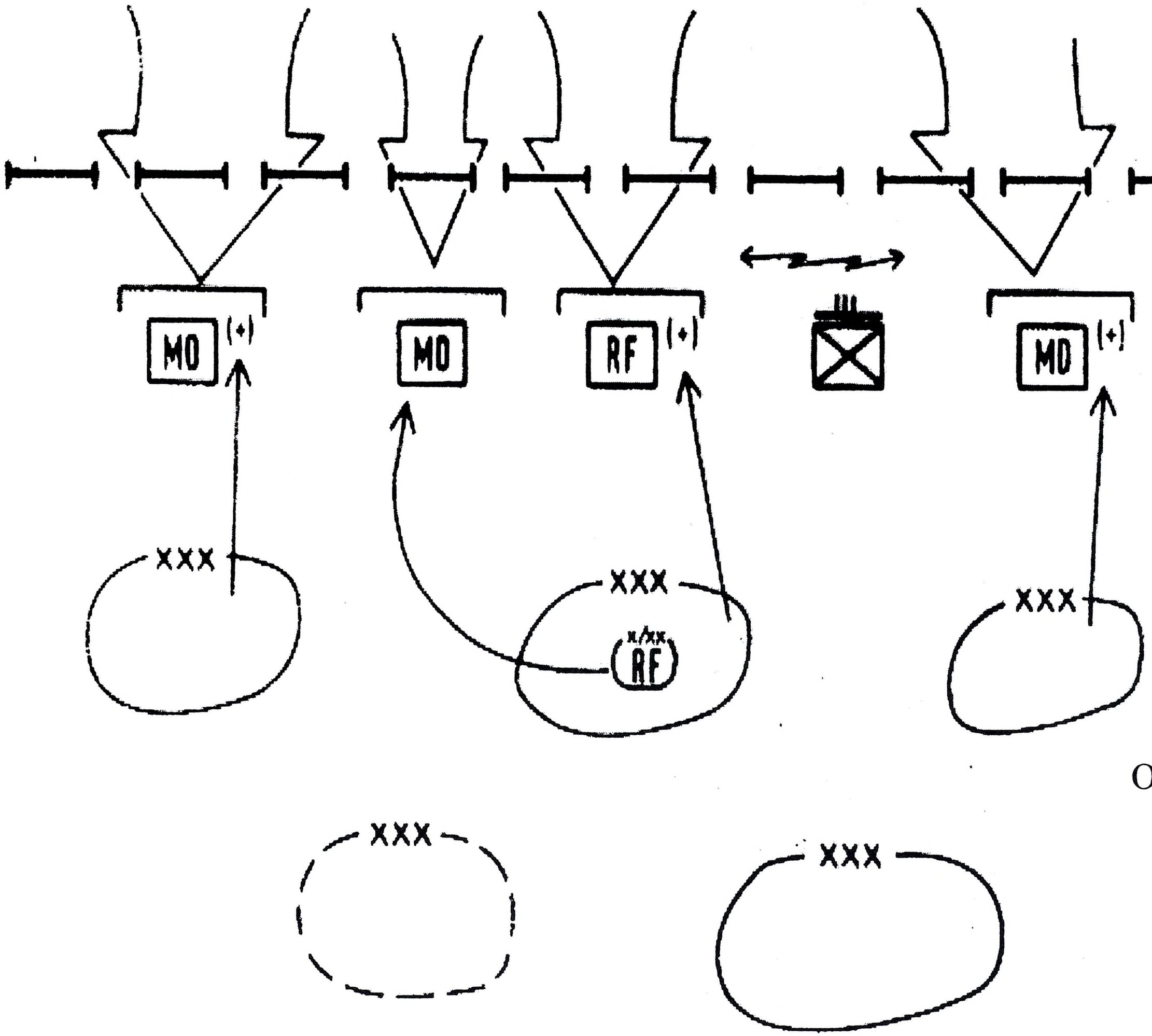
- osiąganie gotowości sił reagowania;
- rozwijanie głównych sił obrony w rejonach wyjściowych do operacji wstępnej;
- rozwijanie sił wzmocnienia do kolejnej operacji.

? KIERUNEK GŁÓWNEGO UDERZENIA ?

WOJNA

ZADANIA:

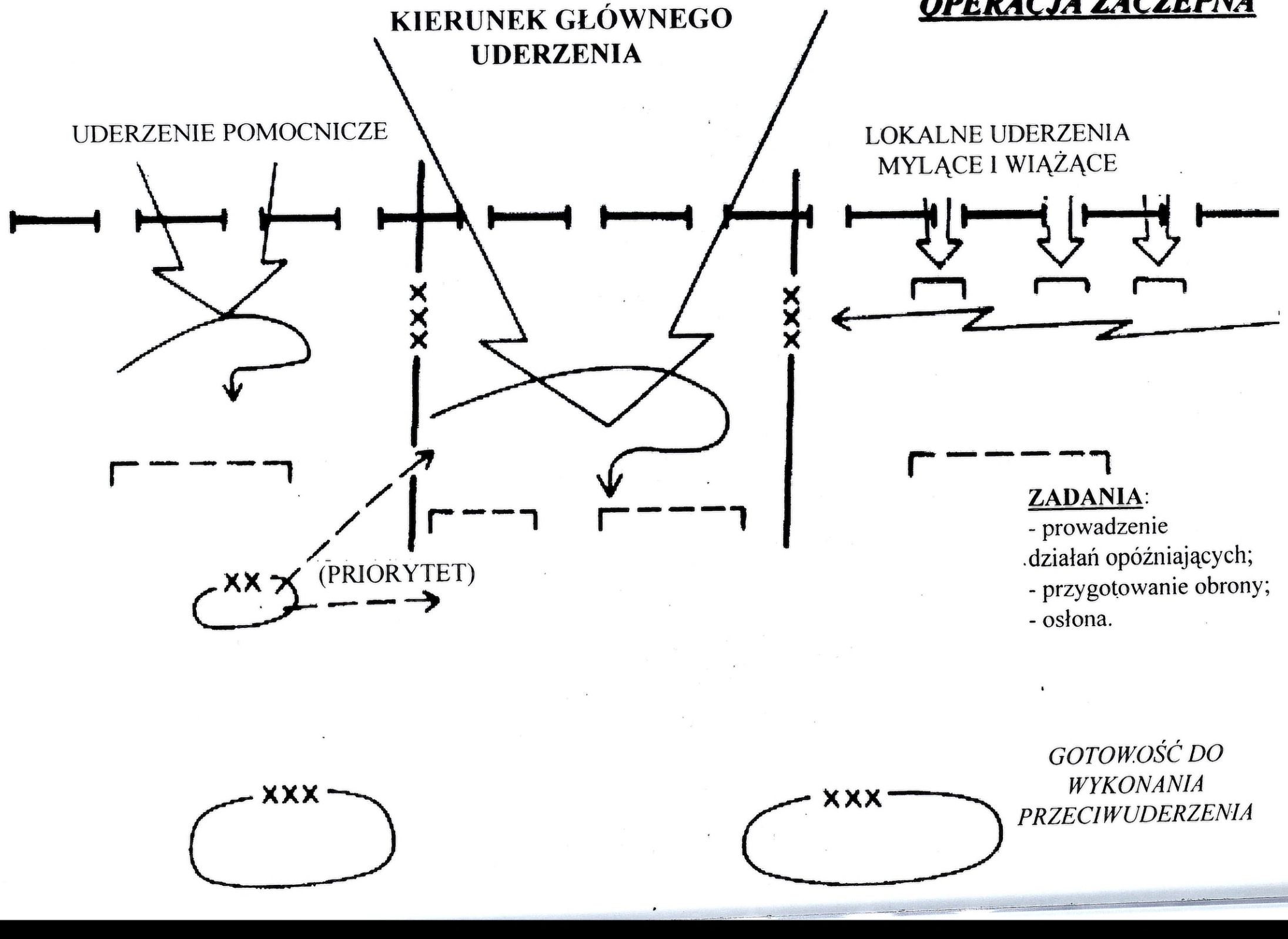
- rozpoznanie w celu ustalenia kierunku głównego uderzenia.

Prowadzenie operacji wstępnej:

- działania opóźniające;
- sterowanie przeciwnikiem;
- planowanie (przygotowanie operacji obronnej.

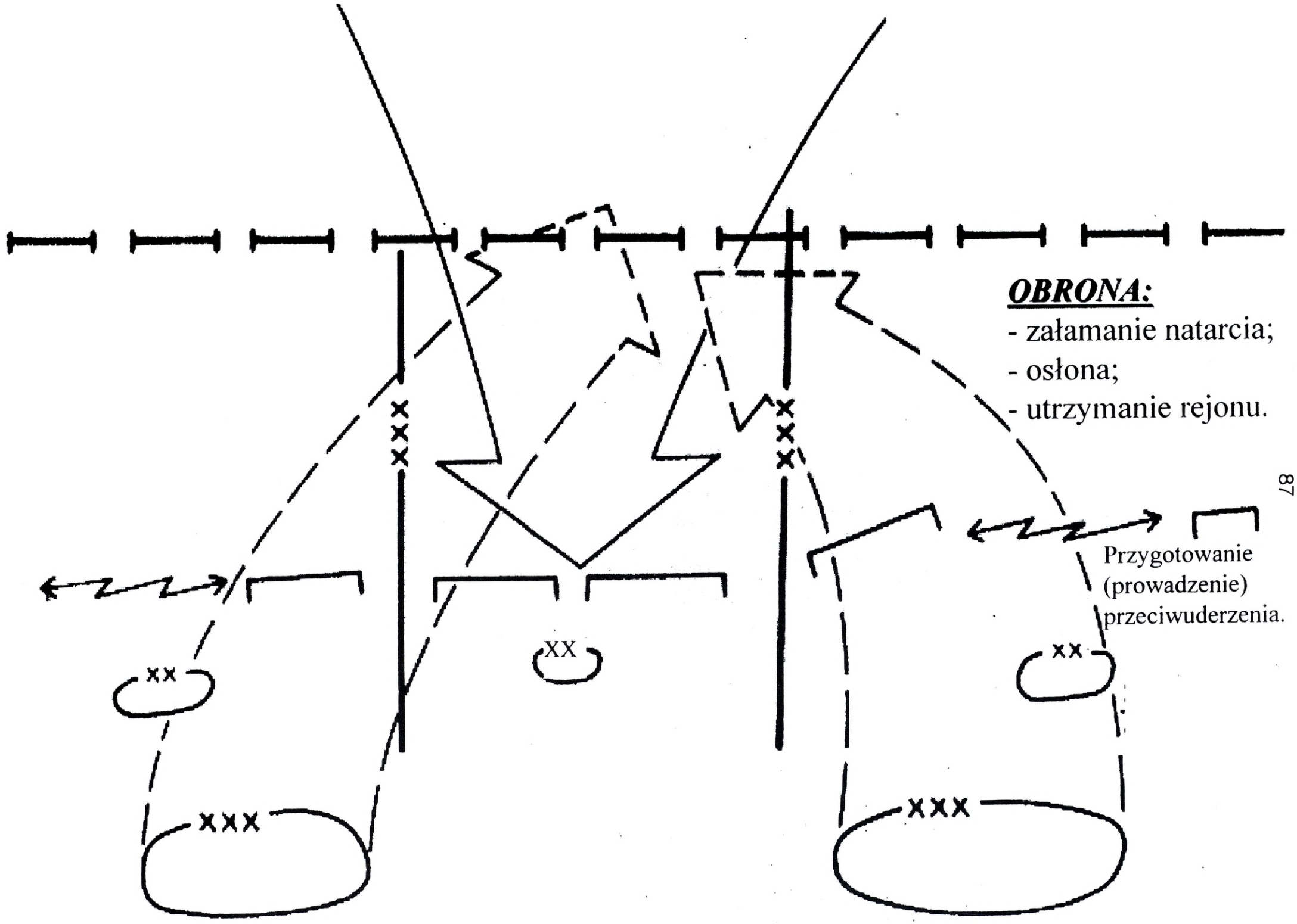
Osiągnięcie gotowości do działania

OPERACJA ZACZEPNA

ZADANIA:
- prowadzenie
.działań opóźniających;
- przygotowanie obrony;
- osłona.

GOTOWOŚĆ DO WYKONANIA PRZECIWUDERZENIA

OBRONA:

- załamanie natarcia;
- osłona;
- utrzymanie rejonu.

Przygotowanie (prowadzenie) przeciwuderzenia.

Mjr dr Andrzej BUJAK
Akademia Obrony Narodowej

POWIETRZNO-LĄDOWY WYMIAR WALKI W SPECYFICZNYCH WARUNKACH TERENOWYCH

Doświadczenia z ostatnich konfliktów zbrojnych potwierdziły, że działania powietrzno-lądowe stały się rzeczywistością dzisiejszego pola walki. Można też zauważyć, że rola powietrznego wymiaru starcia stale rośnie. Jest to nie tylko konsekwencja rozwoju środków walki, w tym szczególnie rozwoju śmigłowców bojowych i coraz szerszego ich wprowadzania do wojsk ale również poszukiwania bardziej efektywnych form i sposobów oddziaływania na przeciwnika. Oznacza to, że nie tylko wiele teoretycznych opracowań znalazło swoje odzwierciedlenie w praktyce ale również istnieje ciągła potrzeba poszukiwania i opracowywania nowych rozwiązań przystających do teraźniejszego i przyszłego pola walki.

Większość publikacji, naukowych opracowań, przedstawia o rolę i znaczenie działań powietrzno-ladowych na współczesnym polu walki. Są to opracowania traktujące z reguły jedynie o wybranych problemach, najczęściej najbardziej ogólnych, tych działań. Można też zauważyć całkowity brak opracowań traktujących o właściwościach tych działań w specyficznych warunkach terenowych naszego kraju. Tej problematyce chciałbym poświęcić swoje opracowanie.

Pod pojęciem powietrzno-lądowy działań bojowych należy przede wszystkim rozumieć ścisłe współdziałanie sił działających w trzecim wymiarze (rzutu powietrznego) z siłami działającymi na lądzie (rzut lądowy), które wykonywać będą zasadnicze zadanie. Precyzyjne zsychronizowanie działania tych dwóch rzutów w połączeniu z rażeniem ogniowym i elektronicznym warunkować będzie często możliwość osiągnięcia zakładanych celów walki (operacji).

Rzut powietrzny może działać jako operacyjne bądź taktyczne desanty powietrzne lub w ramach działań desantowoszturmowych.

Najczęściej przyjmuje się, że zadania desantu powietrznego mogą być następujące:

- niszczenie ważnych obiektów w ugrupowaniu przeciwnika;
- opanowanie i utrzymanie do czasu podejścia wojsk własnych przyczółków, przepraw przez przeszkody wodne oraz obiektów dogodnych do przekroczenia przełęczy górskich, ciaśnin i innych newralgicznych rejonów;
- opanowanie i utrzymanie lotnisk;
- izolowanie pola walki od dopływu kolejnych sił przeciwnika i dowozu środków materiałowych ;
- zamknięcie, wspólnie z wojskami nacierającymi od frontu, pierścienia okrążenia wokół zgrupowania przeciwnika;
- osłona (obrona) samodzielnych kierunków i rejonów, luk i otwartych skrzydeł wojsk własnych.

Z kolei odziały (zgrupowania) i grupy desantowoszturmowe mogą wykonywać takie zadania, jak:

- poszukiwanie i niszczenie środków rakietowo-artyleryjskich i lotniczych;
- wykrywanie i paraliżowanie systemu informacyjnego, rozpoznania i kierowania;
- poszukiwanie i niszczenie pododdziałów śmigłowców na lądowiskach oraz sprzętu i urządzeń systemów rozpoznawczo-uderzeniowych;
- lokalizowanie i opanowanie składów broni (amunicji specjalnej) oraz niszczenie obiektów i urządzeń logistycznych;
- zdobywanie nowych rodzajów uzbrojenia i sprzętu bojowego oraz ważnych dokumentów bojowych przeciwnika;

- izolowanie i obezwładnianie odwodów specjalnych i desantów powietrznych przeciwnika;
- uprzedzenie przeciwnika w opanowaniu ważnych rejonów lub rubieży oraz utrzymanie ich do czasu podejścia wojsk własnych;
- walka ze zgrupowaniami wojsk przeciwnika, zwłaszcza ze zgrupowaniami powietrznoszturmowymi (desantowoszturmowymi).

W specyficznych warunkach terenowych naszego kraju obejmującego działania w terenie: górzystym, lesistym (lesisto-jeziornym), zurbanizowanym i w rejonie wybrzeża morskiego wszystkie wymienione powyżej zadania dla rzutu powietrznego mogą być i będą realizowane. Nie mniej jednak w każdym z wymienionych środowisk pola walki będzie częściej występować określona grupa (typy) zadań. Ich częstsze występowanie będzie wynikać nie tylko ze specyficznych właściwości terenu danego środowiska walki ale również z możliwości prowadzenia bardziej efektywnych (skutecznych) działań przez siły rzutu powietrznego.

Działania w terenie górskim będą prowadzone wzdłuż dróg, na kierunkach wyprowadzających poza obszar gór. Walka będzie prowadzona najczęściej przez pozbawione łączności ogniowej zgrupowania taktyczne. Charakterystycznymi zjawiskami będą też otwarte skrzydła, wąskie rozciągnięte ugrupowanie, duża ilość pól martwych i zakrytych, prowadzenie dowozu i ewakuacji po tych samych drogach. Naturalne właściwości obronne tego terenu sprzyjać będą prowadzeniu działań obronnych.

Jedynie przeniesienie natarcia w wymiar powietrzno-lądowy może w znacznym stopniu zmniejszyć ujemny wpływ gór. Sądzić należy, że na współczesnym polu walki drogą powietrzną przerzucane będą nie tylko desanty i grupy desantowo-szturmowe, ale także pododdziały, których przeznaczenie odpowiadać będzie dzisiejszym oddziałom obejścia.

Głównym więc celem działania sił desantowych w wypadku natarcia w górach będzie opanowanie dominujących przełęczy czy też ciaśnin terenowych. Zasadniczymi zadaniami sił desantowych w trakcie działań w terenie górzystym będą:

- uderzenia na skrzydła i tyły broniącego się przeciwnika grupami wysadzanymi w pobliżu bronionych obiektów;
- przerzut drogą powietrzną sił i środków poza niedostępne lub trudnodostępne pasma gór;
- uprzedzenie przeciwnika w obsadzaniu kolejnych dogodnych do obrony rubieży (dominujących szczytów, przełęczy, ciaśnin terenowych, itp.);
- opanowanie obiektów terenowych kanalizujących ruch broniącego się przeciwnika w głębi jego obrony celem izolowania rejonu starcia i uniemożliwienie prowadzenia dowozu i ewakuacji.

Zaplanowanie i wykonanie tego typu działań może ułatwić wykonanie zadań siłom głównym, często będzie warunkować możliwość prowadzenia skutecznych działań zaczepnych w terenie górskim.

Obrońca w górach desanty powietrzne powinien użyć do:

- opanowania obiektów terenowych kanalizujących ruch nacierającego przeciwnika, rozcięcie jego ugrupowania celem izolowania kolejnych jego elementów oraz uniemożliwienie prowadzenia dowozu i ewakuacji;
- obsadzania odcinków słabiej bronionych z chwilą wykrycia działania (przenikania) na tych kierunkach sił przeciwnika;
- walki ze zgrupowaniami wojsk przeciwnika, zwłaszcza z desantami lub zgrupowaniami desantowoszturmowymi.

Warunki górskie umożliwiają małymi siłami w ciągu dłuższego okresu utrzymywać uchwycone obiekty (obszary). Dlatego desanty powietrzne mogą być użyte nawet w sile drużyny, plutonu lub kompanii. Dodatkowo w terenie górzystym śmigłowce wykorzystując trudnodostępne obszary i duże przerwy w obronie

przeciwnika mogą skrycie (na niskich pułapach) wykonać przelot w głąb ugrupowania przeciwnika. W sposób zasadniczy będzie to wpływać na możliwość uzyskania zaskoczenia i na sposób oraz zakres zabezpieczenia desantowanych sił.

W terenie lesistym (lesisto-jeziornym) działania są również z reguły prowadzone będą na oddzielnych kierunkach. Mała pojemność poszczególnych kierunków powoduje duże rozczłonkowanie walczących wojsk. Zadania jakie będą wykonywać siły rzutu powietrznego w obronie jak i w natarciu podobne będą do tego typu działań w górach. W warunkach terenu lesistego (lesisto-jeziornego) występują znacznie mniejsze niż w górach możliwości skrytego działania. Działania rzutu powietrznego będą ograniczone ilością obszarów dogodnych do wysadzenia tych sił (polan, przesiek).

Specyfiką tych działań w terenie lesisto-jeziornym, będzie wykorzystanie śmigłowców do przerzutu sił przez lustra wody, lot będzie z reguły wykonywany na bardzo niskich wysokościach, nad samym lustrem wody w celu uzyskania zaskoczenia. Zasadniczym zadaniem rzutu powietrznego w tych warunkach będzie walka o przesmyki miedzyjeziorne.

Teren zurbanizowany stwarza szczególnie trudne warunki do działania rzutu powietrznego. Większe znaczenie w tych warunkach będą miały działania desantowoszturmowe. Zasadność i możliwość prowadzenia działań w wymiarze powietrzno-lądowym wynikać będzie ze struktury miasta, typu zabudowy oraz jego położenia w naturalnych warunkach terenowych.

W terenie zurbanizowanym zasadniczym celem działania sił rzutu powietrznego w natarciu będą wysokie budynki oraz miejsca kanalizujące ruch przeciwnika (np. mosty). Poprzez wysadzenie grup desantowych na dachach wysokich budynków będzie można podjąć walkę z broniącym go przeciwnikiem od dołu i od góry. Dodatkowym atutem będzie uniemożliwienie podejścia odwodów przeciwnika do atakowanego budynku. Poprzez wysadzenie sił desantu na placach w

pobliżu miejsc kanalizujących ruch (np. mostów) można odizolować atakowane rejony miasta rozczłonkowując ugrupowanie obrońcy. Siły rzutu powietrznego będą też brać udział w okrążeniu terenu zurbanizowanego (miasta) lub wzbraniać podejścia odwodów przeciwnika.

Obrońca w terenie zurbanizowanym siły rzutu powietrznego z reguły będzie wykorzystywał do odzyskania utraconych szczególnie ważnych obiektów i izolowania ugrupowań przeciwnika, które wdarły się w głąb obrony. Siły te będą też często wykorzystywane do wykonywania kontrdesantów w rejonach szczególnie ważnych obiektów lub wsparcia i wzmocnienia sił na kierunkach głównego uderzenia przeciwnika. Zasadniczym atutem tych sił będzie szybkość z jaką będą one mogły być przerzucane. Trudności terenowe związane z zabudową miejska powodować będą jednak, iż z zasady siły rzutu powietrznego, obrońca wykorzystywał będzie poza obszarem zabudowanym w celu zadania jak największych strat (opóźnienia) siłom przeciwnika podchodzącym do bronionego obszaru.

Cecha charakterystyczną natarcia na obszarze wybrzeża morskiego jest ścisłe współdziałanie sił ladujących od morza z desantami powietrznymi. Zasadniczymi zadaniami rzutu powietrznego w tych warunkach będą:

- opanowanie plaży w rejonie lądowania desantu;
- uniemożliwienie podejścia drugorzutowych (odwodów) sił przeciwnika do rejonu lądowania desantu morskiego;
- opanowanie obiektów zapewniających duże tempo natarcia sił desantu morskiego w głębi lądu;
- osłona otwartych skrzydeł.

W wypadku organizacji obrony wybrzeża morskiego rzut powietrzny z reguły będzie wykorzystywany do:

- wykonywania kontrdesantów;
- wzmocnienia sił broniących brzegu na kierunku lądowania desantu morskiego;

- organizacji obrony, opóźniania natarcia, na nowowykrytych kierunkach działania przeciwnika;
- odcięcia od brzegu morza sił desantu morskiego.

Z przeprowadzonych analiz wynika, że specyficzne warunki terenowe będą preferować działania w wymiarze powietrzno-lądowym. Można nawet postawić tezę, że w warunkach terenu: górzystego, lesistego (lesisto-jeziornego), zurbanizowanego i w rejonie wybrzeża morskiego skuteczność prowadzonych działań będzie w dużym stopniu uwarunkowana możliwością szerokiego prowadzenia działań w wymiarze powietrzno-lądowym.

W specyficznych warunkach współczesnego pola walki szeroko stosowane będą śmigłowce. Zamiast skomplikowanego wychodzenia wojsk naziemnych na tyły przeciwnika, szczególnie w terenie trudnodostępnym, coraz szerzej stosowane będzie przerzucanie sił na śmigłowcach. Potrzeba szerokiego stosowania śmigłowców wynika nie tylko z obiektywnych trudności działania sił lądowych w tych warunkach ale również wynika ze specyfiki warunków terenowych umożliwiających przelot na małych i bardzo małych wysokościach i tym samym uzyskania zaskoczenia. Nie bez znaczenia jest także fakt, iż w tych trudnych warunkach terenowych istnieją bardzo duże trudności w organizacji obrony przeciwlotniczej. Istnieją więc dogodne warunki do obezwładniania środków przeciwlotniczych w pobliżu korytarza przelotu.

Mówiąc o działaniu rzutu powietrznego w specyficznych warunkach terenowych stale należy pamiętać, że ściśle współdziała on z siłami lądowymi. O ile w tych warunkach rzut powietrzny ma dogodniejsze warunki do działania, to rzut lądowy musi często pokonać znacznie większe trudności niż w terenie normalnym. Należy bardzo precyzyjnie kalkulować czas działania rzutu lądowego i czas wysadzania sił rzutu powietrznego aby uzyskać maksymalne efekty działania tych sił.

W tym miejscu warto przedstawić jeszcze problem związany z rozwojem systemów uzbrojenia, które w zasadniczy sposób mogą w najbliższym czasie zwiększyć intensywność i efektywność działań sil trzeciego wymiaru.

Czas skutecznego działania tych sił, szczególnie w warunkach możliwości wykorzystania bardzo dużych naturalnych właściwości obronnych terenu (np. przełęcze górskie, przesmyki międzyjeziorne, itp.) będzie często uzależniony od zabezpieczenia logistycznego. Zabezpieczenie logistyczne jest pięta achillesową współczesnych działań bojowych, w tym i działania rzutu powietrznego.

W sytuacji wymagającej dłuższego niż zaplanowano działania rzutu powietrznego niedostatek środków materiałowych może utrudnić lub uniemożliwić wykonanie zadania. Zaopatrywanie go droga powietrzna, ze względu na duże ryzyko strat w ludziach, lub też nie sprzyjające warunki atmosferyczne (np. mgła) może być nie celowe lub niemożliwe.

Powyższy scenariusz wydarzeń zmusza do poszukiwania rozwiązania pozwalającego na zastosowanie środków skutecznych i szybkich w działaniu, niezależnie od poniesionych kosztów. Do środków tych należą między innymi systemy uzbrojenia zdolne do realizacji zadań zaopatrzeniowych w dzień i w nocy oraz w dowolnych warunkach atmosferycznych, bez narażania na niebezpieczeństwo ludzi.

Np. w Armii Francuskiej[28] do realizacji powyższej koncepcji zaopatrzenia materiałowego proponuje się użyć 155 mm haubic i 227 mm wieloprowadnicowych wyrzutni pocisków rakietowych MLRS. Pociski kasetowe do tych systemów artyleryjskich przenosiłyby zamiast ładunku bojowego ładunek z zaopatrzeniem. Są one wyrzucane z głowicy bojowej na końcowym odcinku toru lotu za pomocą ładunków miotających inicjowanych zapalnikami elektronicznych i czasowymi. Bezpośrednio przed upadkiem ładunku na ziemię, w celu zabezpieczenia ich przed uszkodzeniem ładunki te hamowane są spadochronem.

---

[28] PRÉVÔT. Une logistique de surcie grace á l`artillerie., Armeés d`aujourd`hui 1996, nr 207, s. 4-5.

Stosowane mogłyby być następujące rodzaje ładunków:

- żywnościowy - z zawartością żywności porcjowanej, a także pożywienia suszonego lub w koncentracie;
- sanitarny - złożony z lekarstw, szczepionek, materiałów i sprzętu stanowiącego wyposażenie sal operacyjnych;
- z zawartością amunicji małych kalibrów (do broni osobistej żołnierzy);
- z zawartością płynów spożywczych lub paliwowych służących szczególnie do napędu agregatów prądotwórczych.

MOŻLIWOŚCI SYSTEMÓW ARTYLERYJSKICH

Typ uzbrojenia	**Masa pocisku**	**Zasięg**	**Pojemność**	**Warianty ładunku**
155 mm haubica pocisk w wersji oświetlającej	45 kg	20-30 km	4 dm^3	• dwie dzienne racje żywnościowe; • paliwo na 30 minut pracy agregatu prądotwórczego; • 400 sztuk amunicji do karabinka; • 3 litry surowicy lub krwi.
227 mm 12 prowadnicowa wyrzutnia pocisków rakietowych MLRS	310 kg (masa głowicy bojowej 158 kg)	do 40 km	50 dm^3	• racje żywnościowe; • paliwo; • amunicja; • materiały i środki opatrunkowe; Jeden tego typu pocisk z zasobnikiem logistycznym pozwoliłby na dostarczenie racji żywnościowych dla 20 żołnierzy

Przykładowa wydajność zaopatrzenia**:**

⇒Zakładając średnią szybkostrzelność 1 strz./min., jeden dywizjon 155 mm haubic mógłby dostarczyć w ciągu 16 minut 1,4 tony zaopatrzenia na odległość ok. 30 km. Stanowiłoby to np.: dzienną rację żywnościową dla taktycz-

nego desanty powietrznego w sile batalionu (400 żołnierzy). Negatywną stroną tego rozwiązania jest masa użytej amunicji artyleryjskiej ok. 16 ton.

⇒Jedna wyrzutnia MLRS, strzelając ze średnią szybkostrzelnością 1 poc./min. mogłaby dostarczyć w ciągu 30 minut 1,5 tony środków materiałowych na odległość do 40 km. Pozwoliłoby to np.: dostarczyć dzienną rację żywnościową dla taktycznego desantu powietrznego w sile batalionu (400 żołnierzy). Masa amunicji wynosiłaby w tym przypadku ok. 10 ton .

Istnieje możliwość użycia tego typu systemów artyleryjskich na okręcie co pozwoliłoby to na zaopatrywanie np. rejonu lub miasta nadmorskiego znajdującego się w okrążeniu ze znacznej odległości. Pojedyncze wymienione wcześniej jednostki uzbrojenia artyleryjskiego mogłyby być stosowane także do zapewnienia precyzyjnego i skrytego zabezpieczenia logistycznego grup specjalnych (rozpoznawczych) działających na obszarze zajętym przez przeciwnika czy też pododdziałów walczących w terenie górzystym.

Pomimo faktu, że tego typu koncepcja zaopatrywania nie została w praktyce bojowej urzeczywistniona jeszcze w żadnej armii, biorąc pod uwagę oczywiste korzyści płynące z nowego użycia artylerii należy oczekiwać, jej szybkiego wprowadzona w wielu armiach. Dzięki wykorzystaniu systemów artylerii zostanie uzyskana możliwość natychmiastowego i niemal "chirurgicznego" (w sensie precyzji) zaopatrywania wojsk (np. walczących w okrążeniu) co prawdopodobnie w sposób znaczący wpłynie na zintensyfikowanie działań powietrzno-lądowym.

kpt. inż. Wiesław PODLECKI
Student
V Semestru WWLąd.

PODODDZIAŁ ZMECHANIZOWANY (PIECHOTY) W DZIAŁANIACH AEROMOBILNYCH - STAN OBECNY I W PRZYSZŁOŚCI: PERSPEKTYWY ROZWOJU

W trakcie studiów niejednokrotnie wykładowcy zwracają szczególną uwagę studentów na powietrzny wymiar walki (operacji), jako dominujący w przyszłych działaniach taktycznych i operacyjnych. Aby wykonać zadanie bojowe poza linią styczności wojsk używa się taktycznych desantów śmigłowcowych (TDŚ) w sile od kompanii do batalionu zmechanizowanego lub kompanii (batalionu) piechoty. Środkiem transportu jest śmigłowiec, postrzegany w kategoriach niezastąpionego komponentu walki. Nie jest problemem dla dowódcy w koncepcji walki (operacji) użyć batalionu piechoty do walki o charakterze taktycznego desantu śmigłowcowego (TDŚ); nie jest problemem wymiar teoretyczny stosowania taktycznych desantów śmigłowcowych, ale problemem, jaki pojawia się jest praktyczne użycie kompanii czy batalionu w zestawieniu: **śmigłowiec** - jako środek transportu i kompania (batalion) wraz z wyposażeniem jako środek walki. Jeśli 25 Dywizja Kawalerii Powietrznej oraz 6 Brygada Desantowo-Szturmowa są szkolone pod względem działań desantowoszturmowych, tak żołnierze pododdziałów zmechanizowanych i piechoty nie mogą pochwalić się żadnymi doświadczeniami pod kątem działań w wymiarze powietrznym.

Program szkolenia pododdziałów piechoty z 1986 r. wraz z poprawkami nie przewiduje w najmniejszym stopniu tematu: drużyna, pluton, kompania, bata-

lion jako Taktyczny Desant Śmigłowcowy (TDŚ) w obronie i w natarciu. Mało tego, z praktyki dowódczej jest mi wiadome, że nie przewidywano szkolenia w tym zakresie. Oczywiście we wszelkiego rodzaju ćwiczeniach i treningach dowódczo-sztabowych planuje się użycie batalionu jako TDŚ, ale tylko i wyłącznie teoretycznie. W 1992 roku w czasie sześciomiesięcznego Wyższego Kursu Doskonalenia Oficerów (WKDO) we Wrocławiu w czasie zajęć grupowych występowałem w roli dowódcy batalionu zmechanizowanego działającego jako TDŚ. W trakcie przygotowania się do zajęć wypracowałem zamiar (koncepcję) działania TDŚ, opracowałem plan załadowania batalionu na śmigłowce, zaplanowałem walkę TDŚ od chwili otrzymania zadania do momentu połączenia się TDŚ z własnymi nacierającymi wojskami. Doświadczenie zdobyte w czasie zajęć pozwoliło mi inaczej spojrzeć na sposób działania batalionu oraz wykorzystania go w walce, to jednak czuję pewien niedosyt. Chciałoby się wiedzę teoretyczną wykorzystać w praktyce, ale niestety nie było mi dane to zrobić. Żyję jednak z myślą, że w obecnej dobie, kiedy przyszłość należeć będzie do armii wysoce manewrowych, zwykły batalion zmechanizowany czy piechoty wsiądzie do śmigłowca i wykona każde postawione przed nim zadanie.

Rodzi się pytanie: co zrobić, aby pododdział zmechanizowany mógł w najbliższym czasie rozpocząć przygotowania do występowania w roli TDŚ?

Proponuję, aby wprowadzić do programu szkolenia pododdziałów piechoty tematy, o których mówiłem wcześniej. Ta nowelizacja programu będzie podstawą do szkolenia pododdziałów piechoty do wykonywania zadań w wymiarze powietrznym, a więc zaakcentują swoje miejsce w działaniach aeromobilnych. Prace nad stworzeniem takiego programu powinny rozpocząć się od wypracowania koncepcji użycia TDŚ, następnie należałoby przeprowadzić naukowe badania, z doświadczeń przeprowadzonych w jednostkach wojskowych powinien powstać dokładny plan wdrożenia do szkolenia tematów z działań aeromobilnych.

Aby bataliony mogły sprawnie wykonywać zadania w wymiarze powietrznym, należałoby stworzyć odpowiednie warunki do szkolenia tychże pododdziałów. Proponuję, aby tę kwestię rozpatrzyć na następujących płaszczyznach:

a) rozpocząć szkolenie dowódców (instruktorów) wszystkich szczebli dowodzenia pododdziałami, począwszy od dowódców drużyn, poprzez dowódców plutonów, kompanii, skończywszy na dowódcy batalionu i dowództwie oraz sztabie batalionu (szef sztabu, oficer operacyjny, logistyk, oficer wychowawczy);

b) przy jednostkach wojskowych zbudować bazę szkoleniową (ośrodek do szkolenia z makietami śmigłowców);

c) zbudować ośrodek szkolenia - centralny lub ośrodki okręgowe (na bazie ośrodków poligonowych) do kompleksowego szkolenia pododdziałów do wykonywania zadań w roli TDŚ;

d) rozpocząć prace badawcze nad wyposażeniem pododdziałów w sprzęt, który można byłoby zdemontować z bwp i jako przenośny wykorzystać w czasie wykonywania zadania w roli TDŚ i który służyłby do wzmocnienia ognia przeciwpancernego batalionu (zwalczanie celów pancernych - czołgi, bwp, a także celów opancerzonych), mam tu na myśli przenośne zestawy przeciwpancernych pocisków kierowanych na wzór ppk Milan, uniwersalne karabiny maszynowe, lekkie moździerze;

e) przewidzieć odpowiednie środki finansowe do tego typu przedsięwzięć;

f) stworzyć odpowiednia infrastrukturę logistyczną;

g) szkolić pododdziały do działania w każdych warunkach terenowych (zwłaszcza w terenie lesisto-jeziornym oraz górzystym i górskim), a także o różnych porach doby (zwłaszcza w nocy);

h) proces szkolenia powinien być długofalowy, po to, aby mieć czas na wypracowanie konkretnych rozwiązań, nie żądać efektów po kilku miesiącach, ponieważ poprzez częste kontrolne można zaprzepaścić zaangażowanie żołnierzy w proces szkolenia.

Początkowo wysokie koszty szkolenia być może zniechęcą tych, którzy je rozdzielają, ale efekty będą niewspółmiernie wysokie, pozostaną zachowane elementarne zasady sztuki wojennej: celowość działania, manewrowość, zaskoczenie, aktywność i ekonomia sił. Ważnym czynnikiem przemawiającym za tym, aby szkolić pododdziały ogólnowojskowe do działań aeromobilnych będzie uatrakcyjnienie szkolenia żołnierzy oraz przeżycie przez żołnierzy niezapomnianej przygody ze śmigłowcem. Stworzy się przez to uczucie elitarności jednostek zmechanizowanych i piechoty.

Nie jest moim celem, aby z batalionów zmechanizowanych i piechoty stworzyć wojska powietrzno-manewrowe, czy nawet desantowo-szturmowe, takie już są, ale moim pragnieniem jest, aby mieć dowódców i żołnierzy, których nie zaskoczy decyzja przełożonego o użyciu batalionu jako TDŚ. Zaryzykuję stwierdzenie: „od podwody do śmigłowca". Jeśli „podwodą" dla żołnierza piechoty jest bwp, to w powietrzu „podwodą" niech będzie śmigłowiec, którzy przeniesie go w rejon wykonywanego zadania, wyewakuuje rannych i zabitych, dostarczy zaopatrzenie i bezpiecznie odstawi do macierzystej jednostki po wykonaniu zadania.

kpt. Tomasz BĄK
student - IV semestr

DZIAŁANIA DESANTOWO-SZTURMOWE
(wnioski z ćwiczenia dowódczo-sztabowego)

Przełom lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych charakteryzował się ewolucją sytuacji polityczno-militarnej w Europie Środkowo-Wschodniej, która nie pozostała bez wpływu na charakter i treść ewentualnych przyszłych zadań realizowanych w toku działań wojennych przez nasze Siły Zbrojne. Zadania te oraz zasady użycia Sił Zbrojnych RP zdefiniowane są w „Założeniach Polskiej Polityki Bezpieczeństwa" oraz „Polityce Bezpieczeństwa i Strategii Obronnej RP". Wynikają one także z położenia naszego kraju w środkowej Europie. Po okresie dominacji doktryny Układu Warszawskiego zakładającej użycie naszych wojsk na froncie zewnętrznym i prowadzenia działań o charakterze zaczepnym, nastąpiła znacząca zmiana, w myśl której podstawowym celem Sił Zbrojnych jest uniemożliwienie przeciwnikowi prowadzenia działań ofensywnych w obszarze naszego kraju. Cel ten warunkuje również charakter działań bojowych. Zakłada się, że będą to przede wszystkim działania obronne prowadzone w wymiarze lądowo-powietrznym.

Obecnie obrona może być prowadzona dwoma sposobami: jako pozycyjna (stała) i manewrowa (ruchowa). W obu wypadkach cele ostateczne są zbieżne, ale sposób ich osiągania całkiem inny. Istota obrony pozycyjnej (stałej) polega na maksymalnym[29] wykorzystaniu ognia, zapór inżynieryjnych oraz przeszkód naturalnych. Obrona manewrowa[30] natomiast oparta jest na ruchliwości wojsk i ich aktywności oraz uporczywej obronie ważnych obiektów i rejonów, których u-

---

[29] Regulamin działań taktycznych wojsk lądowych, s. 18.
[30] Tamże.

trzymanie umożliwi skierowanie ruchu wojsk przeciwnika w pożądanym dla obrońcy kierunku.

Istotnym czynnikiem działań obronnych (operacji obronnej korpusu) jest prowadzenie działań desantowo-szturmowych przez batalion desantowo-szturmowy.

Uwzględniając istotę oraz rolę działań taktycznych prowadzonych przez batalion desantowo-szturmowy w operacji obronnej korpusu, a także wytycznych udzielonych przez Kierownictwo Katedry Taktyki i kierownika pracy opracowałem pracę dyplomową na temat: „Działania taktyczne bdsz w operacji obronnej korpusu" w formie jednostronnego, jednoszczeblowego ćwiczenia dowódczo-sztabowego. W pracy założono, że treści ćwiczenia uwypuklą następujące problemy:

- pracy dowództwa (sztabu) bdsz przy zmianie podległości (z brygady na korpus);

- prowadzenia działań desantowo-szturmowych sposobem szturmu powietrznego;

- oddziaływania bdsz na podchodzącego przeciwnika do przedniego skraju obrony;

- użycia bdsz do wykonywania zadań umożliwiających wykonanie zwrotu zaczepnego przez broniący się korpus.

Celem jest przybliżanie treści oraz doskonalenie sposobów planowania i organizowania działań desantowo-szturmowych przez dowództwo (sztab) bdsz, jak również doskonalenie procesu wykonywania niezbędnej dokumentacji planistycznej. Koncepcję taktyczną ćwiczenia oparto na założeniu, że przeciwnik („Czerwoni") po uzyskaniu powodzenia rozwija operację zaczepną w kierunku zachodnim dążąc do rozbicia pierwszego rzutu strategicznego „Niebieskich" - część sił 1 KZ. Po wprowadzeniu do walki kolejnych sił celem „Czerwonych"

będzie okrążenie Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego, przez co pozbawienie „Niebieskich" możliwości dalszej walki.

„Niebiescy" prowadząc operację obronną siłami pierwszego rzutu - część sił 1 KZ - dążą do opóźnienia natarcia przeciwnika na kolejnych rubieżach. Jednocześnie drugi rzut strategiczny - 2 KZ - przegrupowuje się do obszaru, gdzie przechodzi do obrony.

Dowódca 2 KZ dążąc do maksymalnego osłabienia potencjału przeciwnika, zmuszenia go do wcześniejszego zaangażowania sił głównych oraz zyskania czasu, zamierza: wykorzystując dogodne warunki terenowe, prowadzić działania opóźniające w pasie przesłaniania. Działania te prowadzone siłami 11 BZ mają stworzyć dogodne warunki do załamania natarcia przeciwnika przed przednim skrajem lub ostatecznie w taktycznej strefie obrony. W przypadku włamania się przeciwnika na głębokość pierwszorzutowych oddziałów dowódca korpusu przewiduje wykonanie zwrotu zaczepnego siłami odwodu (6 DPanc) i odtworzenie przedniego skraju obrony.

Dowódca 2 KZ zamierza wykorzystać przydzielony 18 bdsz we wszystkich etapach operacji poprzez prowadzenie przez niego działań desantowo-szturmowych.

Głównym celem tych działań będzie dezorganizacja i opóźnianie podejścia i rozwinięcia drugich rzutów przeciwnika oraz jego elementów logistycznych, a także niszczenie elementów systemu dowodzenia, łączności i rozpoznania.

Przyjęty w pracy dyplomowej układ ćwiczenia ma na celu wnikliwe przeanalizowanie współdziałania poszczególnych osób funkcyjnych wewnątrz dowództwa (sztabu) bdsz, a także współdziałania ze sztabem nadrzędnym, siłami OT i układem pozamilitarnym w zakresie wymiany informacji niezbędnych do planowania działań desantowo-szturmowych.

Na podstawie założeń taktycznych oraz zadań stawianych przez przełożonych, poszczególne ćwiczące osoby funkcyjne bdsz prowadzą analizę zadania, zarzą-

dzeń rodzajów wojsk i zamiaru dowódcy bdsz oraz oceniają sytuację i wypracowują koncepcje zabezpieczenia działań desantowo-szturmowych (propozycje danych do decyzji dowódcy). Dowódca bdsz podejmuje decyzje i na jej podstawie wraz z podległym sztabem stawia zadania podwładnym oraz organizuje współdziałanie i zabezpieczenie bojowe działań.

Ćwiczenie dowódczo-sztabowe przeprowadzone zostanie zgodnie z planem szkolenia brygady. Przygotowanie jego zostało zlecone szefowi wydziału operacyjnego 6 BDSz.

Ćwiczenie zostało opracowane w następującym układzie:

1. Osiąganie wyższych stanów gotowości bojowe w MSD.

2. Planowanie i organizowanie działań desantowo-szturmowych w operacji obronnej korpusu.

3. Dezorganizacja podejścia i rozwinięcia oddziałów wydzielonych głównego zgrupowania uderzeniowego korpusu przeciwnika.

4. Niszczenie WSD korpusu przeciwnika.

Powyższym zagadnieniom (etapom) przyporządkowano następujące cele:

1. Zgrywanie dowództwa (sztabu) 18 bdsz w planowaniu, organizowaniu i prowadzeniu działań desantowo-szturmowych w operacji obronnej korpusu.

2. Doskonalenie:

- dowództwa (sztabu) w problematyce prowadzenia działań desantowo-szturmowych przy zmianie podległości (z brygady na korpus);

- współdziałania dowództwa (sztabu) batalionu z przedstawicielami sił OT i układu pozamilitarnego;

- pracy zespołowej na SD batalionu;

- poszczególnych osób dowództwa (sztabu) w wypełnianiu obowiązków funkcyjnych na etatowych stanowiskach służbowych w warunkach polowych;

- dowódcy bdsz w umiejętności kierowania walką (dowodzenia GDSz).

3. Sprawdzenie:

- gotowości alarmowej dowództwa (sztabu) batalionu oraz kompanii dowodzenia, funkcjonowanie łączności radiowej w relacji SD 18 bdsz - SD 2KZ;

- indywidualnych umiejętności oficerów na poszczególnych stanowiskach funkcyjnych w zakresie przygotowania danych do podjęcia decyzji oraz opracowania dokumentów bojowych i sprawozdawczo-informacyjnych;

- umiejętności kompanii dowodzenia w przemieszczaniu, rozwijaniu i zwijaniu SD bdsz;

- dokumentacji bojowej pod względem merytorycznym i estetycznym.

W ćwiczeniu dowódczo-sztabowym ćwiczące dowództwo (sztab) rozwiązywać będzie następujące problemy:

- osiąganie pełnej gotowości bojowej przez dowództwo (sztab) batalionu w MSD;

- sprawdzenie przygotowania SD bdsz i wyposażenia oficerów, przygotowania się do ćwiczenia, nawiązania łączności z dowództwem korpusu;

- wypracowanie decyzji do prowadzenia działań desantowo-szturmowych w operacji obronnej korpusu;

- meldowanie i uzasadnianie wybranych elementów podjętej decyzji;

- organizacja współdziałania i zabezpieczenia bojowego działań na SD batalionu;

- wykonanie dokumentów;

- wypracowanie decyzji do zaistniałej sytuacji;

- stawianie zadań i organizacja współdziałania;

- kierowanie walką.

Ćwiczenie dowódczo-sztabowe trwać będzie dwa dni z przerwą operacyjną - 1 godz. - po etapie wstępnym.

Realizacja poszczególnych przedsięwzięć odbywać się będzie w następującej kolejności:

Rozpocznie się 5,5 godzinnym etapem, w którym ćwiczącym otrzymają założenie nr 1, realizowane będą czynności alarmowe oraz przemieszczenie i rozwinięcie stanowiska dowodzenia do Garnizonowego Ośrodka Szkolenia - Mikuszowice (zasadniczy rejon alarmowy).

W kolejnej fazie w czasie 0,5 godziny ćwiczący sprawdzeni zostaną z przygotowania do pracy SD oraz wyposażenia osobistego. Otrzymają rozkaz operacyjny dowódcy korpusu. Po tym zagadnieniu w czasie 6 godzin ćwiczący wypracowywać będą decyzję do działania. Sprawdzeniu podlegać będzie praca poszczególnych osób funkcyjnych.

W kolejnej fazie w czasie 2 godzin ćwiczący w ramach kontroli przez kierownictwo ćwiczenia uzasadniać będą elementy podjętej decyzji, a następnie w czasie dwóch godzin ćwiczący dokonują organizacji współdziałania i zabezpieczenia bojowego działań. Po tym etapie rozpocznie się dziesięciogodzinny okres wykonywania dokumentów, które podlegają kontroli. Ćwiczący otrzymają sytuację numer 2, do której w czasie 1,5 godziny wypracowują decyzję. Następnie przez 2 godziny w ramach kontroli przez kierownictwo ćwiczenia uzasadniać będą podjętą decyzję oraz w czasie 1,5 godziny stawiać będą zadania podległym elementom ugrupowania i dokonają korekt we współdziałaniu i zabezpieczeniu bojowym działań. Następnie w czasie 1 godziny ćwiczący dowódca kierować będzie przez techniczne środki łączności GDSz podczas wykonywania zadania. Ćwiczący otrzymają sytuację nr 3. Postępowanie sztabu w odniesieniu do sytuacji nr 3 jest zgodne czasowo i treściowo z przedsięwzięciami jakie realizowano w nawiązaniu do sytuacji nr 2, za wyjątkiem elementu kierowania działaniami.

Ćwiczenie dowódczo-sztabowe przeprowadzone będzie na bazie szkoleniowej 18 bdsz w pierwszej dekadzie lipca 1997 r.

Omówienie ćwiczenia, wg oddzielnego planu, przeprowadzone zostanie dzień po zakończeniu ćwiczenia.

W opracowanym ćwiczeniu 2 KZ prowadzi operację obronną, której celem jest załamanie natarcia zgrupowania uderzeniowego przeciwnika, a w przypadku jego włamania się w głąb ugrupowania, realizowanie przedsięwzięć zmierzających do jego zatrzymania, wykonania przeciwuderzenia i odtworzenia przedniego skraju obrony.

W ćwiczeniu przyjęto, że 18 bdsz (ćwiczący) przydzielony jest do 2 KZ i dowódca batalionu podlega bezpośrednio dowódcy korpusu, realizując zadania na korzyść korpusu (ZT). Rozwiązanie to jest zgodne z założeniem co do sposobu wykorzystania i podziału sił 6 BDSz w toku działań wojennych.

W okresie pokoju brygada jest etatowym związkiem taktycznym Krakowskiego Okręgu Wojskowego, lecz na czas wojny staje się jednostką centralnego podporządkowania, podległą bezpośrednio Naczelnemu Wodzowi. Należy sądzić, iż przydział poszczególnych batalionów brygady do związków operacyjnych będzie typowym.

Przyjęty przez autora rejon ćwiczenia obejmuje obszar Niziny Małopolskiej i Kotliny Oświęcimskiej. Obszar ten stanowi dogodny kierunek do prowadzenia działań na osi wschód-zachód i pozwala przeciwnikowi okrążyć Górnośląski Okręg Przemysłowy od północy i południa, co pokrywa się z głównym zamiarem jego działania przyjętym w ćwiczeniu. Przewidywany przebieg ewentualnego przyszłego konfliktu, sugeruje prowadzenie ćwiczeń w tym obszarze. Ukształtowanie terenu i występujące formy geologiczne są typowymi w jakich działać będzie batalion desantowo-szturmowy w toku prowadzonych działań na obszarze Polski.

W etapie wstępnym ćwiczenia, bdsz realizuje przedsięwzięcie związane z osiąganiem WSGB, co jest zgodne z działaniem w realnych warunkach. W podobnym celu zaplanowano przegrupowanie SD bdsz do zasadniczego rejonu alarmowego (rejon ześrodkowania), którego rolę w ćwiczeniu spełnia oddalony o 4 km Garnizonowy Ośrodek Szkolenia - Mikuszowice.
Tam też zgodnie z normami rozwijane jest i przygotowywane do pracy stanowisko dowodzenia. W ramach tego przedsięwzięcia realizowane są również elementy ochrony i obrony SD oraz elementy zabezpieczenia bojowego działań.

Rejon ześrodkowania bdsz, który jest częścią rejonu wyjściowego do działań, w ćwiczeniu rozmieszczono na głębokości 50 km od przedniego skraju obrony. Rozwiązanie takie podyktowane jest potrzebą rozmieszczenia batalionu poza rejonem oddziaływania podstawowych środków ogniowych przeciwnika. Również takie rozmieszczenie i zasięg wykorzystywanych śmigłowców pozwoli na wykonanie zadań w dowolnym punkcie obszaru odpowiedzialności korpusu. Odległość ta zapewni oddziaływanie na różne kierunki mniej więcej w tym samym czasie.

Ilość przydzielonych korpusowi w ćwiczeniu śmigłowców pozwala dowódcy ćwiczącego batalionu na wybranie wielu wariantów użycia bdsz, jednakże ze względu na ograniczenia czasowe ćwiczenia, autor wybrał tylko dwa - z kilku - zadania do realizacji przez bdsz, którymi są: dezorganizacja podejścia drugich rzutów przeciwnika pokonującego pas przesłaniania oraz niszczenie WSD Korpusu.

Kierownictwo ćwiczenia przewiduje pełną samodzielność w wypracowaniu przez dowództwo (sztab) decyzji do zaistniałych sytuacji. Pomimo to, w celach szkoleniowych przyjęto w ćwiczeniu rozwiązania do poszczególnych sytuacji (rozwiązanie autorskie).

Praca sztabu 18 bdsz w ćwiczeniu rozpoczyna się po otrzymaniu rozkazu operacyjnego dowódcy 2 KZ. Specyfika planowania działań związana będzie między innymi z następującymi czynnikami:

- posiadania niewielkiej ilości informacji;
- przygotowanie do walki w trakcie oddziaływania przeciwnika;
- współdziałanie z lotnictwem i siłami OT;
- sposób rozbicia przeciwnika;
- organizacja zabezpieczenia logistycznego bdsz;
- utworzenie ugrupowania do wykonania zadania i na czas przelotu;
- organizacja ogniowego porażenia przeciwnika i zabezpieczenia przelotu.

W etapie planowania następuje wypracowanie wielowariantowej decyzji do realizacji całej gamy różnorodnych zadań. Dopiero w wyniku sprecyzowania przez dowódcę korpusu zadania, następuje udokładnienie decyzji i zadań (w ćwiczeniu etap ten nazwano wypracowaniem decyzji do zaistniałej sytuacji i stawianiem zadań podwładnym).

Szczególną uwagę kierownictwo ćwiczenia zwraca na organizację współdziałania, która z oczywistych względów musi odbyć się na podstawie zdjęć lotniczych oraz specjalnego stołu plastycznego na SD.

W ćwiczeniu rozwiązywane są również problemy, które nie zostały zawarte w zagadnieniach szkoleniowych. Wyraża się to między innymi współdziałaniem z OT.

W czasie ćwiczenia założono, że kierownictwo zwracać będzie szczególną uwagę na realizację w praktyce przygotowanego harmonogramu pracy sztabu, a przede wszystkim na występujące ograniczenia czasowe w planowaniu walki, szczególnie w toku jej prowadzenia. Zebrane uwagi przyczynią się do wypracowania wniosków, co do czasowych potrzeb na organizację działań.

Ze względu na charakter ćwiczenia - jednoszczeblowe - zorganizowano podgrywkę, która spełnia rolę zarówno podwładnych jak i przełożonego (pododdziały, osoby funkcyjne sztabu korpusu).

Przyjęte w ćwiczeniu rozwiązania są zgodne z przeznaczeniem oraz zasadami i sposobem działania bdsz.

Działania desantowo-szturmowe są nieodłącznym elementem działań prowadzonych w wymiarze lądowo-powietrznym. Ze względu na dotychczasowe doktryny działania te związane były z działaniami zaczepnymi. Nowe uwarunkowania zmuszają do większej elastyczności w stosowaniu różnych form i metod działań na polu walki. Opracowane ćwiczenie wychodzi naprzeciw oczekiwaniom oficerów w zakresie planowania, organizowania i kierowania działaniami desantowo-szturmowymi w operacji obronnej korpusu.

kpt. Jarosław WIŚNIEWSKI

BRYGADY POWIETRZNODESANTOWE FEDERACJI ROSYJSKIEJ I NIEMIEC

Rozpatrując problemy związane z aeromobilnością trudno pominąć poglądy w tej dziedzinie prezentowane przez naszych sąsiadów. Chciałbym zaprezentować aktualny stan rozwoju i koncepcje wykorzystania wojsk w tym zakresie. Skupię się na siłach najbardziej liczących się w naszym regionie tj. Niemcach i Federacji Rosyjskiej.

Siły zbrojne tych państw przeznaczają do tego rodzaju działań wojska przystosowane do manewrowania drogą powietrzną przy użyciu samolotów i śmigłowców transportowych. Obok, jak się wydaje, ogólnoświatowych tendencji przystosowania wojsk zmotoryzowanych i zmechanizowanych do wykorzystania we współdziałaniu z takim właśnie rodzajem transportu, na szczególną uwagę zasługują wojska powietrznodesantowe.

Te ostatnie praktycznie od czasu wojny wietnamskiej, a szczególnie jej amerykańskiego okresu, do manewru w szerokim zakresie wykorzystują transport śmigłowcowy. Wydaje się, że samolot jako środek transportu w strefę taktyczną, a nawet operacyjno-taktyczną został na zawsze wyparty.

Tendencja ta nie oznacza całkowitego wyrzeczenia się samolotu jako środka przerzutu wojsk powietrznodesantowych, jednak będzie to związane z manewrem na znaczne odległości.

* * * *

Regulamin walki wojsk lądowych Bundeswehry Hdv 100\100 w części poświęconej „manewrowości powietrznej" stwierdza że umożliwia ona szybkie przenoszenie ognia oraz przerzucanie sił i środków na duże odległości niezależnie od warunków terenowych i stanu dróg. Dzięki temu może być realizowane przenoszenie tzw. punktów ciężkości[31] wpływających na przebieg walki oraz utrzymywanie lub uzyskiwanie swobody działania.

Szczególnie szerokie możliwości wykorzystania działań powietrznodesantowych przypisują Niemcy obronie, w tym wypadku ich celem może być:

- wzmocnienie wojsk pierwszego rzutu;
- zatrzymanie włamującego się przeciwnika oraz utrzymanie lub zablokowanie określonych rubieży terenowych;
- wzbronienie zajęcia przez przeciwnika dogodnych rubieży i rejonów;
- wzmocnienie oddziałów i związków taktycznych walczących w okrążeniu;
- zwalczanie oddziałów i pododdziałów przeciwnika, które przerwały się w głąb ugrupowania obronnego wojsk własnych;
- ochrona skrzydeł i zamykanie luk;
- pokonywanie przeszkód terenowych;
- rozbicie lub wiązanie walką desantów powietrznych lub morskich przeciwnika.

Natomiast zgodnie z poglądami rosyjskimi wojskom powietrznodesantowym nadaje się następujące zadania:

- niszczenie operacyjnych i strategicznych środków precyzyjnego rażenia, a w przypadku groźby użycia także środków przenoszenia broni masowego rażenia (BMR) oraz składów i magazynów amunicji specjalnej;

---

[31] Tworzy się je tam, gdzie występują słabe miejsca przeciwnika lub tam, gdzie teren stwarza dogodne warunki do przeniesienia działań.

- niszczenie elementów systemów rozpoznawczo-uderzeniowych trudnych do wykrycia i zniszczenia innymi środkami;
- opanowanie i utrzymanie rejonów (rubieży) zapewniających warunki do pokonania z marszu szerokich przeszkód wodnych, przełęczy, przesmyków albo innych newralgicznych punktów terenowych na kierunku natarcia wojsk lub lądowania desantu morskiego, do czasu jego podejścia;
- wzbranianie wycofania się wojsk przeciwnika z zajmowanych rejonów i podejścia jego odwodów z głębi;
- szybkie wykorzystanie skutków uderzeń ogniowych bronią precyzyjnego rażenia, rozbijanie obezwładnionych (w głębi ugrupowania bojowego i operacyjnego) zgrupowań wojsk przeciwnika i uniemożliwianie zamykania powstałych wyłomów;
- wsparcie ogólnowojskowych związków taktycznych w prowadzonych operacjach oskrzydlania i niszczenia przeciwnika;
- dezorganizowanie i niszczenie systemów dowodzenia i łączności oraz zabezpieczenia logistycznego i komunikacji przeciwnika w głębi operacyjno-taktycznej;
- atakowanie i niszczenie lotnisk, lądowisk, baz, składów, magazynów i innych ważnych obiektów na zapleczu przeciwnika;
- uchwycenie i utrzymanie na czas trwania morskiej operacji desantowej wyznaczonego odcinka wybrzeża na terytorium przeciwnika (zajętym przez przeciwnika) i wzbronienie jego siłom dostępu do rejonu desantowania;
- zajęcie i utrzymanie (lub zniszczenie) obiektów położonych na wybrzeżu opanowanym przez przeciwnika, a mającym kluczowe znaczenie dla własnych sił morskich;

– opanowanie samodzielnie lub wspólnie z siłami morskimi wysp oraz umożliwienie sprawowania kontroli nad przejściami oraz szlakami komunikacyjnymi.

Jak z powyższego wynika w rosyjskich poglądach znajduje silne odzwierciedlenie tendencja użycia jednostek powietrznodesantowych w operacjach zaczepnych.

Wydaje się nie pozostawać to bez związku z poprzednią doktryną funkcjonującą w ramach Układu Warszawskiego. Przejawem zmian w tym zakresie może być nowa doktryna i ewolucja koncepcji użycia sił zbrojnych FR.[32]

Materialnie, moim zdaniem, proces ten urzeczywistnia się w operacyjnym podporządkowaniu części jednostek powietrznodesantowych (głównie brygad) dowódcom OW, które przyjmą rolę sił szybkiego reagowania w swoich obszarach odpowiedzialności.

Ponieważ siły zbrojne obydwu państw dysponują potencjałem sił powietrznych zdolnych do przeniesienia w jednym rzucie brygady powietrznodesantowej (BPD) rozważania swoje odniosę do jej struktury organizacyjnej.

* * * *

W niemieckich siłach lądowych po restrukturyzacji funkcjonuje Dowództwo Sił Powietrznomanewrowych (KLK - Kommando Luftbewegliche Krafte), a w jego ramach jednostki powietrznodesantowe i specjalne zreorganizowane po rozwiązaniu 1 DPD (dywizji powietrznodesantowej).

Jednostki bezpośrednio podległe KLK to:

- 26 BPD;
- 31BPD;
- Dowództwo Sił Specjalnych.[33]

---

[32] Porównaj Wojskowy przegląd zagraniczny 1-2/1993, s.9, 2/1994, s.20 oraz pod kierunkiem W. Zajdzińskiego Polityka bezpieczeństwa i siły zbrojne państw sąsiadujących z Rzeczypospolitą, AON, Warszawa 1997, s. ...

W wyniku procesu restrukturyzacyjnego zmianie uległa nie tylko numeracja brygad, ale w sposób zasadniczy skład ich pododdziałów i oddziałów oraz wyposażenie w sprzęt i uzbrojenie.

31 brygadę utworzono na bazie dawnej 27 BPD i wyznaczono jej nowe miejsce postoju, Oldenburg koło Bremy. Liczy ona około 2500 żołnierzy i składa się z dwóch bpd i dppanc. Dywizjon wyposażony jest w lekkie bwd (bojowe wozy desantowe). Ponadto w skład brygady wchodzą pododdziały wsparcia i zabezpieczenia. Na okres prowadzenia działań brygada może otrzymać eskadrę śmigłowców transportowych i bojowych.

Po zakończeniu restrukturyzacji skład 26 BPD (miejsce stacjonowania - Saarlouis) będzie podobny do 31BPD (261 i 263 bpd oraz 262dppanc).

W skład bpd, oprócz trzech podstawowych kompanii powietrznodesantowych, wchodzi jeszcze dodatkowo czwarta - kompania komandosów.

Brygady powietrznodesantowe są przeznaczone do prowadzenia manewrowych działań bojowych, głównie batalionami, przy użyciu śmigłowców, natomiast walkę całością sił będą prowadziły w wyjątkowych sytuacjach.

W wyniku procesu restrukturyzacyjnego jednostki powietrznodesantowe otrzymały nowe wzory uzbrojenia i sprzętu bojowego. Podstawowym pojazdem tych jednostek stał się bwd WIESEL, posiadający dwie wersje uzbrojenia: pierwsza to ppk TOW, druga - 20 mm armata szybkostrzelna.

Ważniejsze uzbrojenie i sprzęt bojowy brygady [34] to:

- 37 bwd Wiesel z ppk TOW;
- 24 bwd Wiesel z działkami 20 mm;
- 27 wyrzutni ppk MILAN lub PARS-3;
- 10 moździerzy 81 mm;
- ok. 50 armat przeciwlotniczych 20 mm MK20Rh20;
- ok. 50 granatników ppanc 84 mm RCL Carl-Gustaw M2;

---

[33] Patrz załącznik 1.

[34] Informator o siłach zbrojnych państw sąsiadujących z Polską, Sztab Generalny WP, Warszawa 1994, s.

– ok. 200 granatników ppanc 44 mm Pancerfaust PZF 44 2A1. [35]

Podległy Dowództwu Sił Specjalnych 251 batalion powietrznodesantowy (była 25BPD) zreorganizowany został w elitarny, 1000-osobowy oddział do zadań specjalnych, na wzór amerykańskich Zielonych Beretów. [36] Ta elitarna jednostka składa się między innymi z: batalionu do zadań specjalnych, batalionu powietrznodesantowego, kompanii dalekiego rozpoznania. Oddział ma być przygotowany do uwalniania jeńców i zakładników, akcji ratunkowych itp. Potrzeba sformowania takiej jednostki wynikła ze specyfiki realizacji zadań w ramach misji pokojowych pod egidą ONZ, NATO czy UZE.

Do 1999 r. zgodnie z nową strukturą przyjętą pod kryptonimem „5N" określaną jako „Nowe siły lądowe dla nowych zadań" [37] w 4KA przewiduje się sformowanie Brygady Powietrznomanewrowej[38] (1BPMan), która predysponowana będzie do współdziałania z 3BLTSL (brygada lotnictwa transportowego sił lądowych). Wydaje się, że postawi to ten nowy związek taktyczny wykorzystujący transport śmigłowcowy na równi z brygadami powietrznodesantowymi.

Reasumując, niemieckie wojska lądowe dysponują w chwili obecnej pięcioma batalionami powietrznodesantowymi (2 x BPD + bpd) przygotowanymi do przenoszenia drogą powietrzną do rejonu działania zarówno przy pomocy śmigłowców jak i samolotów transportowych (lądowanie ze spadochronem). Prawdopodobnie ich liczba w zakresie tych współdziałających ze śmigłowcami u progu roku 2000 zwiększy się do 7-8.[39]

Udział jednostek powietrznodesantowych w siłach szybkiego reagowania NATO oraz siłach reagowania Niemiec nakłada na nie reżim utrzymywa-

---

[35] Patrz załącznik 2.
[36] Pod kirunkiem W. Zajdzinskiego. Polityka bezpieczeństwa i siły zbrojne państw sąsiadujących z Rzeczypospolitą. s. 34
[37] Tamże. s. 30
[38] Klaus Kuhlen. Das Neue Heer. w Soldat und Technik. 3/93. s. 164-179
[39] Uwzględniono. że w składzie 1BPMan będą 2-3 bataliony przeznaczone do działania z wykorzystaniem śmigłowców transpotowych.

nia wysokiego stopnia zdolności i gotowości bojowej, jako wojsk pierwszej kolejności użycia.

Brygady powietrznodesantowe dysponują nowoczesnymi pojazdami - bwd Wiesel, które przy dużej sile ogniowej charakteryzują się małą masą i gabarytami. Pozwala to bez trudności przewozić je drogą powietrzną nawet przy pomocy śmigłowca transportowego. Tak więc lądujące pododdziały od pierwszych chwil nie są pozbawione silnego wsparcia ogniowego.

Głębokim przeobrażeniom zostały poddane także wojska powietrznodesantowe (WPD) FR.

Są one utrzymywane w gotowości do natychmiastowego użycia i są liczącą się w strukturze obrony FR siłą militarną. Stanowią one podstawę struktury tworzonych obecnie sił manewrowych (SM).

W skład [40] WPD wchodzą obecnie:

- pięć dywizji powietrznodesantowych (7,76,98,104,106 DPD);
- sześć brygad powietrznodesantowych (11,13,21,36,56,83 BPD);
- ośrodek szkolenia wojsk powietrznodesantowych (na bazie którego w okresie „W" będzie tworzona 44 DPD);
- jedna brygada zmechanizowana (BZ);
- jednostki szkolne, wsparcia i zabezpieczenia.

Wszystkie jednostki są zebrane w oddzielną strukturę organizacyjną i podporządkowane dowódcy wojsk powietrznodesantowych i jego sztabowi.

Część jednostek została, zgodnie z rejonami ich bazowania, podporządkowana operacyjnie dowódcom okręgów wojskowych (dwie DPD oraz trzy BPD). Nie można wykluczyć, że pozostałe BPD także mogą przejść w operacyjne podporządkowanie dowódców odpowiednich OW, stając się zalążkami regionalnych sił mobilnych.[41]

---

[40] Komunikat rozpoznawczy nr 10/94 DWLiOP
[41] Patrz załącznik 3.

Rozpatrywana przez ministerstwo obrony FR koncepcja wyposażenia BPD w bwd (BWD-1, BWD-2, BWD-3) oraz wzmocnienia ich pododdziałami czołgów i artylerii ma prawdopodobnie na celu przygotowanie tych brygad do wykonywania wielowariantowych zadań bojowych zarówno w ramach tworzonych sił manewrowych, jak też w operacjach prowadzonych siłami OW, samodzielnie lub we współdziałaniu z okręgowymi brygadami wojsk specjalnego przeznaczenia - Specnazem.

Stan etatowy brygady powietrznodesantowej wynosi około 2040 żołnierzy, a jej ukompletowanie w okresie pokoju waha się w granicach 74-85%, tj. w stanie osobowym od 1500 do 1800 osób.

Podstawowe pododdziały BPD [42] stanowią:

- trzy bataliony powietrznodesantowe;
- dywizjon artylerii;
- bateria artylerii przeciwpancernej;
- bateria przeciwlotnicza;
- kompania rozpoznawcza;
- kompania inżynieryjno-saperska;
- pododdziały zabezpieczenia.

Podstawowe uzbrojenie BPD to:[43]

- około 100 BMD;[44]
- 6-8 samobieżnych dział przeciwpancernych ASU-85;
- 54 środki artyleryjskie (18 haubic D-33 122mm, 36 moździerzy 82mm);
- 238 środków przeciwpancernych (36 wyrzutni ppk Fagot i Metys, 18 SPG-9, 184 granatników RPG-7);

---

[42] Informator o siłach zbrojnych państw sąsiadujących z Polską. SG WP, Warszawa 1994. s. 49

[43] *Informator o siłach zbrojnych państw sąsiadujących z Polską*. SG WP, warszawa 1994. s. 55

[44] W przypadku wyposażenia wszystkich batalionów w te pojazdy; niektóre pododdziały są przeznaczone do działania jako"lekkie".

- 47 środków przeciwlotniczych (8 ZU-23-2, 39 przenośnych przeciwlotniczych zestawów rakietowych);
- 104 pojazdy samochodowe.[45]

Bataliony powietrznodesantowe nie są jednorodne. Wynika to z reorganizacji pododdziałów desantowoszturmowych w powietrznodesantowe.

Z reguły w skład batalionów powietrznodesantowych będą wchodzić: trzy kompanie powietrznodesantowe, bateria samodzielnych moździerzy, pluton przeciwlotniczy oraz inne pododdziały. Stan osobowy bpd wynosi ok. 500 żołnierzy, a podstawowe uzbrojenie to 31 bwd oraz 6 moździerzy 2S9.[46]

Zgodnie z koncepcjami utworzenia sił manewrowych[47] rosyjskie wojska powietrznodesantowe pozostają w gotowości do użycia w ciągu 24-72 godzin co sprawia, że będą to jednostki pierwszej kolejności użycia.

Dotychczasowe tzw. lekkie brygady wyposażane w wozy bojowe dysponować będą znaczną siłą ognia już od pierwszych chwil lądowania.

Rosyjskie desanty charakteryzują się pewną „ociężałością" powietrzną, która wynika z przywiązania ich sprzętu ciężkiego w przeważającej większości do transportu samolotowego.

Brygady powietrznodesantowe na lądzie dysponują dużym potencjałem w porównaniu z oddziałami niemieckimi. Wynoszą one odpowiednio:

- dla BPD FR - ok. 165:
- dla BPD Niemiec - ok. 115.[48]

Porównując te dane z potencjałem BZ i BPanc SZ RP (wynoszącym odpowiednio ok. 156 i 250[49]) można dojść do wniosku, iż są to siły zdolne powstrzymać lub związać walką tego typu jednostki zmechanizowane i pancerne.[50]

---

[45] Patrz załącznik 4.
[46] Porównaj: Jerzy Kajetanowicz, Bojowe wozy piechoty, Bellona, Warszawa 1995, s. 66
[47] Są dwie, proponowane przez Ministerstwo obrony i Sztab Generalny.
[48] Wyliczono w przybliżeniu na podstawie *Podstawowe kalkulacje operacyjno-taktyczne, MON, Warszawa 1978, tabela 5, s.*
[49] W. Kaczmarek, *Brygada zmechanizowana (pancerna) w obronie i natarciu*, AON, Warszawa 1995, s. 11.
[50] Zestawienie podstawowych danych dotyczących działań powietrznodesantowwych przedstawia załącznik 5.

O ile poglądy niemieckie wykazują ścisłą określoność jednostek powietrznodesantowych w koncepcjach operacji wojsk lądowych,[51] o tyle rosyjskie wojska powietrznodesantowe w nowym układzie geopolitycznym szukają sobie w dalszym ciągu miejsca w strukturze bitwy wojsk lądowych.

---

[51] Ciekawą wydaje się koncepcja wykorzystania brygady z nowym uzbrojeniem jako wysoce mobilnego odwodu przeciwpancernego pozostającego w dyspozycji dowódcy korpusu.

ZAŁĄCZNIKI

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH

KATEDRA SZTUKI OPERACYJNEJ

ZESTAW MATERIAŁÓW POGLĄDOWYCH

do wystąpienia płk dr Zbigniewa KUCZMAŃSKIEGO

na temat:

„PODSTAWY TEORII DZIAŁANIA ZGRUPOWAŃ AEROMOBILNYCH
ORAZ OGÓLNOWOJSKOWYCH ZWIĄZKÓW TAKTYCZNYCH
W OBRONIE STREFY ODPOWIEDZIALNOŚCI
OKRĘGU WOJSKOWEGO"

na sympozjum w dniu 29.04.1997r.

125

Warszawa

kwiecień 1997r.

„CI KTÓRZY ZNAJĄ SZTUKĘ PRAWIDŁOWEGO MANEWRU W CELU UZYSKANIA PRZEWAGI, ZOSTANĄ ZWYCIĘZCAMI”

Sun tzu

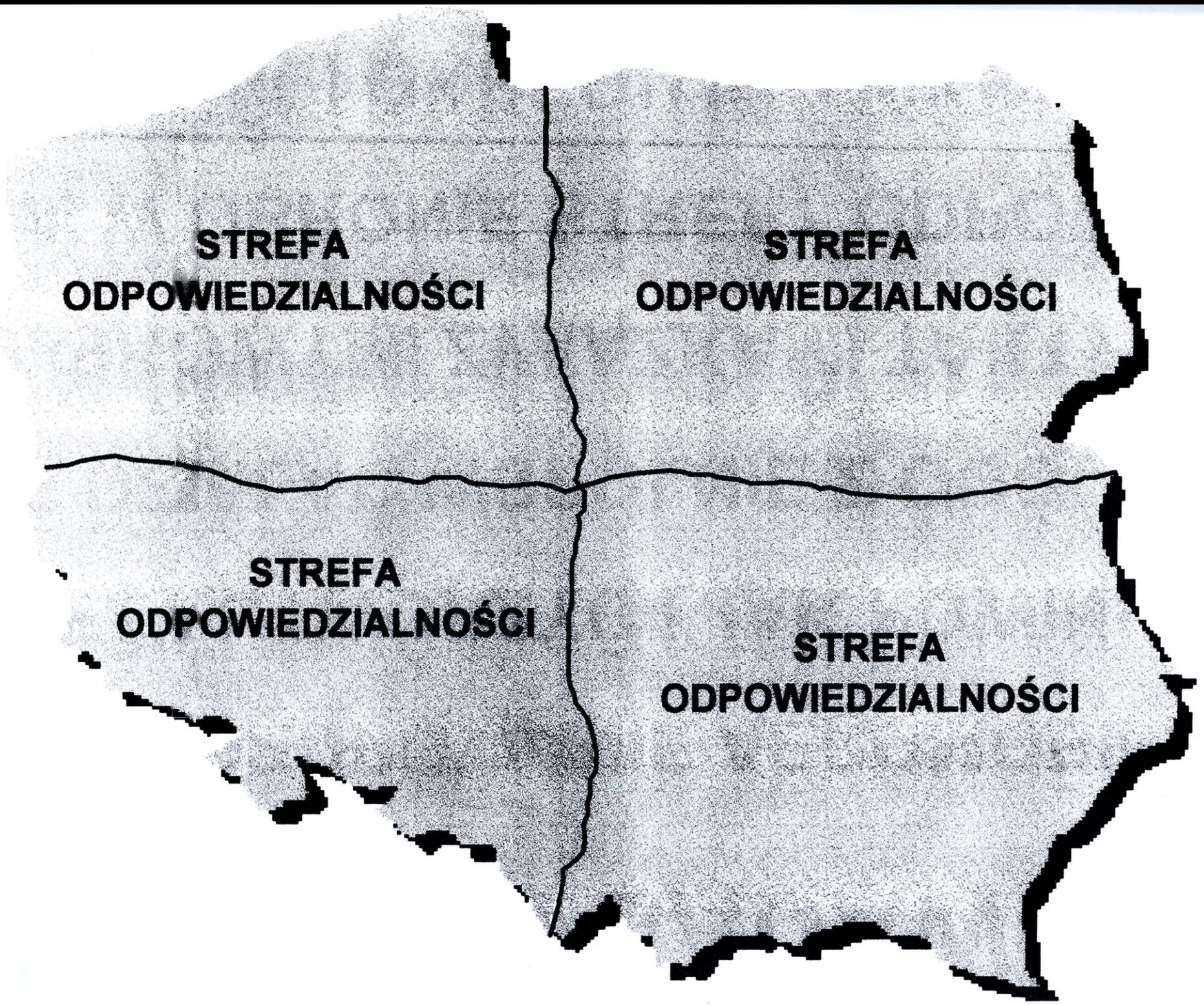
WWL (B. Ewiniek, ppłk P. Kowal)

PODZIAŁ DZIAŁAŃ POWIETRZNO-LĄDOWYCH

ZAGROŻENIE W WYMIARZE POWIETRZNO-LĄDOWYM

STREFA
ODPOWIEDZIALNOŚCI
STREFA
ODPOWIEDZIALNOŚCI
STREFA
ODPOWIEDZIALNOŚCI
STREFA
ODPOWIEDZIALNOŚCI

WWL (B. [illegible])

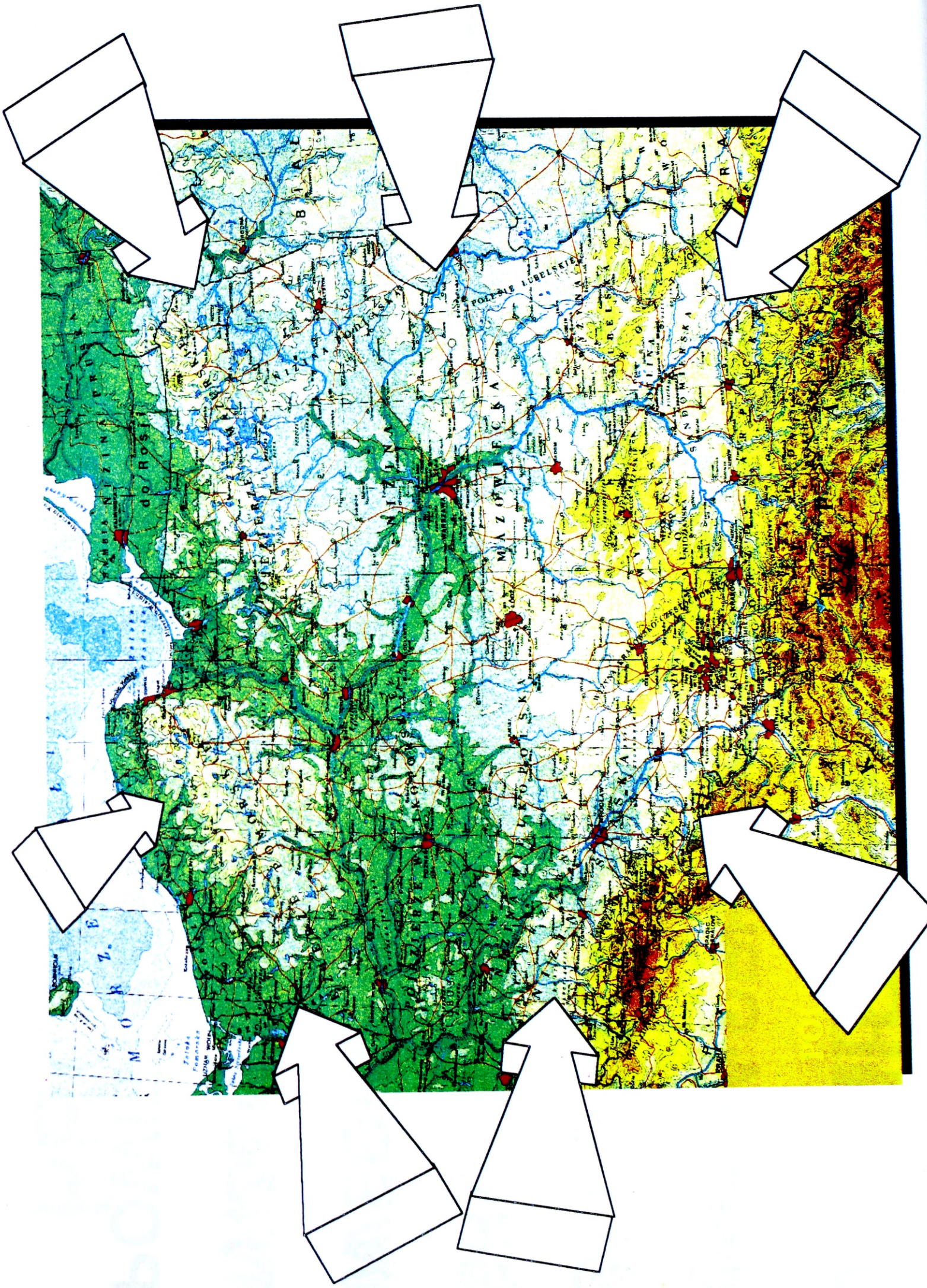
PROBLEM BADAWCZY

JAKIE ZGRUPOWANIE AEROMOBILNE NALEŻY UTWORZYĆ I JAK POWINNY ONE DZIAŁAĆ WSPÓLNIE Z OGÓLNO-WOJSKOWYMI ZWIĄZKAMI TAKTYCZ-NYMI W OBRONIE STREFY ODPOWIE-DZIALNOŚCI OKRĘGU WOJSKOWEGO ?

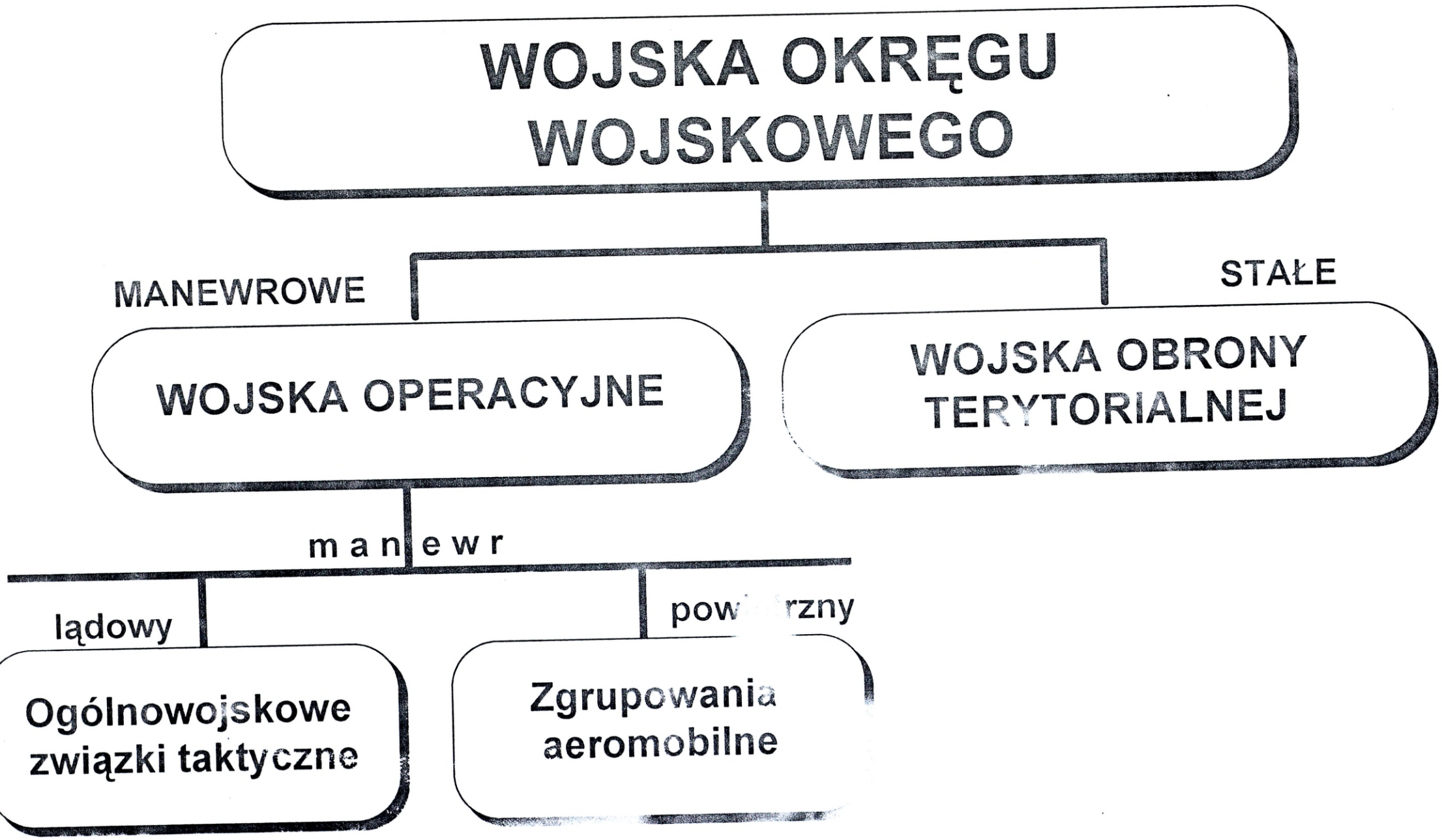
HIPOTEZA ROBOCZA

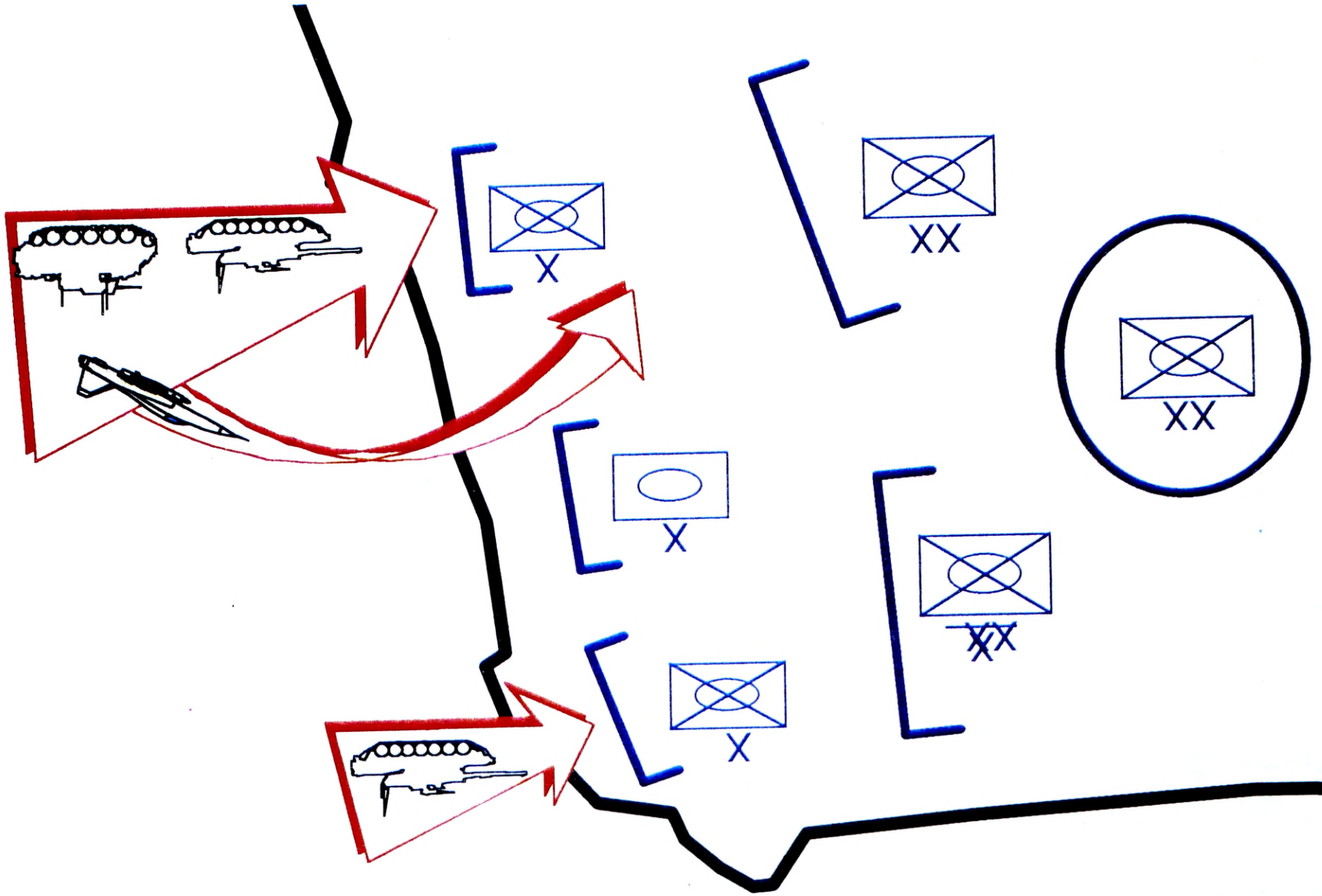
OBRONA STREFY ODPOWIEDZIALNO-ŚCI OKRĘGU WOJSKOWEGO BĘDZIE SKUTECZNA WÓWCZAS, GDY POŁĄCZY W SOBIE ELEMENTY OBRONY PRZES-TRZENNEJ, MANEWRU I UDERZEŃ POWIETRZNO-LĄDOWYCH

WWL (B. Kwiatek, ppłk P. Konca)

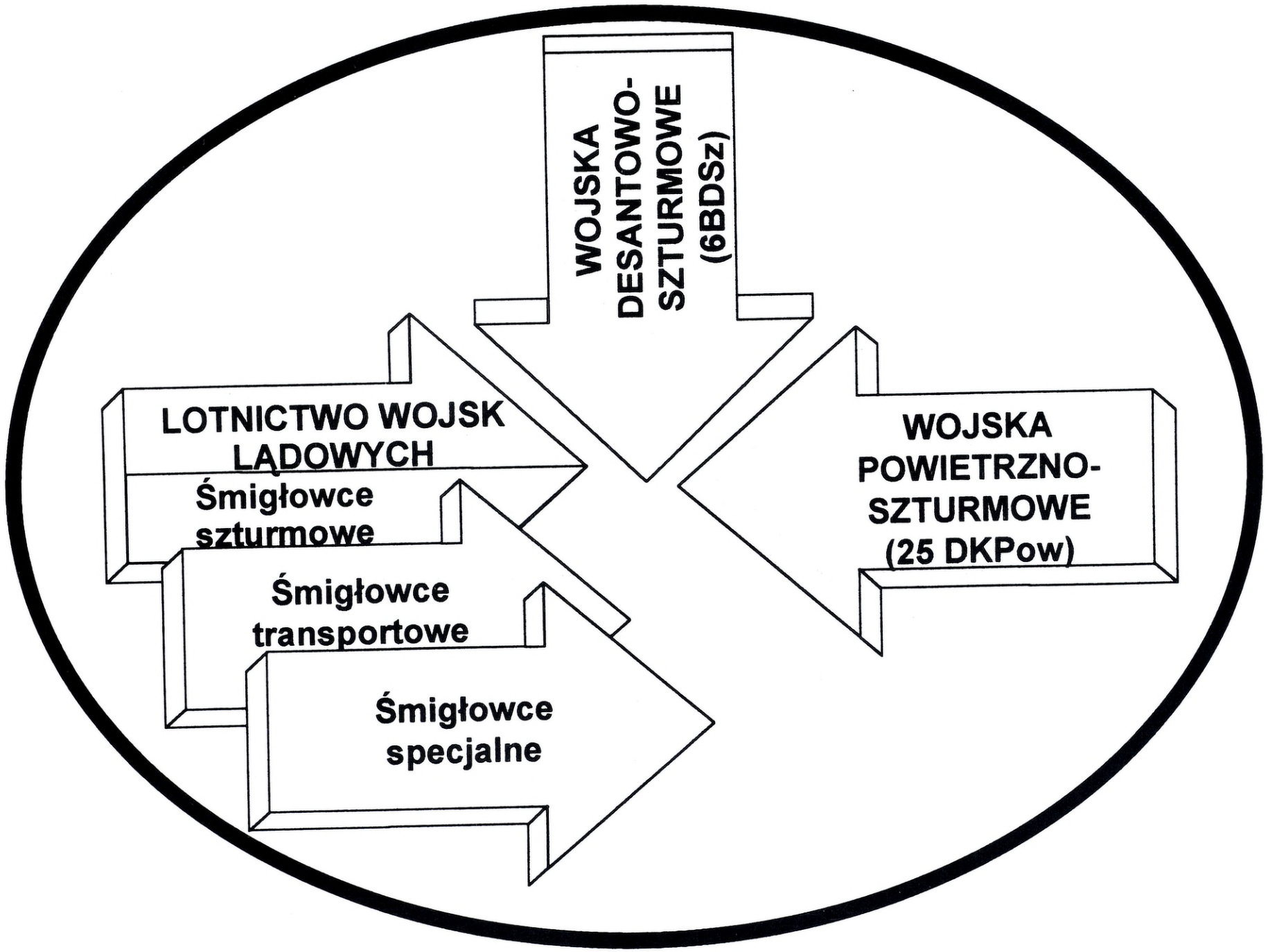

WWW.LOE, Lwówek, pow. P. Lowicz

WOJSKA OKRĘGU WOJSKOWEGO
MANEWROWE
STAŁE
WOJSKA OPERACYJNE
WOJSKA OBRONY TERYTORIALNEJ
manewr
lądowy
powietrzny
Ogólnowojskowe związki taktyczne
Zgrupowania aeromobilne

X
XX
XX
X
X
XX
X

SIŁY AEROMOBILNE

WWL (B. Kwiatek, ppłk P. Kontra)

STRUKTURA ORGANIZACYJNA BRYGADY ŚMIGŁOWCÓW (WARIANT)

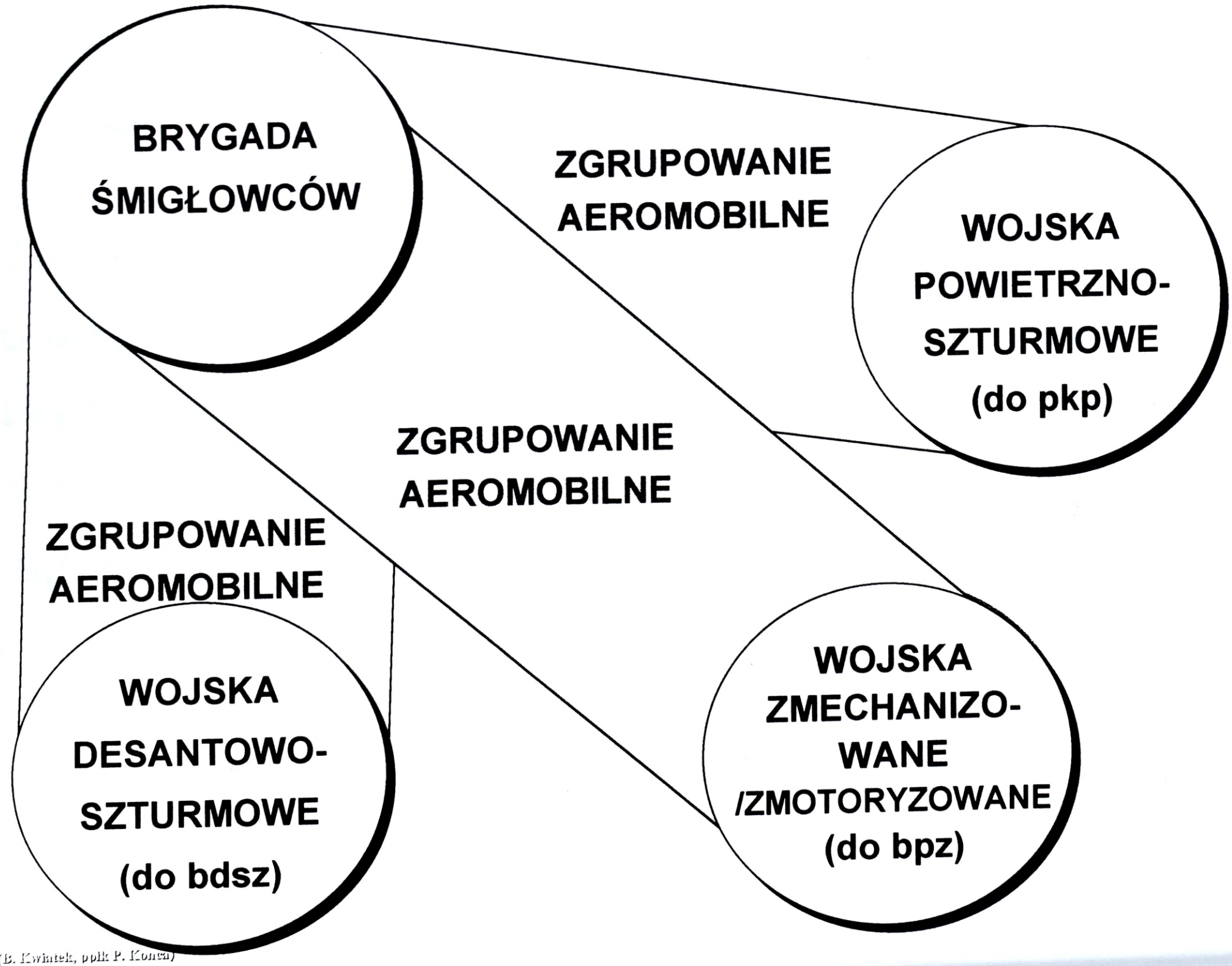

136

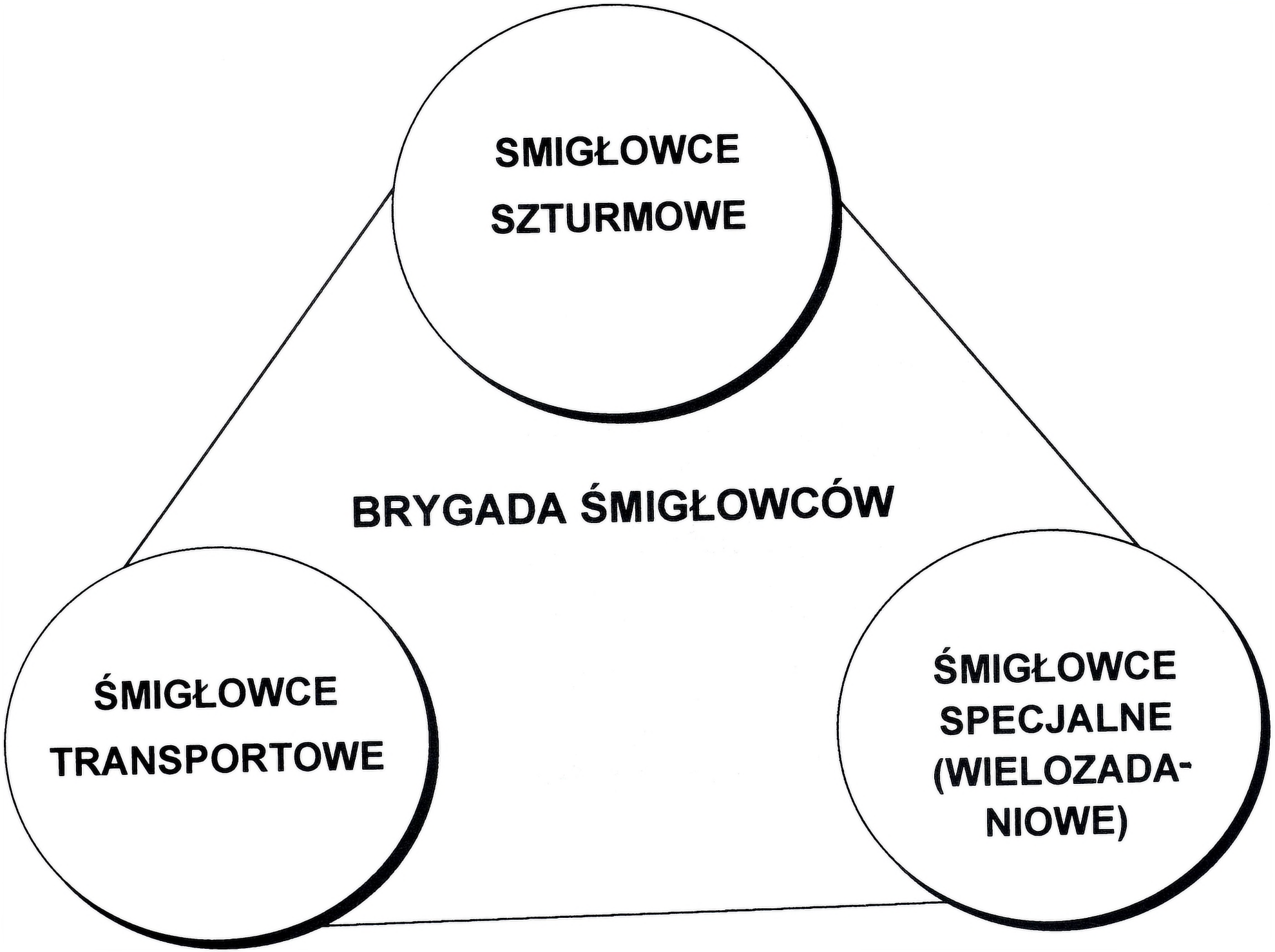
WWL (B. Kwiatek, płk P. Koncz)

Zgrupowanie aeromobilne

to wojska powietrznoszturmowe, desantowoszturmowe, niekiedy wcześniej przygotowane wojska zmechanizowane bądź zmotoryzowane; siły lotnicze wojsk lądowych oraz pododdziały rodzajów sił zbrojnych - przewidziane do wykonania wspólnych zadań w powietrzu lub na lądzie wykonując uderzenia z powietrza, bądź lądu i powietrza.

WWL (B. Kwintek, ppłk P. Kontra)

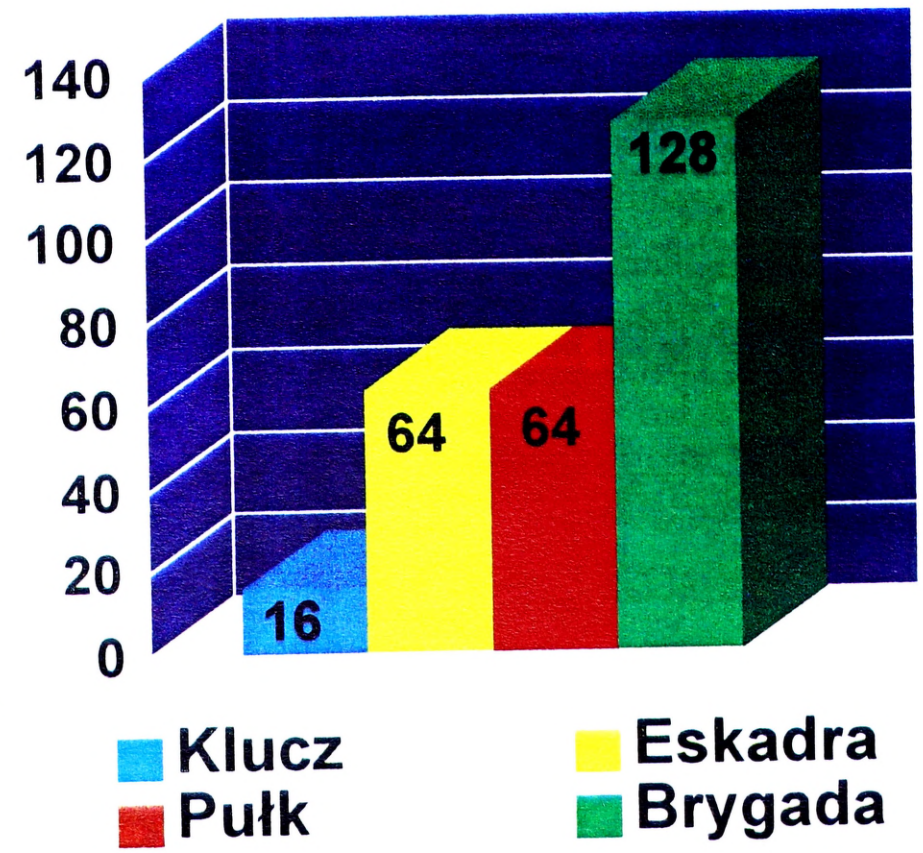

SMIGŁOWCE SZTURMOWE
BRYGADA ŚMIGŁOWCÓW
ŚMIGŁOWCE TRANSPORTOWE
ŚMIGŁOWCE SPECJALNE (WIELOZADA-NIOWE)

WWL (B. Kwiatek, ppłk P. Konca)

MOŻLIWOŚCI NISZCZENIA CELÓW OPANCERZONYCH PRZEZ ŚMIGŁOWCE SZTURMOWE Mi-24 UZBROJONE W PPK*

Lp.	pododdział/oddział/ZT	Liczba śmigł.	Liczba zniszcz. celów
1	Klucz śmigłowców	4	16
2	Eskadra śmigłowców	16	64
3	Pułk śmigł. bojowych	16	64
4	Brygada śmigłowców	32	128

*/ Mi-24 W uzbrojone w 4 PPK SZTURM
Mi-24 D uzbrojone w 4 PPK FALANGA

MOŻLIWOŚCI NISZCZENIA CELÓW OPANCERZONYCH PRZEZ WOJSKA POWIETRZNOSZTURMOWE I DESANTOWO-SZTURMOWE

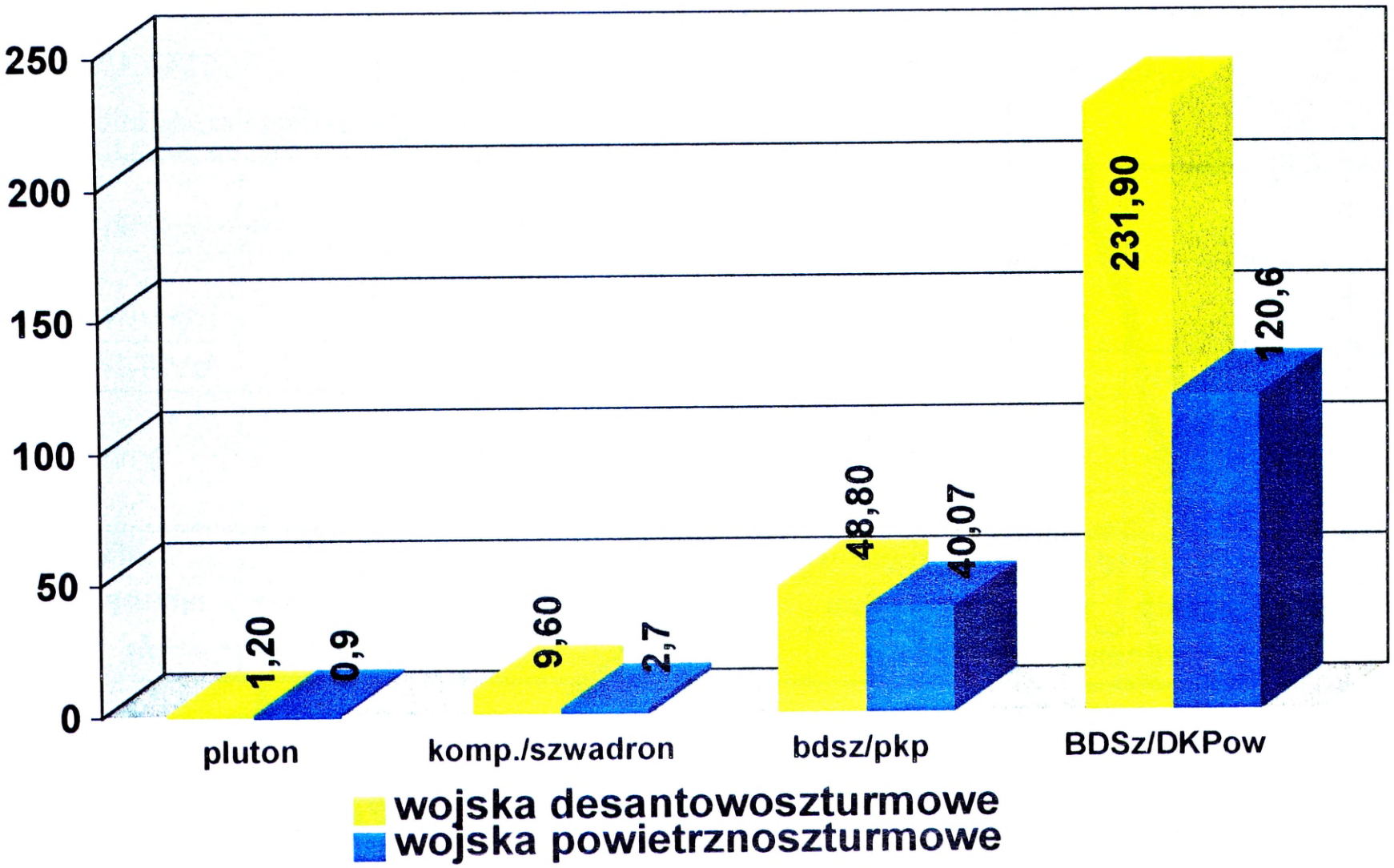
Lp	Rodzaj środka ppanc	wojska powietrznoszturmowe (25 DKPow)								wojska desantowoszturmowe (6DBSz)							
		Dywizja		pułk		szwadron		pluton		Brygada		batalion		kompania		pluton	
		l. śr. ppanc	l.zn. celów	l. śr. ppanc	l.zn. celów	l. śr. ppanc	l.zn. celów	l . śr. ppanc	l.zn celów	l. śr. ppanc	l.zn. celów	l. śr. ppanc	l.zn. celów	l. śr. ppanc	l.zn celów	l. śr ppanc	l .zn. celów
1.	PPK-Metys	24	43,2 ------ 31,2	8	14,4 ----- 10,4					6	13,2 ------ 6,6						
2.	PPK-Fagot	24	57,6 ------ 28,8	8	19,2 ------ 10,4					48	115,2 ------- 57,6	12	28,8 ----- 14,4	2	4,8 ----- 2,4		
3.	SPG-9									54	64,8	12	14,4	2	2,4		
4.	RPG-7	135	40,5	45	13,5	9	2,7	3	0,9	238	71,4	43	12,9	12	3,6	4	1,2
5.	RAZEM	183	141,3 ------- 100,5	61	47,1 ------ 34,3	9	2,7	3	0,9	346	264,6 ------- 200,4	67	56,1 ------ 41,7	16	10,8 ----- 8,4	4	1,2

*/ w liczniku - bez uwzględniania zakłóceń,w mianowniku - z zakłóceniami

**/ do wyliczeń przyjęto DKPow w składzie trzech pkp

Uwaga: Do obliczeń przyjęto współczynniki dla: PPK-F - 2,1/1,2; PPK-M. - 2,1/1,1; SPG-9 - 1,2; RGP - 0,3.
W przypadku niszczenia czołgów nowego typu wartości te należy pomniejszyć o 40-50%.

MOŻLIWOŚCI NISZCZENIA CELÓW OPANCERZONYCH PRZEZ 6 BDSz I 25 DKPow

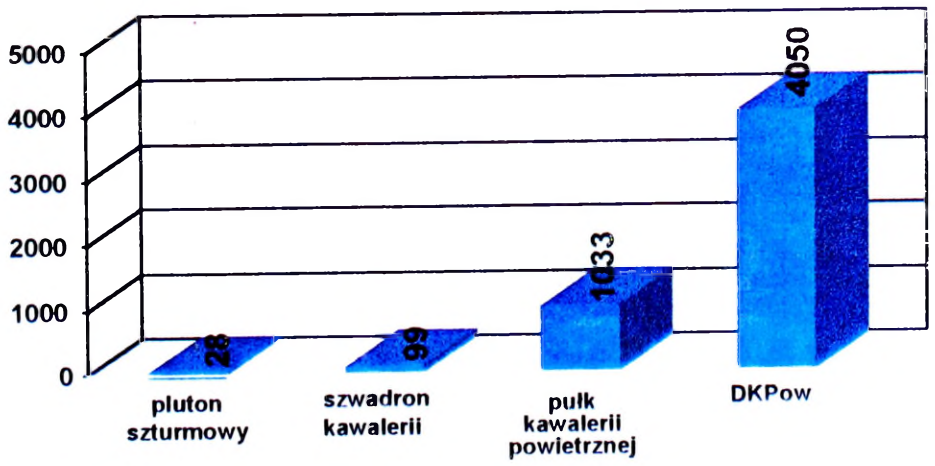

MOŻLIWOŚCI ŚMIGŁOWCÓW TRANSPORTOWYCH

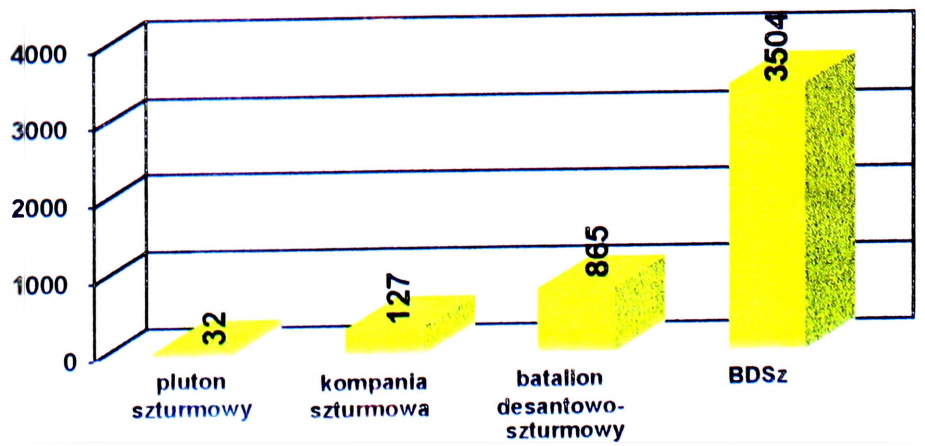
Lp	Typ śmigł.	Załoga	Prędkość maks.	Prędkość przel.	Pułap prakt.	Prom. dział. max.ł.	Możliwości załadunku ład. norm.	ład. maks.	żołn. z wyp.	Spado-chron.	Ran-nych	Wymiary kabiny ładunkowej
1	Mi-17	3	230	210	4,5	do 400	do 4	4	24	24	12	5,3x2,2x1,8
2	Mi-8	3	250	210	4,5	400/2	2	3-4	24	24	12	5,3x2,2x1,8
3	HUZAR	2	260	220	5,0	600			10	10		
4	Mi-24D*	3	315	270	4,3	520/2			8-10			
5	Mi-2*	2	210	180	4,0	260/0,59			4			

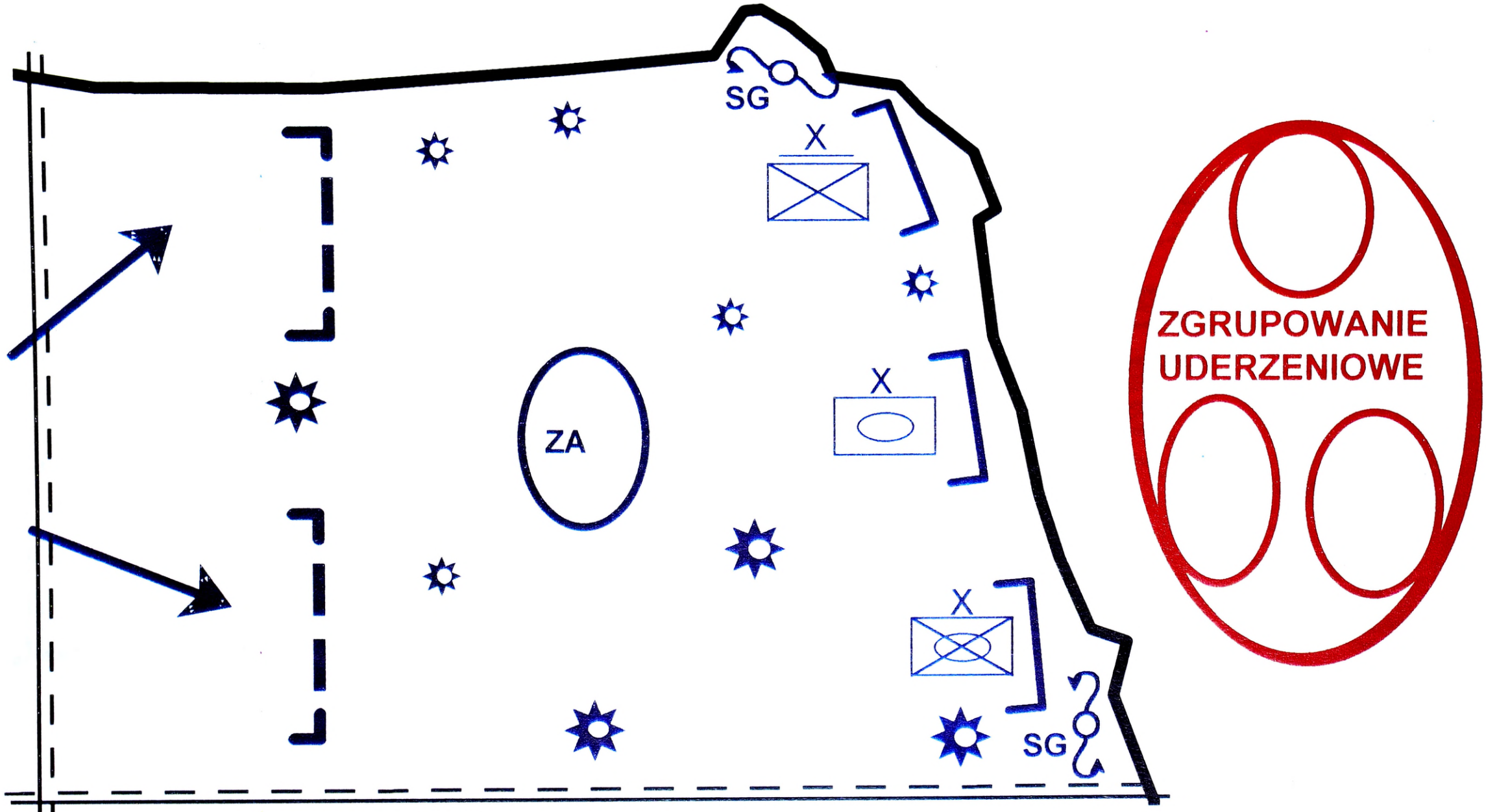
*/ Mogą być dodatkowo wykorzystane.

Stany osobowe: 25 DKPow

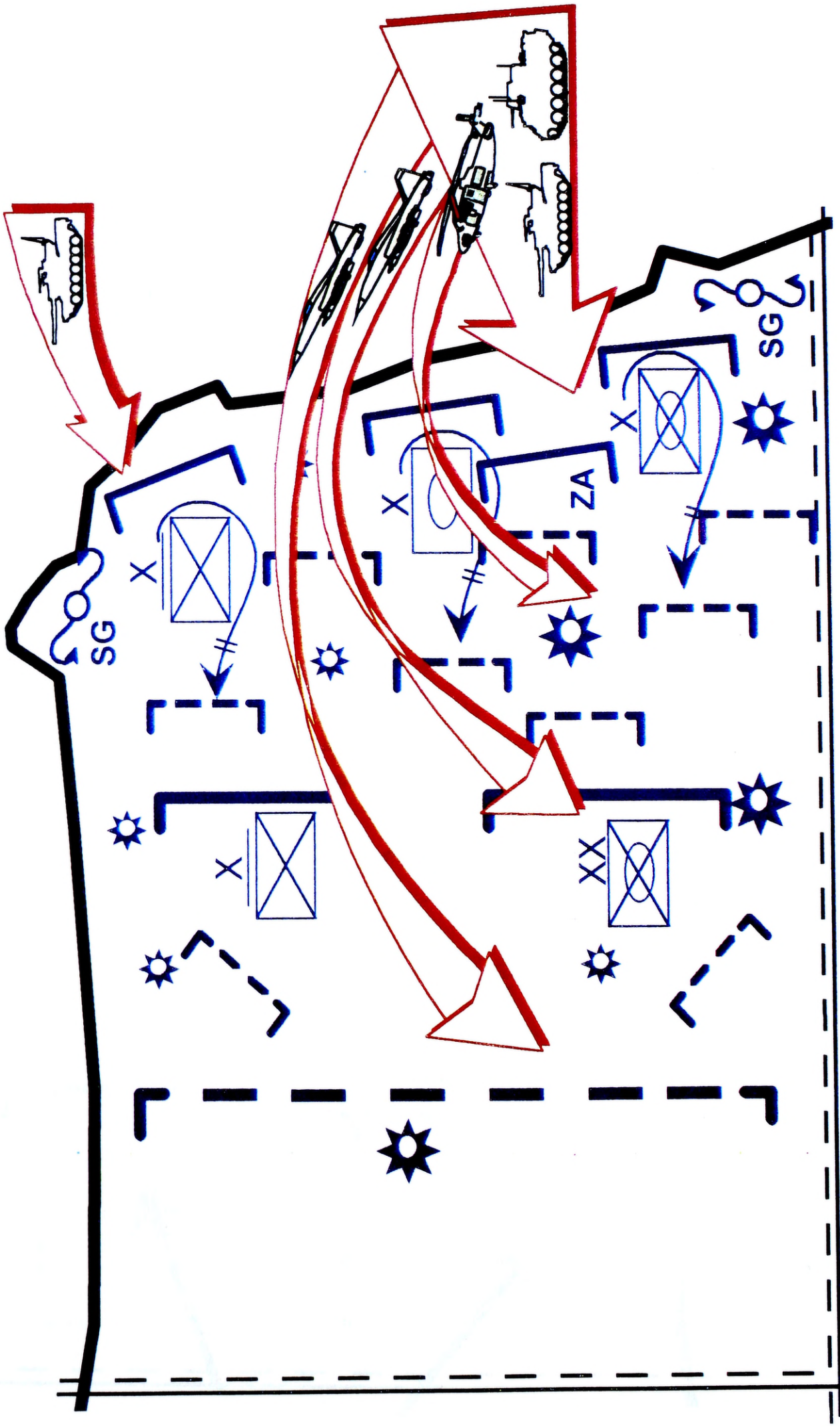
6 BDSz

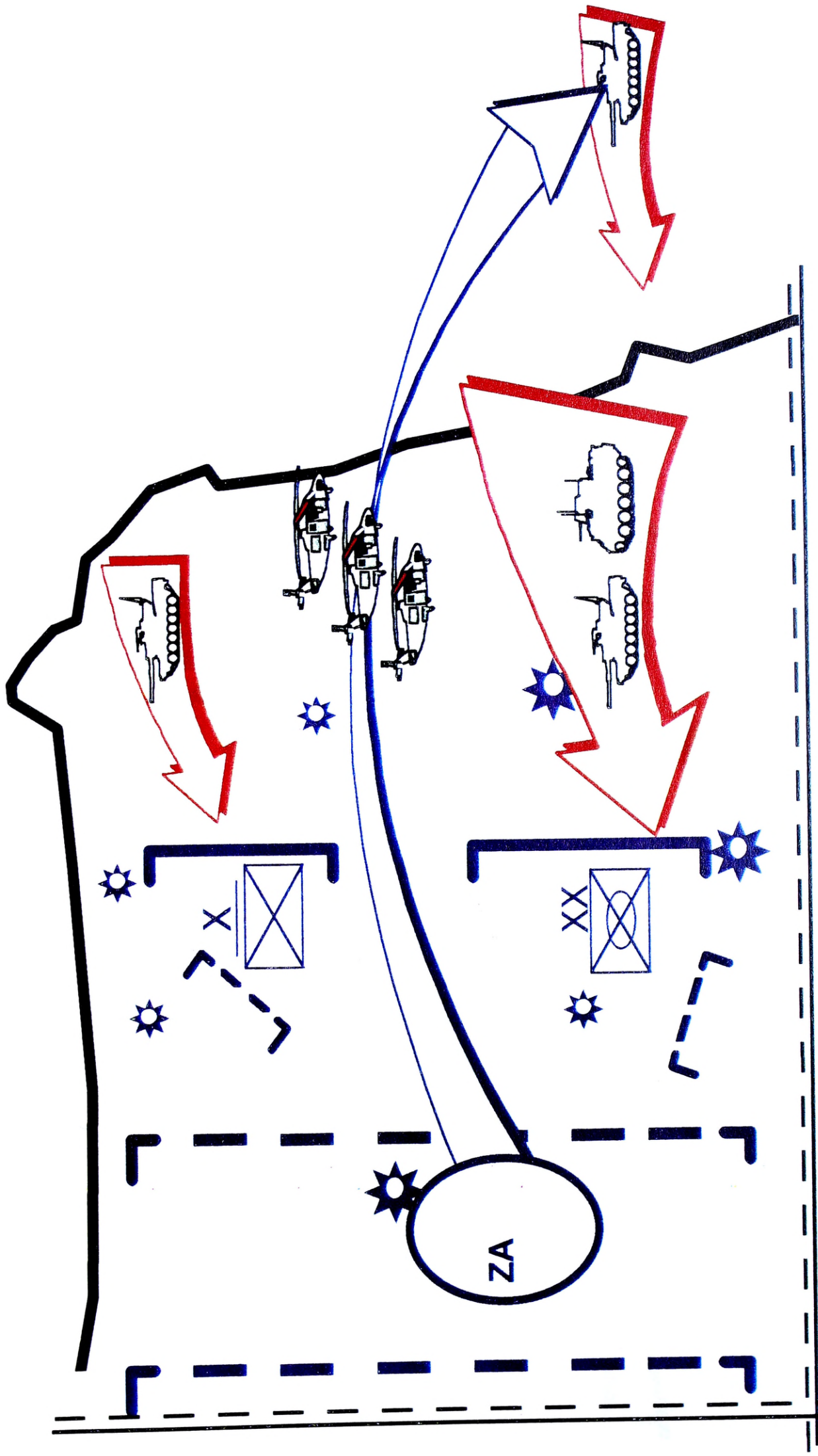

ZGRUPOWANIE UDERZENIOWE

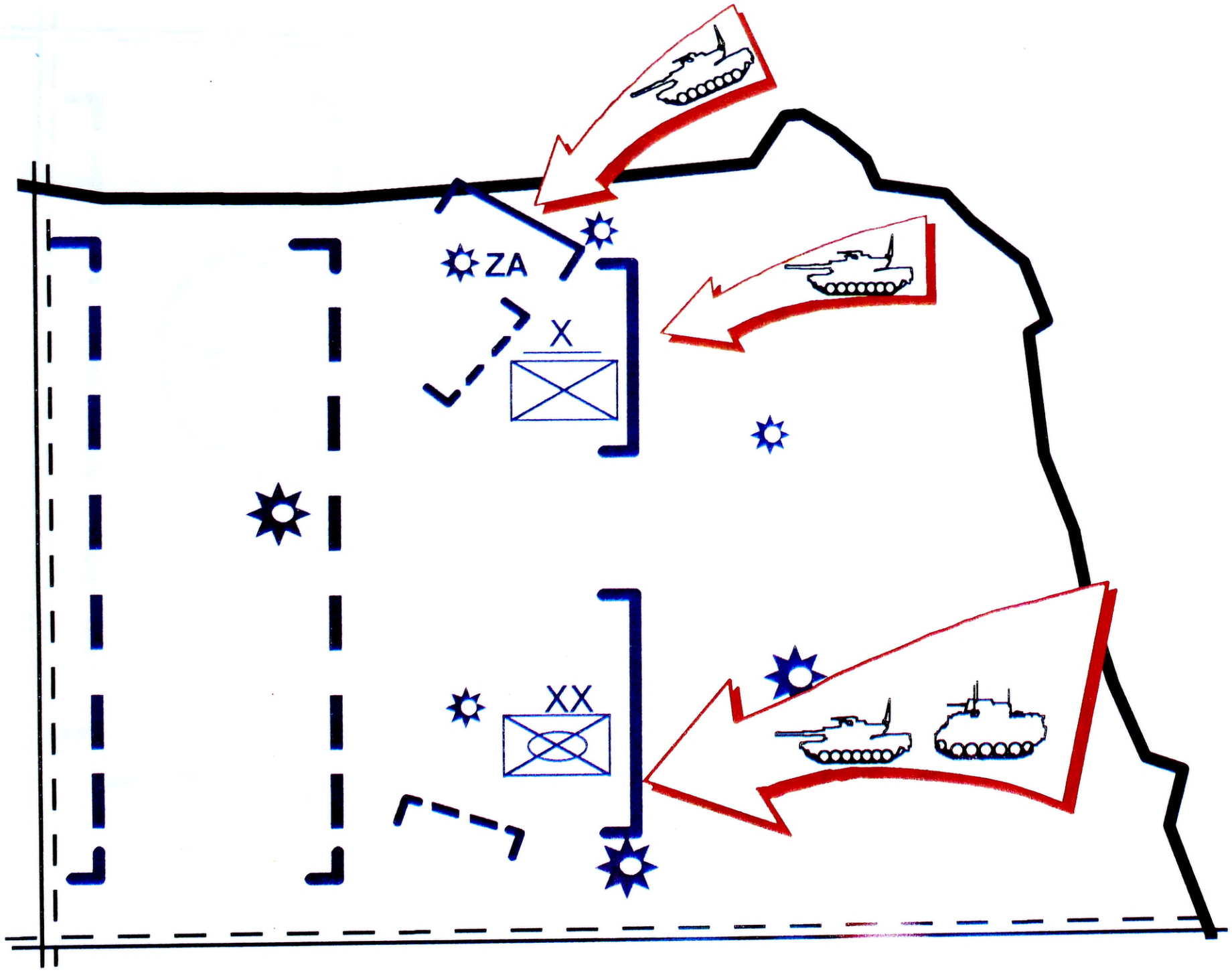
WWL (B. Kwiatek, ppłk P. Konca)

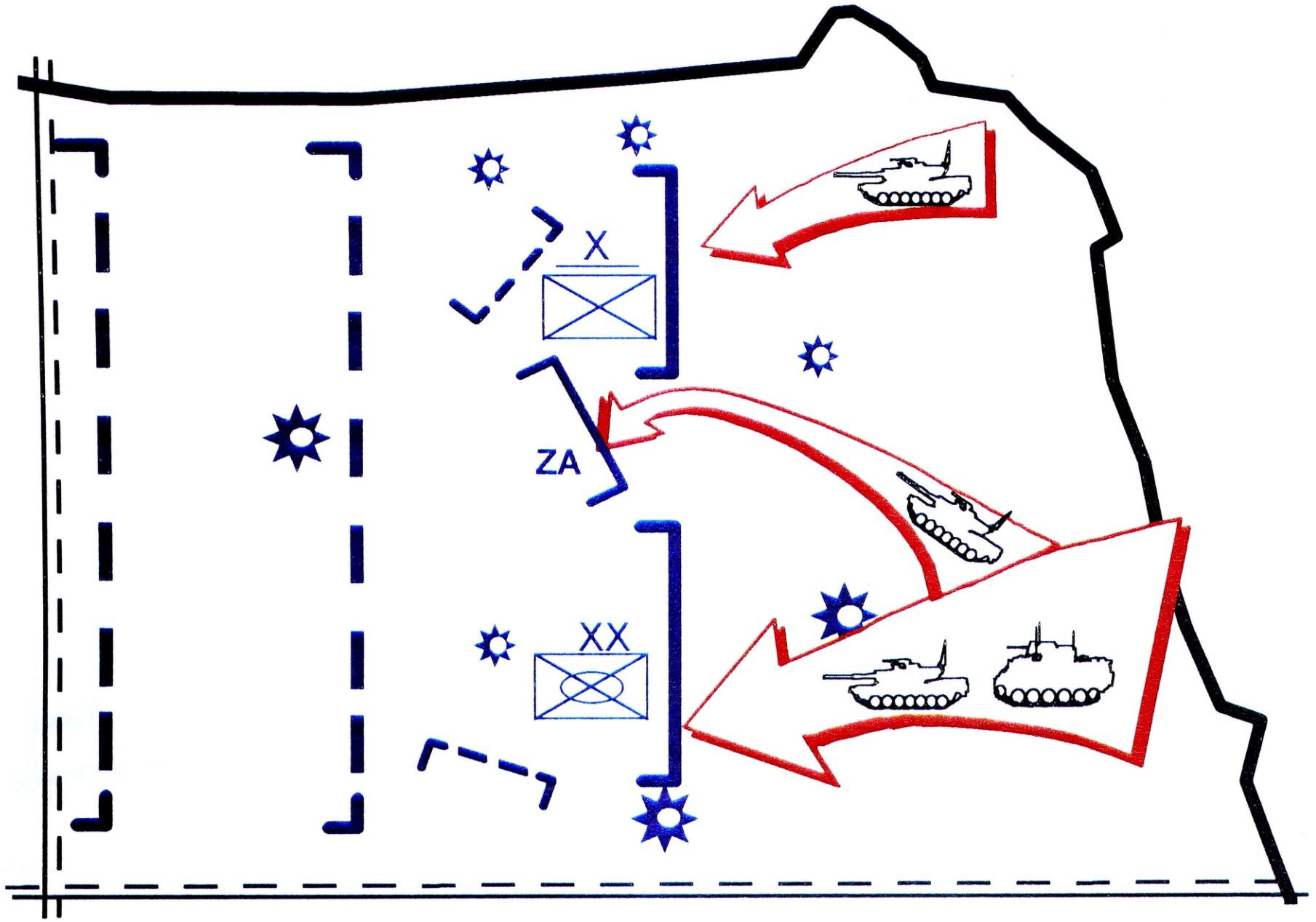
WWI (B. Zwinteł, ppłk P. Łonsa)

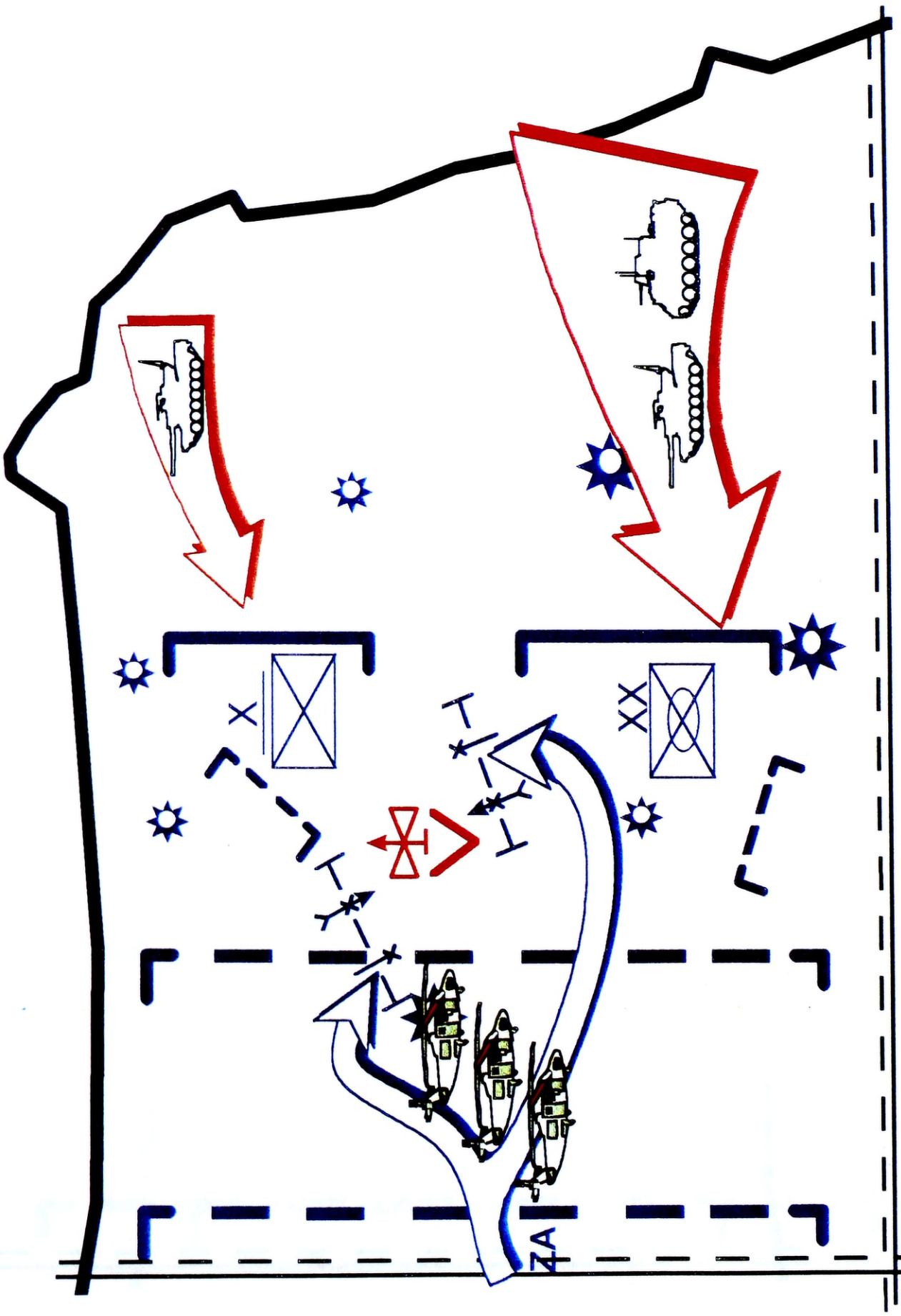
WWI, (B. Ewinkel, publ. P. Lomer)

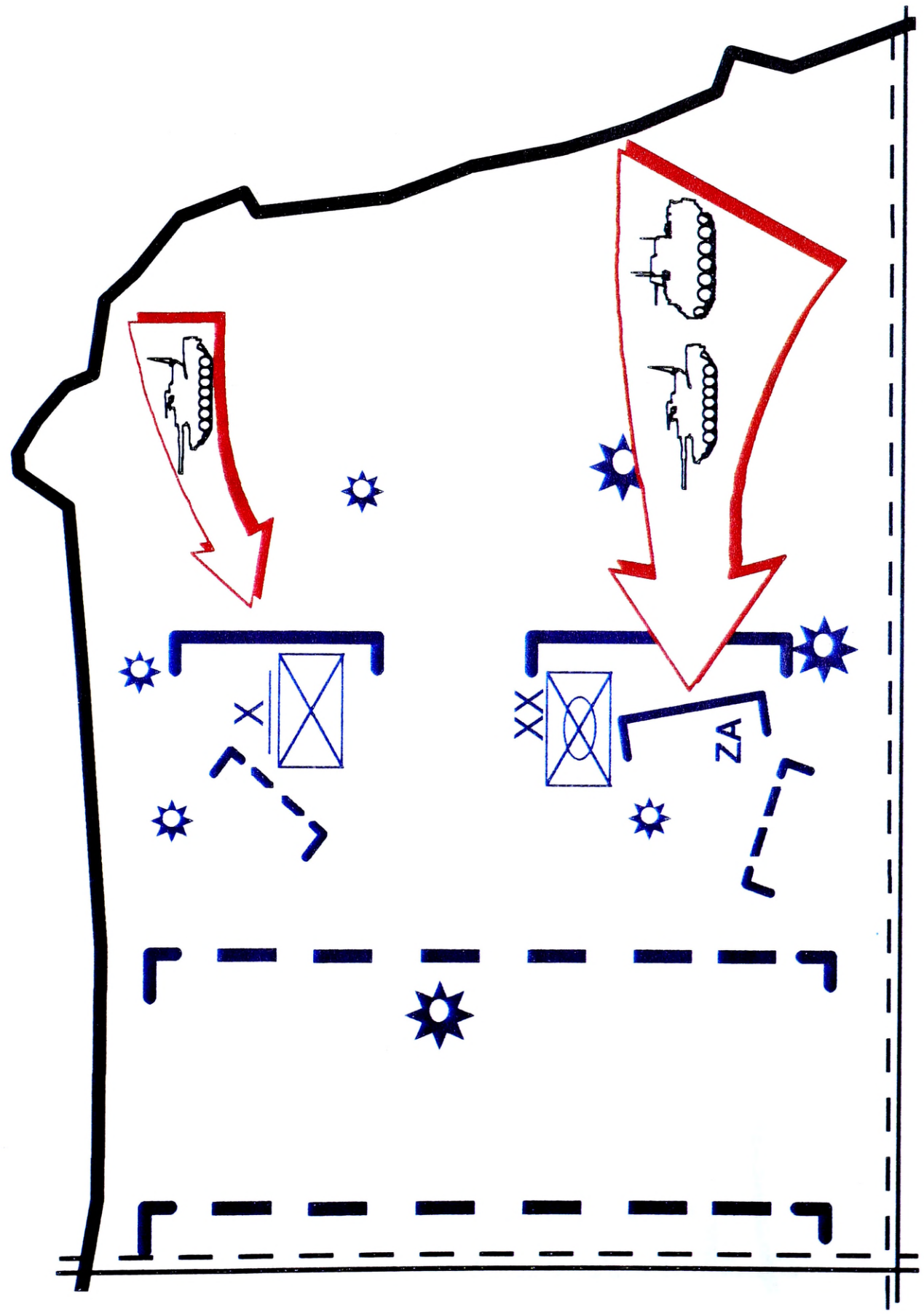
WWL (B. Kwiatek, ppłk P. Konca)

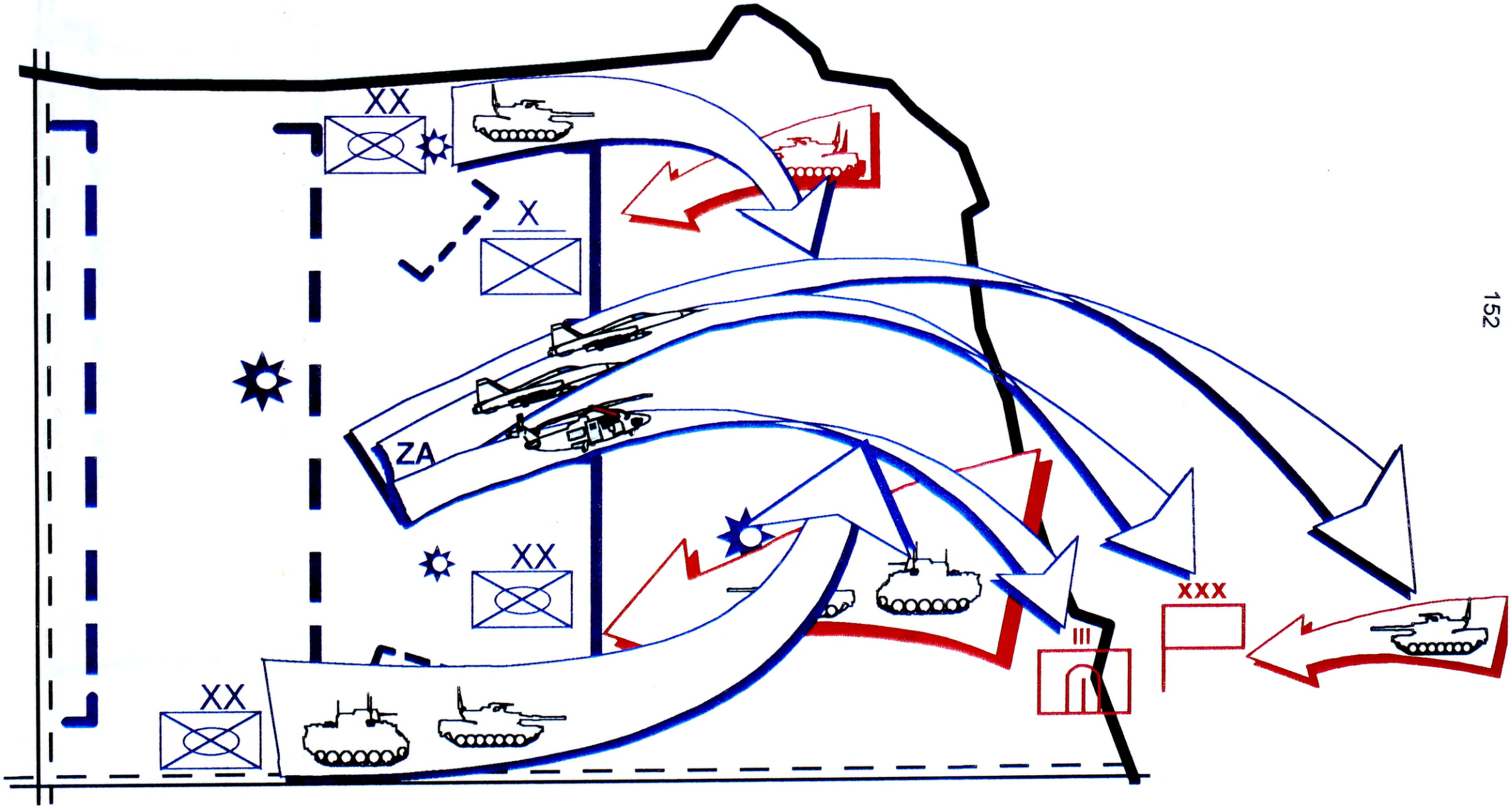
WWL (B. Kwiatek, ppłk P. Konen)

WWL (B. Lwiński, ppłk P. Łoguu)

WWII (ca. Schwatka, public p. Tcouse)

WWL (B. Kwiatek, ppłk P. Konca)

A K A D E M I A O B R O N Y N A R O D O W E J

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA SZTUKI OPERACYJNEJ

Płk dr Zbigniew KUCZMAŃSKI

Rozwinięte tezy na sympozjum
naukowe na temat:

DZIAŁANIA ZGRUPOWAŃ AEROMOBILNYCH ORAZ OGÓLNOWOJSKOWYCH ZWIĄZKÓW TAKTYCZNYCH W OBRONIE STREFY ODPOWIEDZIALNOŚCI OKRĘGU WOJSKOWEGO

WARSZAWA marzec 1997

Siły Zbrojne RP stanowiące istotny element systemu obronnego państwa, zmieniają się wraz ze zmianą różnorodnych uwarunkowań. Zaliczyć do nich należy przede wszystkim skalę i postać potencjalnych zagrożeń militarnych Polski i odpowiedzią do nich ewolucję ich zadań operacyjnych. Także istotnym czynnikiem jest przewidywany charakter działań bojowych wojsk wynikający z właściwości środków walki.

W ostatnim czasie nastąpiło znaczne nasycenie wojsk wszystkich liczących się armii - śmigłowcami. Śmigłowce te posiadają bardzo zróżnicowane możliwości i przeznaczenie, co pozwoliło nadać działaniom bojowym wymiar działań powietrzno-lądowych. Oznacza to, że taki charakter będzie miała agresja potencjalnego przeciwnika. Taki też charakter powinna mieć obrona w strefie odpowiedzialności okręgu wojskowego. Wynika stąd podstawowy problem badawczy:

- jakie zgrupowania aeromobilne należy utworzyć i jak powinny one działać wspólnie z ogólnowojskowymi związkami taktycznymi w obronie strefy odpowiedzialności okręgu wojskowego?

Główny problem badawczy implikuje szereg szczegółowych problemów, a mianowicie:

1) jaki będzie charakter i skala zagrożenia militarnego Polski?

2) jaki będzie miała charakter operacja zaczepna potencjalnego przeciwnika?

3) jaka w związku z tym powinna być koncepcja obrony strefy odpowiedzialności okręgu wojskowego?

4) jakie zadania mają do spełnienia zgrupowania aeromobilne?

5) jaki powinien być skład i struktura zgrupowań aeromobilnych?

6) w jaki sposób zgrupowania aeromobilne powinny wykonywać zadania?

7) jakie powinny być sposoby wspólnych działań zgrupowań aeromobilnych i ogólnowojskowych ZT?

Zewnętrzne zagrożenia militarne Polski mogą występować z różnym nasileniem co do czasu i przestrzeni. Eskalacja tych zagrożeń może doprowadzić do wybuchu konfliktów lokalnych o małej lub średniej intensywności. Natomiast mało prawdopodobna wydaje się realizacja (w ramach takich konfliktów) dużych operacji powietrznych i lądowych. Scenariusz napaści zbrojnej zbliżony będzie raczej do „wpełzania w wojnę", niż uderzenia z zaskoczenia. Nie można jednak definitywnie wykluczyć innego wariantu działania przeciwnika. Wysoki stopień gotowości bojowej sił zbrojnych potencjalnego przeciwnika oraz jego siły i środki, wskazują, że wojska te mogą w ciągu kilku dób wykonać uderzenia bezpośrednio z garnizonów.

O charakterze zagrożenia militarnego decydują współczesne środki i sposoby prowadzenia działań zaczepnych przez potencjalnego przeciwnika. Celem działania tych wojsk w operacji zaczepnej będzie szybkie opanowanie części (całości) terytorium Polski. Szybkie wtargnięcie przeciwnika w głąb naszego terytorium będzie możliwe dzięki powietrzno-lądowemu charakterowi działań zaczepnych. Taki charakter działania niesie za sobą groźbę zniszczenia, bądź obezwładnienia wojsk operacyjnych w miejscach ich dyslokacji oraz sparaliżowania możliwości ich manewru na kierunki włamania. Przeciwnik prowadząc działania bojowe w wymiarze powietrzno-lądowym będzie rozwijał operację zaczepną, działając zgrupowaniami uderzeniowymi na oddzielnych kierunkach, przy użyciu desantów i działań desantowoszturmowych (powietrznoszturmowych) na tyły, tworząc w ten sposób wiele ognisk walki na dużych przestrzeniach. Uderzenia lotniczo-

rakietowe będą wykonywane na cały obszar kraju, w tym okręgu wojskowego.

Geograficzne położenie kraju, wskazuje, że opanowanie strefy odpowiedzialności okręgu wojskowego może stać się celem uderzenia z kierunku wschodniego lub zachodniego.

Należy podkreślić, że z zasady agresor wykonujący uderzenia na obszar okręgu wojskowego, zawsze będzie liczebnie silniejszy niż broniące się wojska.

Lądowa operacja zaczepna przeciwnika, jak wskazują doświadczenia z konfliktów zbrojnych poprzedzona będzie operacją powietrzną i natarciem radioelektronicznym w obszarze strefy odpowiedzialności okręgu wojskowego. Prowadzona będzie prawdopodobnie na 1-2 głównych kierunkach uderzenia i kierunku pomocniczym. Z reguły będą to jednoczesne uderzenia z kierunku zachodniego i północnego lub też wschodniego i północnego. Jak z tego wynika, w obydwu wariantach kierunek północny, od strony morza, wchodzi w rachubę jako pomocniczy.

W zależności od kierunku uderzenia przeciwnika, wojska okręgu wojskowego mogą stanowić część pierwszego rzutu sił zbrojnych prowadzących strategiczną operację obronną, lub też stanowić drugi rzut sił zbrojnych w wypadku uderzenia z przeciwnego kierunku.

Limity liczebne ludzi i sprzętu oraz przewidywane dalsze ograniczenia w tym zakresie wskazują, że mniejszymi liczebnie siłami okręg wojskowy zobowiązany będzie zapewnić dostateczny stopień wystarczalności obronnej swojej strefy.

Z tego też względu niewielki, w porównaniu z potrzebami, ilościowy i jakościowy potencjał bojowy okręgów wojskowych (sił zbrojnych), powinien być rozpatrywany do użycia tzn. tam, gdzie zajdzie taka konieczność, z

uwzględnieniem w jednakowym stopniu zagrożenia w wymiarze lądowym i powietrznym.

Za wysoce manewrowym i wielowariantowym użyciem wojsk lądowych okręgu przemawiają również względu operacyjne i trudne do jednoznacznego zdefiniowania kierunki zagrożeń. Wynikać one będą głównie z charakteru powietrzno-lądowego natarcia przeciwnika.

Relacje zachodzące między agresją, a obroną są szczególne. Charakter i rozmiar agresji stawia bowiem określone wymagania przed obroną i decyduje o jej treści i zadaniach.

Charakter agresji, jak również konieczność obrony przez związek operacyjny znacznej strefy odpowiedzialności, zmusza do użycia wojsk w operacji na prawdopodobnych kierunkach uderzeń potencjalnego przeciwnika z jednoczesnym zachowaniem ich gotowości do manewru części sił na inne kierunki.

Ogólnowojskowe związki taktyczne wojsk lądowych muszą być zdolne do prowadzenia uporczywej obrony na kierunkach głównych uderzeń przeciwnika w strefie odpowiedzialności własnych okręgów wojskowych.

Idea bitwy obronnej w celu odparcia agresji zbrojnej sprowadzi się do prowadzenia w pierwszym etapie uporczywej obrony przez siły obrony terytorialnej i części wojsk operacyjnych, (jednostek pierwszej kolejności użycia) w oparciu o zawczasu przygotowaną operacyjną rubież obrony, rubieże ryglowe i rejony obrony. Celem pierwszego etapu obrony będzie, zatrzymanie, związanie i uwikłanie w rozliczne walki zgrupowań uderzeniowych agresora, i stworzenie tym samym warunków do wykonania manewru wojsk operacyjnych na kierunek włamania. Należy jednak dążyć, aby starcie ogniowe ze zgrupowaniami pancernymi przeciwnika następowało już w głębi jego ugrupowania (na podejściach i podczas rozwijania).

Z powyższej koncepcji prowadzenia operacji obronnej wynika, że wyjątkowo ważne zadanie będą miały do wykonania siły przewidziane do osłony granicy oraz siły wyznaczone do działania w strefie przygranicznej. Ważną rolę mogą odegrać w obronie strefy wojska przerzucone drogą powietrzną na kierunki zagrożeń, a także działania wojsk wykonujących uderzenia powietrzno-szturmowe.

Oznacza to, że dominująca rola w tym etapie oraz kolejnych etapach działania, przypadnie siłom i środkom działającym w wymiarze powietrzno-lądowym, szczególnie utworzonym z wojsk powietrznodesantowych (powietrznoszturmowych), lotnictwa wojsk lądowych oraz rodzajów wojsk w zależności od potrzeb. Takie zgrupowanie wojsk będziemy nazywać „zgrupowaniami aeromobilnymi".

Cele i zadania poszczególnych sił i środków zgrupowań aeromobilnych, stanowią punkt wyjścia, najpierw do szczegółowej oceny przeciwnika i terenu, a następnie do ustalenia niezbędnego składu zgrupowania.

Do zasadniczych zadań zgrupowań aeromobilnych zaliczać będziemy:

- ubezpieczenie sił głównych w czasie rozwijania operacyjnego wojsk i przegrupowania;
- zwalczanie podchodzących kolumn (sił drugorzutowych i logistycznych);
- walkę ze zgrupowaniami aeromobilnymi;
- walkę w strefie osłony;
- wzmocnienie sił pierwszorzutowych (głównych) na kierunku zagrożenia;
- osłonę skrzydła (luki);
- walkę z desantem powietrznym i grupami dywersyjnymi przeciwnika;

- wzmocnienie sił w okrążeniu.

Z przedstawionych zadań wynika, że w większości przypadków zgrupowania aeromobilne prowadzić będą działania o charakterze obronno-opóźniającym. Wobec tego, istotnym i nader ważnym problemem w tym działaniu będzie walka ze środkami pancernymi (opancerzonymi) przeciwnika. Wynika stąd potrzeba wyraźnego posiadania w strukturze zgrupowania aeromobilnego środków przeciwpancernych. Dotyczy to liczby środków przeciwpancernych zarówno w wojskach desantowoszturmowych (powietrznoszturmowych), jak i liczby zaangażowanych śmigłowców bojowych - przeciwpancernych.

Po rozpoczęciu natarcia przez przeciwnika zakłada się jak gdyby sterowanie nim. W tym działaniu duża rola przypadnie wojskom osłony i zgrupowaniom aeromobilnym. Po wejściu przeciwnika w planowany rejon wojska rozmieszczone na (operacyjnej) rubieży, silnym oporem oraz zawczasu przygotowanym ogniem zatrzymują nacierającego w rejonie włamania, a następnie uderzeniami zbieżnymi ogólnowojskowych związków taktycznych rozcinają zgrupowania uderzeniowe przeciwnika, doprowadzając do jego okrążenia i likwidacji.

Podczas bitwy na głównym pasie obrony, jak i podczas wykonywania przeciwuderzenia, działania ogólnowojskowych związków taktycznych należy prowadzić we współdziałaniu ze zgrupowaniami aeromobilnymi. Kierując się w swym działaniu określonymi dyrektywami:

* wykazywać inicjatywę - uprzedzać przeciwnika w powzięciu i realizacji zadań bojowych, a tym samym narzucić przeciwnikowi swoją decyzję;

* działać szybko - uwzględniać przewidywany rozwój działań oraz szybko reagować na zmiany w sytuacji pola walki;

* atakować i wykorzystywać słabe miejsca w ugrupowaniu przeciwnika, a unikać tego, co jest silniejsze;

* skupić uwagę najpierw na zadaniu silnego ciosu przeciwnikowi, a dopiero potem na utrzymaniu terenu;

* szeroko stosować manewr lądowy i powietrzny ze skoordynowanym ogniem;

* przestrzegać zgodności działań - ukierunkować wykorzystanie wszystkich środków rażenia i wojsk zgodnie z jednym zamiarem powietrzno-lądowych działań bojowych.

Z przedstawionych dyrektyw wynika, że w tego typu działaniu musi istnieć duża integracja działań prowadzonych w wymiarze lądowym i powietrznym. Z tego też względu należy precyzyjnie organizować współdziałanie wewnątrz zgrupowania aeromobilnego, jak i na zewnątrz z ogólnowojskowymi związkami taktycznymi i innymi wojskami wchodzącymi w skład ugrupowania operacyjnego okręgu wojskowego.

Odpowiedzialność za organizację i przebieg powietrzno-lądowych działań w ramach obrony strefy odpowiedzialności spoczywa bezpośrednio na dowódcy okręgu.

x

Przedstawione w formie sygnalnej tezy mają stanowić platformę do dyskusji w czasie sympozjum. Biorąc pod uwagę fakt, iż w prowadzonych badaniach autor jest na etapie weryfikacji przyjętych hipotez wszystkie, nawet najbardziej krytyczne uwagi mogą stanowić twórczą inspirację. Informuję jednocześnie, że planowanie jest wydanie nakładem AON specjalnej pozycji obejmującej wszystkie wystąpienia złożone w sekretariacie sympozjum.

PLAN
SYMPOZJUM NAUKOWEGO

Lp.	Przedsięwzięcia - tematyka wystąpienia	Czas	Referujący	Uwagi
1	WSTĘP - powitanie uczestników sympozjum; - podanie dodatkowych informacji - wprowadzenie w problematykę działań w strefie odpowiedzialności	10'	płk prof.dr hab. Adam TOMASZEWSKI	
2	Działania zgrupowań aeromobilnych oraz ogólnowojskowych związków taktycznych w obronie strefy odpowiedzialności okręgu wojskowego	35'	płk dr Zbigniew KUCZMAŃSKI	
	PRZERWA	10'		
3	Potencjalne zagrożenie strefy odpowiedzialności. Charakter prowadzonych operacji zaczepnych przeciwnika w wymiarze powietrzno-lądowym	15'	płk dr Marian ŁOKOCIEJEWSKI	
4	Użycie lotnictwa w obronie strefy odpowiedzialności	15'	kpt.dypl. Eugeniusz CIEŚLAK	
	PRZERWA	30'		
5	Dyskusja	60'		
6	Zamknięcie sympozjum i podsumowanie	15'	płk prof.dr hab. Adam TOMASZEWSKI	

SPIS TREŚCI

WSTĘP - 4

Referat programowy nt.: „Podstawy teorii działania zgrupowań aeromobilnych oraz ogólnowojskowych związków taktycznych w obronie strefy odpowiedzialności okręgu wojskowego" - 7
płk dr Zbigniew KUCZMAŃSKI

Referat nt.: „Potencjalne zagrożenie strefy odpowiedzialności. Charakter prowadzonych operacji zaczepnych przeciwnika w wymiarze powietrzno-lądowym" - 18
płk dr Marian ŁOKOCIEJEWSKI

Referat nt.: „Użycie lotnictwa w obronie strefy odpowiedzialności okręgu wojskowego" - 29
kpt. dypl. nawig. Eugeniusz CIEŚLAK

Głosy w dyskusji:

płk dypl. Jan Szydłowski - 40

płk dr Ryszard Jakubczak - 59

ppłk dr Mariusz Wiatr - 78

mjr dr Andrzej Bujak - 88

kpt. inż. Wiesław Podlecki - 98

kpt. Tomasz Bąk -102

kpt. Jarosław Wiśniewski -122

Załączniki:

1. Zestaw materiałów poglądowych do referatu programowego
2. Tezy do sympozjum

Druk AON nr 375/WW

BIBLIOTEKA GŁÓWNA – ARCHIWUM
Nr ewid. 53609
II
Akademii Obrony Narodowej